

**AZ
ORSZÁGIR
KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA
ÉVKÖNYVE**

1934

1935

**SZERKESZTETTE
DR. FERENCZY JÓZSEF
FŐTITKÁR**

**AZ
ORSZÁGI
KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA
ÉVRÖNYVE**

1934

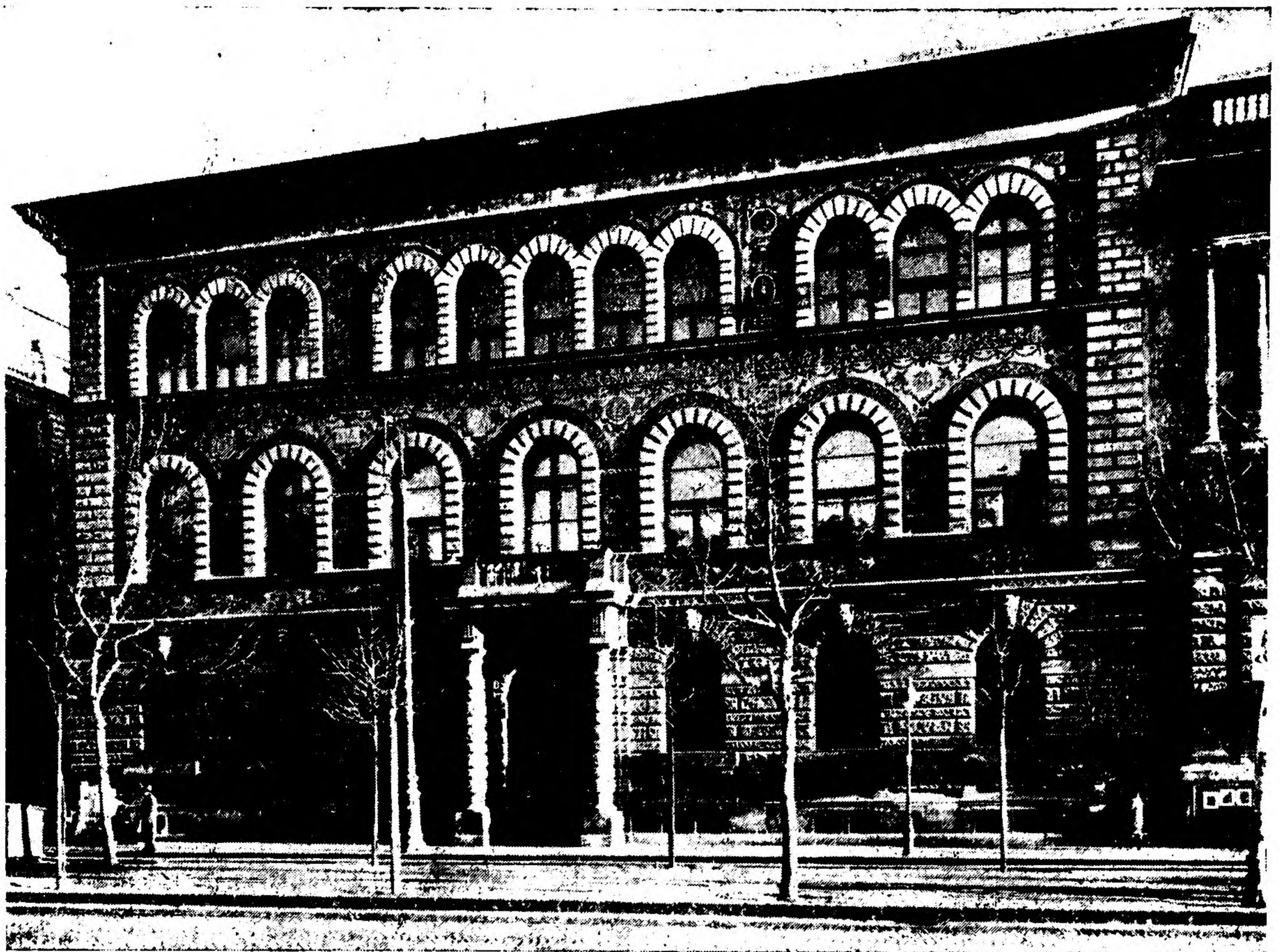
1935

**SZERKESZTETTE
DR. FERENCZY JÓZSEF
FŐTITKÁR**

D. 50

A. 67. 060

9334 Attila-nyomda részvénytársaság Budapest
I. kerület, Szent János-tér 1/a. — Telefon: 53-3-77.
Igazgató: KULCSÁR RICHÁRD.

FŐISKOLÁNK ALAPÍTÁSÁNAK ÉS FEJLŐDÉSÉNEK FŐBB MOZZANATAI.

A Főiskolát törvényhozási felhatalmazás alapján az 1871. évben Pauler Tivadar, akkori közoktatásügyi miniszter alapította. Felállításának eszméje még Eötvös József bárótól, a nagy magyar állambölcseletől és közoktatásügyi minisztertől eredt, azonban a kivitelben közbejött halála megakadályozta. A Magyar Királyi Országos Mintarajztanoda és Rajztanárképezde címen létrejött, majd pár évvel később már Magyar Királyi Országos Mintarajziskola és Rajztanárképző nevet nyert intézmény első igazgatója Keleti Gusztáv „akadémiai képiró” lett.

Az intézmény 1871—1876-ig a Rombach-utcában bérelt helyiségekben folytatta működését, majd 1876-ban Trefort Ágost közoktatásügyi miniszter gondoskodásából a Rauscher Lajos tervei szerint felépült jelenlegi Andrassy-uti épületbe került át.

A Főiskola 1871. évi eredeti tanterve az 1877/78. tanévben felsőbb helyen jóváhagyott új tantervi és új rajztanárvizsgálati szabályzattal módosított (32.195/1877. V. K. M. sz. r.). E szerint a rajztanárképzés ideje még három éves, azonban e képzési idő tartama az 1886. tanévtől kezdve

a 23.569/1886. és 26.391/1886. V. K. M. sz. rendeletek alapján már négy évre emeltetett fel s négyféle képesítési nem íratott elő.

A Főiskola tanulmányi szabályzata s evvel kapcsolatban az 1878. évben felállított Orsz. M. Kir. Rajztanárvizsgáló Bizottság szabályzata azóta is több ízben gyökeres változáson ment át. Így 1893-ban (41.200. V. K. M. sz. r.), 1894-ben (1146. V. K. M. sz. r.), majd 1897-ben, amikor is a rajztanár- és rajztanítójelöltek és művésznövendékek teljesen külön tantervet és órarendet kaptak. (20.929. V. K. M. sz. r.), 1898-ban, amikor esti szabadiskola létesült (94.318/1898. V. K. M. sz. r.), 1903-ban (12.952. V. K. M. sz. r.). Több pótlás történik a 75.069/1907. és 61.071/1913. V. K. M. sz. rendeletek alapján, végül 1921-ben a 159.000/1921. V. K. M. sz. r. folyománnyaként történt alapvető változtatás, amely a Főiskola szervezetét is gyökeresen átreformálta. E rendelettel nyerte intézetünk főiskolai jellegét s autonomiáját. Az új rend megszüntette az igazgatói tisztséget és a vezetést a rektor és a Rektori Tanács kezébe adta át az újjászervezett Főiskola felett, amelybe ilykép beolvadtak az 1908. óta Orsz. M. Kir. Képzőművészeti Főiskola címen együtt igazgatott Rajztanárképző és Szépművészeti Akadémia, valamint az alábbi, szintén az 1908. évtől fogva közös adminisztráció alá vont mesteriskolák és női festőiskola. Ezek: az 1882-ben önállóan megnyílt Benczur-féle, az 1897-ben önállóvá lett Lotz-féle festészeti és az ugyanakkor felállított Strobl-féle szobrászati mesteriskola s az 1891-ig önálló, az 1891—1897-ig beolvasztva volt, majd újból önállósított, Deák-Ébner-féle Női festőiskola.

Az intézet igazgatója: 1871—1902-ig Keleti Gusztáv; majd művészeti igazgatók: Székely Bertalan 1902—1904-ig és Szinyei Merse Pál 1905—1920-ig. Mint adminisztratív igazgató működött mellettük Váradi Szilárd 1902—1920-ig.

Az 1921. évben életbelépett szervezeti és tanulmányi szabályzat azóta az 1930. évi november hó 11-én kelt magas kormányzói elhatározással jóváhagyott új szabályzattal módosult. Ez az újabb szabályzat a Főiskolának a 10 év előtti reformjában nyert új szervezetét és tanulmányi rendjét — melyeket a lefolyt idő tapasztalatai igazoltak — alapelveiben nem érinti, csupán több gyakorlati irányú módosítást illetve pótlást tartalmaz, amelyek a szervezetben a tanári kari ülések hatáskörének szélesbítésére, a tanulmányi részben pedig a művész- és a középiskolai rajztanárképzés idejének öt évre való felemelésére vonatkoznak.

Az 1920. év közepén Lyka Károly mint megbízott igazgató veszi kezébe a Főiskola reformjának ügyét s a következő 1921. évben, e tiszteről lemondva, a 159.000/1921. V. K. M. sz. r. hatálybalépésével rektora lesz a főiskolai jellegűvé emelt intézetnek egészen 1923-ig. A következő rektorok: Csók István 1923—1925-ig, Glatz Oszkár 1925—1927-ig, Réti István 1927—1931-ig, Andreetti Károly 1931. okt. 1—1932. februárig, Réti István 1932. februártól 1935. októberig.

A Főiskola Bajza-uccai I. számú pavillonja.

A Főiskola Bajza-uccai II. számú pavillonja.

A Főiskola a Vallás- és Közoktatásügyi M. Kir. Miniszterium
hatósága alá tartozik.

Vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 1932. október 1.-től

NAGYMÉLTÓSAGÚ

DR. HÓMAN BÁLINT ÚR,

orsz. gyűl. képviselő, v. egyetemi ny. r. tanár, az Országos Magyar Gyűjteményegyetem, az Országos Közoktatásügyi Tanács, a Tudományos Társulatok Országos Szövetsége és a Magyar Történelmi Társulat elnöke, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja és Néprajzi Bizottságának elnöke, a Szent István Akadémia rendes tagja, az I. és a II. osztályú Magyar Érdemkereszt, a Corvin Koszorú, az Eszt Vöröskereszt I. oszt. díszjelvénye I. fokozatának csillagos tulajdonosa, az osztrák nagy arany díszjelvény tulajdonosa, stb. stb.

A FŐISKOLÁT KORMÁNYZÓ
REKTORI TANÁCS.

REKTOR:

RÉTI ISTVÁN

PROREKTOROK:

BENKHARD ÁGOST

LYKA KÁROLY

TANÁCSSTAGOK:

BARANSKI E. LÁSZLÓ

HORN ANTAL

SZENTGYÖRGYI ISTVÁN

GLATZ OSZKÁR

SIDLÓ FERENC

VARGA NÁNDOR

TANÁCSI PÓTTAGOK:

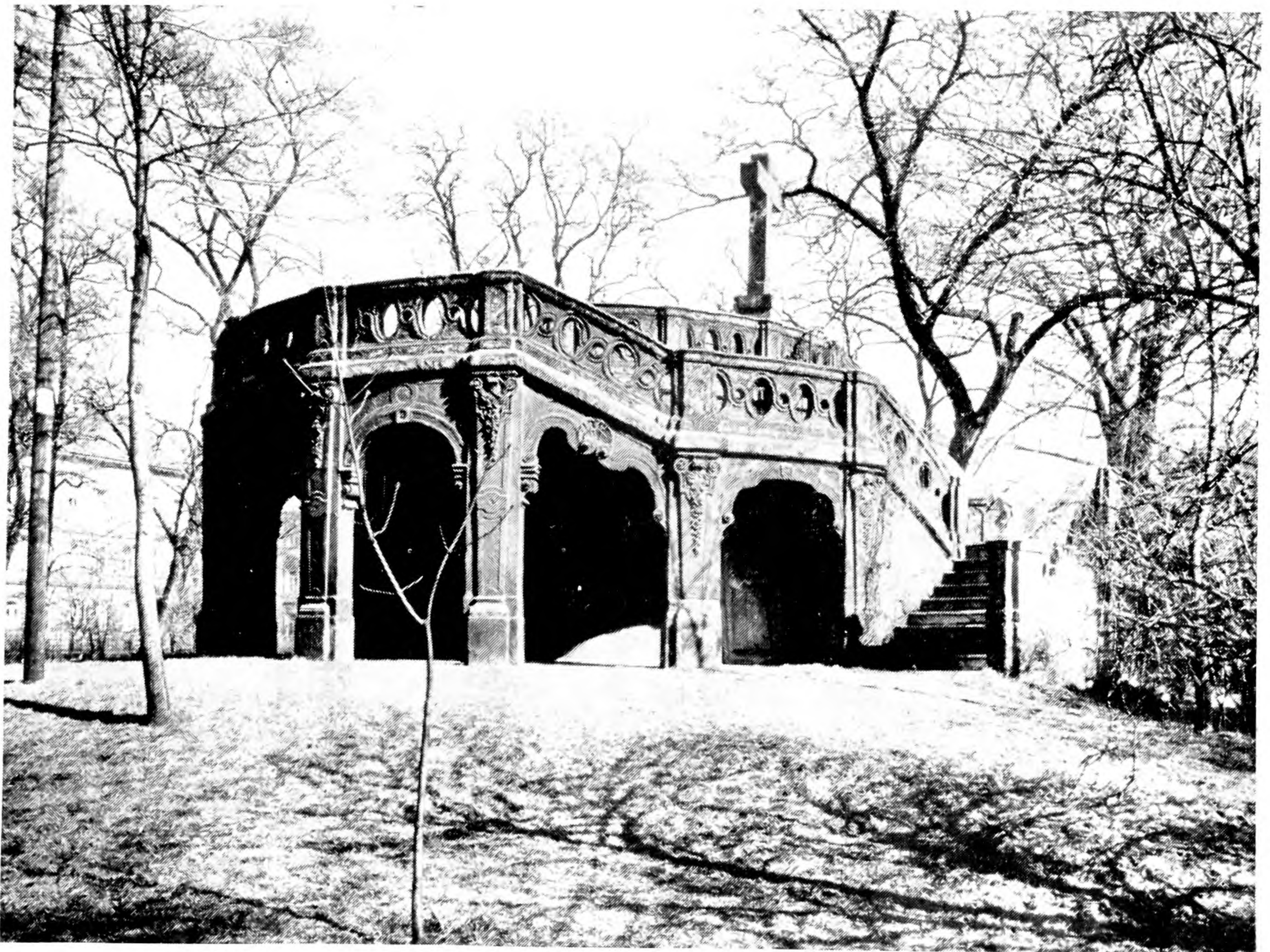
MEYER ANTAL

RUDNAY GYULA

STROBL ZSIGMOND

A Főiskola Bajza-uccai III. számú pavillonja.

A Bajza-uccai kert: Kálvária.

A FŐISKOLA TANÁRI ÉS OKTATÓ SZEMÉLYZETE 1871—1935-ig.

(Bele foglalva a volt mesteriskolák és a volt női festőiskola igazgató-tanárait is.)

N é v	S z a k t á r g y	Tanít, illetve tanított mettől-meddig	Jegyzet
I. Rendes tanárok:			
(A rendes tanári kinevezést megelőző itteni működésre vonatkozóan lásd a következő II—IV. sz. táblázatokat is.)			
Aggházy Gyula	alakrajz és festés	1897—1919	† 1919
Andreetti Károly	építészeti enciklopédia	1923—1932 és 1935	
Balló Ede	alakrajz és festés	1894—1922	
Baranski E. László	vízfestés, rajztanítás módszere	1923— —	
Benczur Gyula	I. sz. Festészeti Mesteriskola igazgató-tanára	1882—1920	† 1920
Benkhard Ágost	alakrajz és festés	1923— —	
Bory Jenő	szobrászat	1918— —	
Bosznay István	ékítményes rajz, szemléleti látsz. tani rajz, alakrajz és festés	1911—1932	
Bottka Miklós	geom. tárgyak	1916— —	
Csók István	alakrajz és festés	1923—1932	
Deák Ébner Lajos	Női festészeti tanf. ig. tanára, majd főisk. festő tanár	1885—1922	† 1934

N é v	S z a k t á r g y	Tanít, illetve tanított megtől-meddig	Jegyzet
Dudits Andor	művészeti technikák	1925—1932	
Edvi Illés Aladár	vízfestés	1906—1935	
Erdőssy Béla	ékitményes rajz, szemléleti látsz. tani rajz	1903—1924	† 1929
Ferenczy Károly	alakrajz és festés	1911—1917	† 1917
Glatz Oszkár	alakrajz és festés	1923— —	
Greguss János	alakrajz és festés	1875—1892	† 1892
Gyulay László	alakrajz és festés	1897—1905	† 1911
Havranek Ferenc	építészet, iparművészet	1897—1919	† 1919
Hegedűs László	alakrajz és festés	1903—1911	† 1911
Horn Antal	mértani tárgyak	1 23— —	
Huszár Adolf	szobrászat	1875—1885	† 1885
Izsó Miklós	szobrászat	1871—1875	† 1875
Kandó László	alakrajz és festés	1933— —	
Karlovszky Bertalan	alakrajz és festés	1928—1935	
Kovách Géza	ábr. geom. és látszattan	1897—1924	
Lechner Jenő dr.	építészeti enciklopédia	1928— —	
Lotz Károly	gyakorlati festészet II. sz. Fest. Mesterisk. vezető tanára	1882—1904	† 1904
Lyka Károly	művészettörténet	1920—1935	
Meyer Antal	iparművészet	1923— —	
Mészöly Géza	Női festészeti tanfolyam r. tanára	1885—1887	† 1887
Nádlér Róbert	ékitményes rajz, iparművészet	1889—1917	
Neogrády Antal	vízfestés	1893—1931	
Olgyai Viktor	művészi grafika	1906—1929	† 1929
Pilch Dezső	műv. bonctan, szeml. látszattani rajz	1918— —	
Radnai Béla	szobrászat	1918—19 3	† 1923
Rauscher Lajos	ékitményes és iparművészeti rajz	1873—1884	† 1913
Réti István	alakrajz és festés	1923— —	
Révész Imre	alakrajz és festés, a kecskeméti művésztelep vezető tanára	1904—1932	
Rudnay Gyula	alakrajz és festés	1923— —	
Schulek Frigyes	építészet, ékitményes rajz, geom. tárgyak	1871—1903	† 1919
Sidló Ferenc	szobrászat	1925— —	

N é v	S z a k t á r g y	Tanít, illetve tanított mettől-meddig	Jegyzet
Liptóújházi Strobl Alajos	szobrászat és a Szobr. Mesterisk. ig. tanára	1885—1926	† 1926
Strobl Zsigmond	szobrászat	1925— —	
Szentgyörgyi István	szobrászat	1925— —	
Székely Bertalan	alakrajz és festés, művészeti bonctan	1871—1910	† 1910
Tardos Krenner Viktor	alakrajz, művészeti bonctan mozd. kompozíció	1911—1924	† 1927
Uhl Sándor	étképményes és iparműv. rajz	1884—1888	
Varga Nándor	művészi grafika	1931— —	
Vaszary János	alakrajz és festés	1923—1932	
Várdai Szilárd	szeml. látszattani és étképményes rajz	1892—1923	
Zemplényi Tivadar	alakrajz és festés	1904—1917	† 1917

II. Megbizott, felkért, tiszteletdíjas és áradó tanárok és szakelőadók:

Aggházy Gyula iparműv. isk. tanár	alakrajz és festés	1892—1897	1919 †
Alszeghy Zsolt dr. gyak. gimn. tanár	magyar irodalom	1929— —	
Andreetti Károly építész	építészeti stíl és alaktan	1915—1923 és 1932—1934	
Antos Mihály gimn. tanár	rajzpedagógia és gyak. tanítás	1912—1919	
Arányi Miksa dr. középisk. tanár	francia nyelv	1887—1890	
Badics Ferenc dr. egy. ny. r. tanár	magyar irodalom	1893—1914	
Baranski E. László gimn. tanár	rajzpedagógia és vízfestés	1920—1923	
Benczur Béla iparműv. isk. tanár	csendéleti és műhelyrajz	1894—1903	
Benkhard Ágost fővárosi iparrajzisk. tanár	alakrajz és festés	1920—1923	
Bokor László gyak. gimn. tanár	ábrázoló geometria	1913—1914	
Bory Jenő szobrászművész, okl. építész	szobrászat	1911—1918	
Bosznay István középisk. tanár	tájképfestés, szemléleti látszattani rajz	1909—1911	
Bottka Miklós festőművész, okl. rajztanár	ábrázoló geometria	1910—1911	
Br. Brandenstein Béla dr. egyet. nyelv. rk. tanár	bevezetés a filozófiába	1929—1933	

N é v	S z a k t á r g y	Tanít, illetve tanított megtől-meddig	Jegyzet
Broosser Béla dr. főorvos	iskolaegészségügy	1934 — —	
Calabro Paolo dr. a perugiai kir. olasz egyet. t.	olasz nyelv	1927 — —	
Császár Elemér dr. egyet. ny. r. tanár	magyar irodalom	1915—1930	
Dörre Tivadar reálisk. tanár	iparművészet	1893—1918	† 1933
Edvi Illés Aladár festőművész	vízfestés, ékítményes és látszattani rajz	1903—1906	
Ferenczy Károly festőművész	alakrajz és festés	1906—1911	† 1917
Gachot Francois nyelvtanár	francia nyelv	1927 — —	
Glatz Oszkár festőművész	alakrajz és festés	1914—1919	
Gyulai Ágost dr. polg. isk. tanárképző int. i.	nevelés- és tanítástan, magyar irodalom	1915—1929	
Haász József	katonai helyszinrajz	1871—1872	
Hegedűs László festőművész	esti aktrajz	1899—1903	† 1911
Hekler Antal dr. tud. egy. ny. r. tanár	művészettörténet	1914—1917	
Henszlmann Imre dr. egy. ny. r. tanár	művészettörténet	1875—1888	† 1888
Horn Antal gimn. tanár	geometriai tárgyak	1920—1923	
Iványi Grünwald Béla festőművész	alakrajz és festés	helyettes 3 hó 1925-ben	
Kovács Erzsébet rajztanárnő	iparművészet	1919-ben	
Kovách Géza iparműv. isk. tanár	geometrikus tárgyak	1890—1897	
Kovács József gimn. tanár	ábr. geometria	1917—1921	
Loránfi Antal iparműv. isk. tanár	mintázás	1890—1905	† 1926
Lyka Károly műv. író	művészettörténet	1914—1920	
Muhits Sándor iparműv. isk. tanár	Miskolci művésztelep vezető tanára	1920—1926	
Olgyai Viktor testő és graf. művész	művészi grafika	1906-ban	† 1929
Pasteiner Gyula dr. egy. ny. r. tanár	művészettörténet	1889—1914	† 1924
Péterfy Sándor dr. áll. polg. tanítk. int. tanár	nevelés- és tanítástan	1885—1902	† 1913

N é v	S z a k t á r g y	Tanít, illetve tanított megtől-meddig	Jegyzet
Pilch Dezső műgy. tanársegéd, okl. rajzt.	ékiiményes és állatrajzolás	1911—1917	
Plósz Pál dr. orvos	bonctan	1871-ben	
Pórszász József reálisk. igazgató	geometrikus tárgyak	1872—1914	† 1916
Prohászka Lajos dr. tud. egyet. m. tanár	bevezetés a filozófiába	1933—1934	
Radnai Béla szobrászművész	szobrászat	1904—1912	† 1923
Rakssányi Dezső festőművész	esti akt- és alakrajz	1911—1921	
Réti István festőművész	alakrajz és festés	1913—1920	
Révész Imre festőművész	alakrajz és festés	1903—1904	
Rucsinszky Anna áll. nőiparisk. tanár	iparművészet	1919-ben	
Rudnay Gyula festőművész	alakrajz és festés	1922—1923	
Sidló Ferenc szobrászművész	szobrászat	1924—1925	
Strobl Paula gimn. tanár	női kézimunka encikl.	1920—1924	
Strobl Zsigmond szobrászművész	szobrászat	1924—1925	
Szentgyörgyi István szobrászművész	szobrászat	1924—1925	
Székely György dr. Erzsébet Nőisk. tanár	nevelés- és tanítástan	1913—1914	
Szilágyi Ede dr. orvos	művészeti bonctan	1872—1876	
Szőnyi István	alakrajz és festés	helyettes 1934—35 3 hó	
Tardos Krenner Viktor festőművész	alakrajzi kompozíció, állatfestés, bonct.	1903—1911	† 1927
Tellyesniczky Kálmán dr. tud. egyet. ny. r. tanár	művészeti bonctan	1902—1913	
Tóth Géza dr. főisk. tanár	neveléstan	1929— —	
Várdai Szilárd iparműv. isk. tanár	ékiiményes iparművészeti és szemléleti látszattani rajz	1878—1892	
Weszely Ödön dr. egy. ny. r. tanár	nevelés- és oktatástan	1902—1918	† 1935
Zemplényi Tivadar festőművész	alakrajz és festés	1903—1904	† 1917

N é v	S z a k t á r g y	Tanít, illetve tanított megtől-meddig	Jegyet
III. Szerződéses tanárok:			
Csók István festőművész	alakrajz és festés	1920—1923	
Glatz Oszkár festőművész	alakrajz és festés	1922—1923	
Meyer Antal iparművész	iparművészet	1920—1923	
Réti István festőművész	alakrajz és festés	1920—1923	
Vaszary János festőművész	alakrajz és festés	1920—1923	
IV. Segédtanárok:			
Bory Jenő szobrászművész	szobrászat	1912—1918	
Bottka Miklós festőművész	ábr. geometria	1911—1916	
Erdőssy Béla festőművész	ékitményes rajz	1897—1903	
Greguss János festőművész	alakrajz és festés	1871—1875	
Morelli Gusztáv fametsző	fametszés	1871—1896	
Pilch Dezső	ékitményes rajz és állatrajzolás	1918-ban	
Radnai Béla szobrászművész	szobrászat	1913—1918	
Tardos Krenner Viktor festőművész	aktrajzolás és bonctan	1903—1911	
V. Tanársegédek és kisegítő tanárok:			
Buday Gyula okl. testnev. tanár	testnevelés	1930—1932	
Böhmán Frigyesné okl. testnev. tanár	testnevelés	1932—1935	
Dex Ferenc okl. rajztanár	iparművészet	1926—1927	
Farkas András szobrászművész	szobrászat	1933—1934	
Gulyás György okl. testnev. tanár	testnevelés	1930—1931	
Gyárfás Ferenc	építészet és iparművészet	1875—1877	† 1877
Jantschi Béla okl. rajztanár	iparművészet	1931—1935	

N é v	S z a k t á r g y	Tanít, illetve tanított megtől-meddig	Jegyzet
özv. Komócsy Józsefné okl. rajztanár	női osztályokban alak- és ékitményes rajz	1893—1896	
Krocsák Emil okl. rajztanár	mértani rajz	1933—1935	
Liszy Ferenc okl. vivómester	testnevelés	1930 és 1932—1934	
Stetika Gyula festőművész	I. sz. Festészeti Mesteriskolában	1882—1925	† 1925
Török Dezső okl. rajztanár	geometriai tárgyak	1924—1928	
Takács Andor okl. testnev. tanár	testnevelés	1931—1935	
Varga Nándor grafikus művész	művészi grafika	1927—1929	

A MŰVÉSZETEK RENDJE ÉS ROKONSÁGA.

(Rádiófelolvasás 1935. márc. 3-án.)

Bizonyára minden művelt ember ismeri, legalább is reprodukciókban, a képsorozatot, amelyben Michelangelo a világ teremtésének történetét festette meg, Rómában, a Sixtus-kápolna mennyezetén.

E képek egyike, talán a legszebbik valamennyi közt, Ádám teremtését jeleníti meg.

Kopár hegy oldalán, a sáppadt ég alatt feszik félkönyökére támaszkodva Ádám, az emberiség ifjú őse.

Előtte, az églevegőben, a világteremtő Uristen száll feléje, a teremtés fuvallatában lobogó, duzzadó, bő palástja alatt megbúvó angyalsereggel. Kezét kinyújtja Ádám felé, aki nehezen, elcsukló, lágy mozdulattal emeli hozzá súlyos karját, — ujjaik alig érik egymást és az élet, a lélek titkos árama itt ömlik, sugárzik át és járja át lassan a fiatal óriásnak felmozduló, hatalmas izomzatú testét.

Az Atya gyöngéd komolysággal néz le újonnan alkotott művére, amelyet „saját képére és hasonlatosságára” formált s amelybe saját lelkének atomjait sugároztatja át. Feje szelíden hajlik oldalt, mozdulatában a repülés lendülete mellett sincsen semmi heves és parancsoló, miként a szomszédos képmezőkön, ahol a csillagvilágok rendjét teremti meg a szférák zenéjének mindenható karmestere.

Ádám pedig, a nemlét álmából eszméltre ocsúdva, hálás, csillogó tekintettel, az ifjúi ártatlanság bájos félmosolyával örül az életnek, az isteni ajándéknak.

Az Ur köpenyében vitorlázó, a nehézkedés minden földi törvényétől mentes égi csoport és a földgömbdarab a rajta heverő első emberrel tökéletes tömegegyensúlyban tölti be a képmezőt.

Rövid elmondásban ez látható a képen. A képzőművészet legnagyobb lángelméje, aki csak valaha máig élt, így állítja szemünk elé képzeletének tükrében a bibliai eseményt, világos festői elbeszélésben, sugalló igazságerővel, számtalan gondolatutatót nyitva meg a befogadó léleknek a képzeletében.

Mert miként minden művészi remekalkotás, ez a kép sem csupán azt mondja a nézőnek, amit benne a művész közvetlenül megfesteni akart, hanem ennek akaratán és tudtán kívül egyebet is, sokkal többet is. A vallásos embernek a bibliai jelenetet ábrázolja és érzelmeit elégíti ki; a filozófusnak a lét legmélyebb kérdését, a test és a lélek, az anyag és a szellem kettősségének és egységének problémáját veti föl; — a művészet lényegét kereső elme pedig a művészi alkotó tevékenység gyönyörű magyarázó szimbólumát is láthatja benne.

Mert hát: ki az alkotó művész egyenes ágbeli szellemi őse, ha nem a legnagyobb Alkotó, az ősművész, aki a világot képzeletéből valóságos létre hozta?! Sőt: éppen a képzőművészet találja meg minden attributumát, egész tárgykörét a világteremtés bibliai elbeszélésében.

Kifeszíté az Ur a firmamentumot a föld felett és elindítá rajta örök útjára a napot és a holdat és a csillagokat, az ember szemlélete szerint. És lőn a nappal és az éjszaka, a reggel és az este, a világítás ezer változata és a hangulat.

Ezután: elválasztá a vizeket a szárazföldtől s a földön növényzet, fű és fa nőtt. Megteremté az Ur a tájképet, az ember hátterét!

A tájat pedig benépesíté képzeletének végtelen formagazdagságában az állatvilággal, az ember kezdetleges rokonaival, élete ellenséges és baráti társaival, a mindenkiben rejtőzködő gyermek és ősember örök érdeklődésének tárgyaival.

Végül pedig jött a teremtés oromzata, a lelkes férfi és a nő!

A világteremtés betetőzése az érző, gondolkodó ember létrehozása volt, aki magamagára, a környező világra és Istenre eszmélni tud. És itt Michelangelo intuíciója, nemcsak a bibliai történetet, Ádám teremtését beszéli el mindenkinek tömör érthetőséggel, hanem öntudatlanul a művészi alkotás legbensőbb lényegére, leglényegesebb kellékére is utal jelképesen, amikor ép azt a

pillanatot állítja szemünk elé, amint a holt anyagot az isteni akarat és szellem élettel és tudattal telíti meg.

Mert: mi egyéb is a művészet, mint az alakiatlan anyaghal-maznak alakot, formát adni és ezt élettel tölteni meg, beszélő képességgel látni el?

Emberi méretre lekicsinyítve a világteremtést, a művész művealkotása ez.

Emberileg érzékelhető közeggel, anyagban dolgozik a művészet is. Hangokkal, élő beszéddel, látható formákkal és színekkel. Valóságot ad, amelyet hallani, látni, — érezni és érteni lehet. Ez a művészi valóság persze nem egyéb, mint a létező valóság végtelen változatú, végtelen lehetőségű tükörképsorozata, számtalanszor visszaverődve s lehetőségeiben megsokszorozódva az emberi lélek tükörtermében, a képzeletben.

Művészet annyiféle van, ahányfélekép a valóságot érzékelni tudjuk. A költészet, a zene, a képzőművészet valamennyi más és más érzékszervünkön keresztül kelt bennünk lelki hatást. Ezt a lelki hatást, amelyet a művészet ébreszt bennünk, nevezzük esztétikai hatásnak. Az esztétikai hatás érzelmi tartalma: a gyönyörködés a műalkotásban, az esztétikai öröm.

Az ősember legrégebb művészi megnyilatkozása minden valószínűség szerint képzőművészeti, vagyis festői és szobrászati ténykedés volt. A barlangi ember rajzai, festményei, körvonalas állatvésetei mai szemmel nézve is oly művésziek, hogy alig hisszük, hogy ugyanakkor a zenében vagy a költészetben, sőt akár szavakkal, beszéddel is oly finoman, oly magasrendűen ki tudta volna fejezni magát. Ebből következően: világszemlélete első sorban a látáson alapult, szemein keresztül értette meg a környező világot és a képzőművészet volt szemléletének legalkalmasabb kifejezési formája.

Az esztétika és a művészettörténet régi beosztása szerint a képzőművészet gyűjtőfogalma alá tartozik az építészet, a szobrászat és festészet. Így ebben a sorrendben, ez a három. Hogyan, miért állapították ezt meg így? Holott az építészet céljában, mondanivalójában merőben más, mint a másik kettő. Valószínűleg azért, mert mind a három, bármi más belső tartalommal is, végelemzésben mint látvány, mint kép okoz esztétikai örömet. Vizuális, — látási *képalakító* művészet mind a három. E révén került az épület és szobor, meg a festmény az esztétikában egy fedél alá.

Azonban ha mélyebben elgondolkodunk e kérdésen, nagyon lényeges különbségeket találunk az építészet és a másik két képalakító művészet közt. Mert csak megnyilatkozási módjuk, a vizuális képalakítás azonos ebben a három művészetben és ezzel

kapcsolatban a ható közegük, a látás, amelyen keresztül érzékeljük mindahármat. De szellemi származásuk, tartalmuk és célki-tűzésük nagyon eltérő, nagyon különböző egymástól.

Szellemi származását vizsgálva, az építészet tulajdonkép fél-vérművészet. Óseredeti céljai, keletkezésének embrionális for-májában, gyakorlatiak voltak. E kezdetleges ősi cél egy gyakor-lati szükséglet kielégítése, a hajléképítés volt, — hajlékot épí-teni az élő vagy a halott embernek vagy az istenségnek.

Művészetté csak későbbben fejlődött, a különböző építési anyagok természetének és megmunkálási módjának megismerése után, amikor elsődleges céljának, gyakorlati követelményeinek meg tudott felelni. Csak amikor az ember jó épületet tudott emelni, amely nem dől össze, amely tart és szükségletének meg-felel, akkor kezdett lassan ráérezni, hogy az épület szép is lehet.

Ezzel a megállapítással természetesen legkevésbé sem akar-juk kisebbiteni az építészet művészi értékét. Esztétikai hatása a művészi épületnek egészen sajátos természetű és lenyűgöző erejű. Találó a régi esztétikai metafora, hogy: megkövült zene. Azon-ban mégis kétségtelen, hogy az építészetben a gyakorlati céltól és megfelelőségtől az esztétikai kritérium el nem választható, mert minden művészi épületnek elengedhetetlen követelménye, hogy anyagát ne hazuttolja meg, technikailag hibátlan legyen és céljának gyakorlatilag ne csak megfeleljen, hanem azt formailag is kifejezze. A palota ne mímeljen templomot, sem a bérkaszárnya palotát, a templom pedig istenháza legyen kívül-belül, míg a csa-ládi háznak a lakó igényeit és szükségleteit kell szolgálnia első-sorban. Ezeknek a követelményeknek megfelelni a használható-sággal függ össze, s ez az épületnek az erkölcsi kritériuma. Használatatlan épületet senki sem akar építtetni.

Ez a használhatóság azonban nem esztétikai kritérium, nem a tiszta, nem az öncélú művészet bírálati értékmérője. Az emberi szellem legmagasabb rendű tevékenységeiben ugyanis soha sin-csen gyakorlati hasznosságra való törekvés. Az igazi, a tiszta mű-vészetnek, ép úgy, mint a vallásnak vagy a gondolkodás művé-szetének, a filozófiának a mindennapi élet praktikus szükségletei-vel, követelményeivel semmi összefüggése nincs.

És hogy úgy ne lássék, mintha kifelejtenők az ember maga-sabbrendű szellemi tevékenységei közül a tudományt, — ez is, bár őseredetében, kezdeti állapotában a mindennapi tapasztala-toknak, ismereteknek volt többé-kevésbé rendezett halmaza és csak a létküzdelem és létjavítás szükségleteit igyekezett szolgálni, — amikor fejlődésében igazán tudománnyá lett, a szó magasabb-rendű értelmében; függetlenné vált attól a szemponttól, hogy ön-

fejlesztő munkájának, új megértéseinek, kutatási eredményeinek van-e közvetlen haszna a gyakorlati alkalmazásban?

A szellemi kedvtelés, ez az önmagáért való tevékenység, amely a haszonelvet még származási eredetében is megtagadja, ez a szellemi előkelőség a líszta művészet legjellemzőbb tulajdonsága. És ebben az arisztokratikus önérzetben a vallással, a költészettel és a filozófiával közös' jellemű.

A szellemi rendeknek ebben a felsőházában foglal helyet a két ikerművészet, a festészet és a szobrászat. Melléjük sorakoznak előkelő testvéreik, a költészet és a zene. Ezek négyen mutatják a művészetek közt az öncélú lelki tevékenység fajtiszta képét, arisztokratikus szellemi származásuk jegyét. Nem keveredik ebbe a praktikum plebejus képzete.

Milyen furcsa lenne például a költészetben vagy a zenében praktikus célt, közhasznossági indító okot keresni! És a festészet s a szobrászat is, hogyha a kifejezés öncélúságának magasságából leszáll a magyarázó ábrázolás szintjére, akár pedig valamely használati objektum díszítésének feladatát vállalja: elveszti magas szellemi rangját, idegen célok cselédjévé válik. Ez utóbb említett esetben a művészet alkalmazott művészetnek vagy iparművészetnek neveztetik.

Díszített, szépalakú, szépen megmunkált használati tárgyak tervezését és készítését magyarul ma iparművészetnek hívják. E szónak ethimologiai elemzése szerint nincsen sok értelme, a fogalom lényegére nézve pedig megtévesztő kifejezés. Mert itt az ipar az alapfogalom és a művészet a jelző, az attributum. Fordított szórendben: „művészeti ipar“, mindenesetre helyesebben, pontosabban fejezné ki ennek a fogalomnak a tartalmát.

Még megfelelőbb lenne e helyett a régi szép magyar szó: „szépművesség.“ De: ezt annak idején sokáig a művészet szó mai értelmében használták, azonban értették rajta általában a szép tárgyak formálását, a művészeti ipar objektumait is, mert hiszen akkor még sem fogalmilag, sem a művészek gyakorlatában nem tettek pontos különbséget a kettő között. Hazai vonatkozásban annyival is élrhetőbb e szónak a közös használata a kétféle fogalomra, mert a valóságban akkor nálunk inkább ipari tárgyakról, szép kézművekről, mint a szó mai differenciált értelmében való művészi alkotásokról eshetett beszéd.

Az esztétika tudományában később is sok fogalmi zavart okozott — s okoz ma is — hogy nem vonták meg tisztán az ítéleti határvonalat e két terület, a művészet és a szépműves kéziipar objektumai között.

A művészeteknek az a legmagasabb szellemi rangot képviselő négyes csoportja, amelyekről előbb is szó volt, a zene, a köl-

tészet s a festészet meg a szobrászat egymással szoros „vérbeli“ rokonságot mutat. Érzelmi szemléletük s érdeklődésük tárgya mind a négy művészetnek közös: az ember és világa.

Emberábrázoló művészeteknek nevezhetjük ezeket, hogyha — az ábrázolás fogalmát a vizuálitás, a szemmel láthatóság értelmén túlterjesztjük a hallási és az intellektuális szemlélet mezejére is. Ezt a négy művészetet az ember belső és külső élete, környező világa ihleti kifejezésre, ahogy mindez a térben s az idő szélteiben és hosszában, az egymás melletti és az egymás utáni létben hullámzik folytonosan.

Az ember külső és belső világát érzelmi visszahatással szemlélni, képzeletesen átélni és ennek olyan megfelelő külső, érzéki formát adni, amelyben a képzeleti élmény tovább él, tovább rezeg és tartalmát szuggeráló erővel önti át másokba: ez minden művészet lényege.

Az itt felsorolt négy művészet alkotásai a hasznossági jelleg teljes hiányán kívül abban is élesen különböznek az építészettől, hogy ez utóbbi nem emberábrázoló művészet. Az építészet az egyetlen művészet, amely csupán bizonyos műveltségi igényeiben fejezi ki az emberi lelket. Az emberi lélek érzelmi egyetemességéhez csak a másik két látási művészet, a festészet és szobrászat segítségével közeledhetik. Ezek teljes mellőzésével csak épületi használhatóságát fejezheti ki, de ennél nem többet. Értelmi megfogalmazás önmagában, bármilyen világos legyen is, még nem költemény. Valamely használati tárgy, bármilyen jól megfelel is használati céljának, még nem művészi alkotás. De nem teszi azzá természetesen a kölcsönvett, ráaggatott, élettelen díszítés sem. A képzeletnek belső érzelmi kapcsolata, intellektuális egysége nélkül együttes alkotásra többféle művészet szerencsésen nem frigyeshülhet, igazán összhangos, egészséges, szerves egészet nem hozhat létre. Nemcsak az építészet és a másik két képzőművészet munkatársi viszonyára áll ez, hanem a költészet és a zene közös vállalkozásaira is, és mindenfajtajú úgynevezett: „Gesamtkunstwerk“-re, társas művészi munkára.

Amikor több művészet ily együttes munkára szövetkezik, hogy egymás esztétikai hatását fokozza, ezt ma, a közgazdasági termelés szótárából elég szerencsétlenül átalkalmazott kifejezéssel „kollektív“ művészi alkotásnak is nevezik. Ilyen társulásra elsősorban azok a művészetek alkalmasak, amelyek ugyanazon az érzékünkön szólnak hozzánk: vagy a látásunkon, vagy pedig a hallásunkon keresztül érintik meg lelkünket, intellektuális érzékenységünket.

Ilyen fizikai okból kerül aztán munkatársi kapcsolatba a

három látási művészet, másrészt a zene és irodalom, amely utóbbi a nyelv, illetve az élő szó okán szintén az auditív érzéki csoportba tartozik.

A képzőművészetek azonban ép vizuális természetüknél fogva, történelmi fejlődésük folyamán szoros életközösségbe is kerültek egymással. Egymáshoz alkalmazkodtak, egymás kedvéért módosultak, egymásra stilárisan hatottak. Amióta az építészet művészetté vált, a másik két társát szellemi céljában segítségül hívta és mindig díszítésként is használta, amiért cserébe lakóhelyet, érvényesülési teret, keretet adott nekik.

Később, az idők rendjén, a szobrászat függetlenül az épülettől, plasztikai tartalmát szabadtéri elhelyezésben, a napfény közvetlen megvilágításában is érvényesíthette. A festészet azonban, amely a szobrászattal testvérszellemiségű, lényegében azonos törvényeknek engedelmeskedő, emberi életet ábrázoló művészet, az épületre, mint szállásadó gazdára ma is rászorul. A közvetlen falrafestés korszakán túl jutva, az önálló függő kép feltalálása révén hiába szabadult meg az egy helyhez kötöttség kényszerétől, a belső falat, mint elhelyezési teret s főleg a belső-ségi megvilágítást nem nélkülözheti és nem is fogja tudni nélkülözni soha. Az épület zárt helyiségéből, világításából ki nem kerülhet, mert a szabadba került festmény, mint a szárazra dobott hal, elveszti életét.

Valószínűleg ez a kétségtelen tény volt az eredete annak az egyidőtájt nagyon elterjedt megfogalmazásnak, hogy az építészet a másik két művészetnek az „anyja“. Ez még időrendben is tévedés, hiszen tudjuk, hogy az ősember, a barlangi kultúra embere, mielőtt bárminő épületet emelt volna, már faragott, rajzolt, színezt.

A festészet és szobrászat akarása még ma is ugyanaz, ami volt a kultúra hajnalán: vizuálisan kifejezni a művészember szemléletét, tisztán a kifejezés feszülő vágyától indítva, kedvtelésből, passzióból, távol az anyagi hasznosság minden gondolatától. És ha fizikai sorsuk többé-kevésbé az épülethez köti is őket, szellemi célkitűzésük és tartalmuk szerint inkább az irodalommal állanak közelebbi lelki rokonságban.

A művészetek egyébként valamennyien belső rokoni kapcsolatban vannak egymással. Közös a szellemi származásuk és ez jellemükbe sok testvéri vonást vegyít, néha felötlő, néha rejtett hasonlatosságot. Közismert eset, hogy a festmény szavakkal is elmondható tartalmat közvetít, vagyis „elbeszél“, máskor meg hogy: kompozíciójában jól van „felépítve“. Az író viszont „képekben“ beszél. „szemléletességre“ törekszik. Az ilyenfajta szó-

beli képes kifejezések, amikor egy másik művészet tulajdonságaira hivatkozva próbálják jellemezni valamely műalkotás hatását, éppen a művészetek titkos, legbensőbb rokonságának a megérzéséből fakadnak. Az *elbeszélés* szó a festményre alkalmazva irodalmi tartalmat jelent. A *konstrukció* építészeti, a *harmónia*, a *ritmus* zenei analógia egy más művészetről beszélve. Egy festmény színeinek zenei hatásáról, a vonalak ritmusáról ép úgy szó eshetik, mint a zenében *a színességről, dallamvonalról*, — a *tónus* festészeti, viszont a *koloratura* pedig már teljesen zenei szakkifejezéssé lett. Épület is lehet festői, az írásmű pedig néha színes, máskor plasztikus.

Igy keverednek egyik művészet képzetei a másikéba és ez nemcsak a szavak erőfeszítését jelenti valamely műalkotás jellemzésére, hanem a művészetek eredendő, mély rokonságát is.

Ezek közt a művészetközi kifejezések között van azonban kettő, amely közös követelménye illetve általános érvényű kritériuma valamennyi művészetnek egyaránt. Mindenfajta művészet alkotásainak esztétikai értékmérője az, hogy: van-e bennük összhang, *harmónia*? Másrészt mindegyik művészet közös szellemvonása: *a lírai, a költői világszemlélet*.

Az egyik fogalom, a *harmónia*: zenei eredetű. A másik, a *liraiság*, az irodalomból, a költészetből került művészetközi használatba.

A *harmónia* szó eredeti hangtani értelme már szinte feledésbe is ment az emberek tudatában, annyi mindenre alkalmazták, többi közt ép a lelki élet különböző megnyilvánulásainak egymáshoz való viszonyára is. Erkölcsi harmóniáról, harmónikus életről, az érzelmek és cselekedetek harmóniájáról beszélünk anélkül, hogy eszünkbe jutna a szó eredeti zenei jelentése.

De minden szómagyarázattól eltekintve, szükségtelen hosszasan bizonygatni, hogy egy műalkotás legnagyobb hiánya, hogyha nincs benne *harmónia*, ami a mű belső, tartalmi és formai egységét jelenti. Az összhang hiánya a mű hatását semmisíti meg és ennek, mint összetört pohárnak, tartalma szétfolyik.

A művészetekre nézve azonban ez az általános érvényű kritérium, a *harmónia*, többet jelent, mint pusztán zenei analógiát. Jelenti a művészetek legbensőbb természetében rejlő *zeneiséget* is. Jelenti azt is, hogy minden művészi kifejezés *formailag* többé-kevésbé *zenei* jellemű. Vagy bátran mondhatjuk úgy, hogy minél zeneibb a kifejezés formája, annál erősebb, annál művészebb hatású. Valamennyi művészet alkotásaira vonatkozik ez.

Legszembeötlőbben mutatkozik meg ez a zenei tendencia természetesen a nyelvben, az irodalmi formában kifejezést kereső

művészi tartalomnál, és pedig nem csupán a versben, hanem a prózában is. És a képzőművészeteknél is így van ez. Ép ezeknek a művészeteknek az esztétikai jellemzésére használatos átvitt értelmű számos zenei kifejezés is erre mutat.

Ez a minden művészi kifejezésben kielemezhető zeneiség azonban nem tartalmi, hanem formai elem, a művészi hatás külső eszköze, elősegítője annak, hogy a mű tartalma, a művészi mondanivaló könnyebben a befogadó lélekbe férközzék.

A művészetek lírai jelleme, költőisége, amit előbb mint a művészetek közös jellemvonását említettünk, a forma zeneiségével szemben *tartalmi* tulajdonság, a művészi szemléletnek mindenkor velejárája és minden műalkotás vegyképletében jelen van.

A szót magát a közhasználatban elsősorban a nyelvi kifejezés művészete foglalta le magának: nevezvén a legművészibb rendű irodalmi alkotást költeménynek, költészetnek s ezek alkotó művésztét költőnek. Költőileg, lírailag szemlélni a világot annyi, mint érzelmileg szemlélni azt. Ez pedig teljesen azonos a művészi szemlélési móddal. És mivel minden érzélem természetszerűleg egyéni élmény, az érzelmi szemléletet ezért nevezik szubjektívnek vagy lirainak és ezért különbözik ez erősen az értelem általános érvényű, tárgyilagos valóság szemléletétől.

Az élményt érzelmi jelleme teszi művészi kifejezésre alkalmassá. A hideg értelmi szemléletből, a tapasztalatból, ami nem kelt fel bennünk érzelmi visszahatást, belső megindultságot, művészi alkotás nem születhetik.

A zene a legtisztább érzelmi szemléletet fejezi ki, az értelem számára szavakkal közölhető tárgyi elem semmi sincs benne. A festészet és szobrászat élményei a valóság formai megjelenítése révén már megközelíthetőbbek az értelem fogalomszávaival, az íróköltő pedig az értelem által is használt nyelven szól, csak hogy ezt a nyelvet metaforikusan és zeneileg használja, hogy szemléletessé, eleven érzelmi kifejezésre alkalmassá tegye.

A költői vagy művészi szemlélési mód a világ tárgyi képét erősen átalakítja a lélekben, érzelmi valóságot, érzelmi tényt formál belőle és tárgyi valóságát, értelmi rendjét néha teljesen megváltoztatja. Ennek a belső átalakításnak a lelki folyamatát nevezik *képzeletműködésnek*. Ennek ezek szerint tehát *mindig érzelmi indítéka van*.

Ennek a lelki működésnek: az érzélem színezte szemléletnek s a belső képformáló és átérző képzeletnek döntő jelentősége van a műalkotás létrejöttében. A képzeletnek, az átérzésnek a mélysége, melege teszi ezt művészivé, ez sugároz belé életet, miként az Ur érintése Ádám porhüvelyébe. Lélekkel, étellel ez tölti el a holt anyagot.

Réti István.

A FESTÉSZETI TECHNIKÁRÓL.

„Ti, akik nemes érzésből kedvelői lettetek ennek a szép törekvésnek, jertek mindannyian a Művészethez és díszítsétek magatokat előbb ezekkel a ruhákkal: Szeretettel, Félelemmel, Engedelmességgel és Kitartással . . . “

CENNINO CENNINI.

Mielőtt témánk szorosán vett tárgyára térnénk, nézzük át azt a sok irányba kiterjedt művészi munkálkodást, amelyet világszerte szórt az ember a történet ismert és ismeretlen folyamán. Akárminő célt tűzött is ki magának a művész az elmúlt évezredek alatt az ő szépségideáljának a megvalósítására, mégis a technikában való tökéletesedés vágya adta mindig a lökést, hogy kutasson szín-anyag után, hogy az úgy ragyogjon, irizáljon, ahogy ezt a természetben látta. A barlangrajzoktól a St. Chapelle üvegfaláig, el lehet képzelni azt a küzdelmes munkát, amelyet a művészek folytattak, hogy kifejezhessék mindenkori szépségideáljukat. Amint az alkotás gyakorlásában fokozódott mesterségbeli készségük, úgy fejlődött a képességük is, hogy egyre mélyebben hatoljon bele a feltalált anyagok természetébe. Mennél több anyagot talált, annál inkább iparkodott a művész a technika tökéletesítésére. Minden újabb technikai felfedezése egyúttal fokozta a műalkotás esztétikai és érzelmi hatását. A kifejezésbeli készsége és ereje a technikai felkészültségétől függött. Ez minden korok művészi alkotásának alapvető bázisa. És a jövőben is csak erre építhetünk.

Az igazi művész szerfölött érzékeny anyagának természetével szemben. Mindenáron meg akar győződni annak minden tu-

lajdonsága felől. Ez az érzékenység és a mesterségbeli tudás szeretete ösztönzi arra, hogy keresse és kutassa mindazokat a lehetőségeket, amelyek révén teljes gazdagságban kibonthassa mindazt a bájot és szépséget, amelyet anyagában már előre lát. A mesterségbeli rész szeretete ezenkívül becsületességre és őszinteségre szorítja és ez megőrzi attól, hogy olcsó fogásokkal ámulatba ejtse a közönséget és vulgaritásokba essék.

A művészet egész története azt mutatja, hogy a festőmesterség nemcsak hogy együtt járt a művészi impulzussal, hanem ez is volt az egyetlen mód arra, hogy ezt az impulzusát kibontakoztassa. A művész teljesen magára volt hagyatva anyagának a felkutatásában és elkészítésében. Nem álltak chemikusok rendelkezésére. Így ki volt szolgáltatva teljesen a véletlennek. Hány évezred kellett hozzá, míg összeszerezte a tapasztalatokat. Az olajfesték elterjedése előtt nagy mesterségbeli tudást tételezett föl a különböző médiumoknak az ismerete és előállítása, hogy a festéket az alappal összekössék és hogy ez állandó is legyen. Ezenkívül nagy gyakorlatot követelt ezekkel a médiumokkal való festés is.

Ha csak futó pillantást vetünk is a múlt teljesítményeire, feltűnik, hogy az egyes korszakokon belül, a technika kétségtelen hasonlatossága dacára is, milyen felvillanó eredetiség mutatkozik az egyes festők technikájában.

Az eredetiség tehát nem azon múlik, hogy mennyiben térnek el a módszerek. Ahogy a jelen felé közeledünk, a különböző módszerek egyre jobban szaporodnak. Ez mindegyre fokozódik egészen a XIX. sz. közepéig, amikor is domináns technikáról már alig lehet szó, hiszen úgyszólván minden egyes művésznek meg van a maga technikája és módszere, amelyet a kisebb tehetségűek hada szolgálai plagizál.

Egy-két kivételtől eltekintve, a XX. sz. eleje a technikák sokaságát használta föl *egy összetett plágium* formájában (eklektikusan). Alig mondhatjuk, hogy pl. egy festmény *egy* bizonyos módszer szerint készült el. Mind valamennyi a különböző technikák keresztezéséből származó korcs-szülöttnek mondható. (Hybrid technikák). Az utolsó 200 év alatt a különböző módszerek száma rohamosan megsaporodott, de ezzel a számszerű növekedéssel együttjárt a mesterségbeli készség hanyatlása is és ezzel egyúttal csökkent az anyagok tartóssága is . . .

Ha kilépünk a művészet konyhájából egy percre és bekukkantunk a szentélybe, azt látjuk, hogy évezredek át a Vonal és a Szín miként kergetőznek. Szárnyas tündérek módjára hol egyik van elől, hol a másik; hol karöltve, szoros együttesben lejtének, hol örök haraggal látszanak egymást kerülni, hol tetszhalottként

dől le az egyik, mint a balettben és egyedül perdül, ujjhegyez a győzedelmes másik, de mindig sine qua non-jai a művészi kifejezésnek.

Mégis úgylátszik, a vonal indult elsőül. De minő archaikus vonalak! Évezredekkel dacoló, dioritba, bazaltba írott vonalak, amelyeket valami 40 ezer évvel ezelőtt vésett be egy kócos művész Délafrika egy barlangjában. Csodálatosan ismerte ez az ősünk az állatokat, mintha vizilótejet szopott és vadkanokat lovgolt volna. Vászna volt a diorit- és bazalt-szikla, ecsete, no, miből is lehetett az a véső, amivel megostromolta a legkeményebb sziklákat? És mennyi időnek kellett az embert formálnia, míg egy ilyen művészt kiválasztott az ősökből. Ward, egy angol kollégánk, aki hosszú időt töltött egy kanibál tribüben, mesélt egy kanibál művésztől, akit társai istenek felkent csodájának tartottak, hogy ez a kolléga egy kanyargós vonalat tudott s ezt alkalmazta faragásain. Ward kértére ezt a vonalat megismételte a homokban is, de hiába biztatta, hogy húzzon más vonalat is, üstöke izzadt, a nyaka kidagadt az erőlködéstől, mindhiába, nem tudott más vonalat húzni, csak ezt az egyet, mint Chabat a francia festő csak vizes leányaktokat. Ennek a kannibálművésznek, úgy lehet, az unokája, vagy dédunokája már csuda-ornamentikákat fog a kedvese arcára és hátára festeni. De hol szedte a barlangrajzoló ősünk az ő készségét?

Kár, hogy az ő archaikus vonalvezetése az ősvásznon sziklákön nem folytatódhatott. Túl archaikus volt, annyira, hogy átcsapott a szobrászat körébe s talán, mint egyiptomi relief pengett el a műtörténet számára. Pedig az alakokba szint is rakott geniális ősünk és ez a szín is kitartotta az időket.

Ez a felfedezés adjon nekünk példát és útmutatást, hogyan kell az anyagot megválasztanunk. Tegyük principiummá, hogy időálló alapon, időálló anyaggal és eszközökkel dolgozzék, aki művész.

Azóta hányféle anyaghoz jutott, minő raffinált csodaszíneket és alapokat keresett és talált a mindig nyughatatlan művész, hogy mindenkori szépségideálját kifejezhesse, minden alkalomnak és helynek megfelelően mást. Melyik anyagnak mikor van igaza, melyiket hol kell felhasználni, minő principiumokat állapítsunk meg újra, amelyek, úgy látszik az összes jelekből, hogy feledésbe mentek, ezt tűztük ki a technikák címén feladatul, s ehez kapcsolódik szorosan az ismert és használt pigmentek készí-tési módja, eszközei és anyaga.

Mert felette érdekes ám, hogy a sötét foltokat pl. nem széles eszközzel, hanem a tű hegyes felével vésett vonalakkal fejezte ki

a rézkarc legnagyobb mestere, Rembrandt. Ez olyan kifinomodottság, amely sokkal több, mint amit a francia *tour de force*-nak nevez. És mégis, mindhiába, semmivel se lehet a sötétség titokzatosságát oly finoman kifejezni, mint azokkal az egymasmelle rótt, hajszálvékony vonalakkal. Az a sötétség, amit így nyert, nem sötétség, hanem mélység, tele ismeretlennel, mint egy barlang fel nem kutatott mélysége, tele titokkal, rejtéllyel és telfedésre ingerlő erővel.

Abban rejlik-e hát a művészet, hogy mennél nehezebb eszközzel fejezze ki magát? Nem, *csak a legmegfelelőbbel, ha mindjárt a legnehezebb is az.* Egy szűkszájú üvegbe belerakni az egész kalváriát elég nehéz, de sehogyse művészet.

Van elég epokája a művészet történetének, amikor csak ügyes mesterség, anélkül, hogy művészetté finomodott volna. Ásításra ingerelnek egész korszakok, amikor csak a mesterség tudása úszik a felületen és ezt is jobb korszaktól örökölték.

Mi a titka a gobelin szépségének? Talán éppen az, hogy van eset, amikor szorgalmas munkával is csak tíz négyzetmillimétert lehet egy nap alatt elkészíteni? Az idő és a szépség viszonya csak az életben szerepel együtt, de a művészet számára nincs idő, ez a fogalom, mint a végtelenből is, hiányzik.

A gobelin azért olyan eredetien szép, mert a finom gyapjúfonalak és vonalak, amelyekből lassú munkával egy színfolt össze tevődik, nem halott folt, hanem a gyapjúszálak bolyhos egymásbafolyása adja ki a színfolt csodásan vibráló életét és olyan finom átmeneteket ad, aminőket semminemű ecset-bravurral elérni nem lehet. A legértékesebb anyagokkal dekoráló góthika idejére esik a gobelin aranykora. A gothikust utánzó templomok szentélyének falán a gobelinek helyét még ma is szőnyegmintákkal festik kontár mázolók, csúf megemlékezésül a gyönyörű gobelin-korszakra . . .

Most nézzük a mozaikot a maga helyén, a katakombák sötét-ségét utánzó korai román templomok belsőjében. A vastag falakból kihagyott kicsi ablakok csak irígyen engednek be egy kis jálszi fényt, mint maga, a még köztudomásra nem hozott evangélium. Ezt a kis fényt a mozaik csillogó aranya felszedi, átsugározza a szemközti falra, innét egy fehér ruhára veti, majd egy szép kéket hoz ki valahol, de mindezt csak sejtelmes csöndben, úgy-hogy még lábujjhegyen se mer közeledni, már az ajtóban lekövíl a hívő és nézi nagy szemekkel a reflexek ez utánozhatatlan játékát és csupa áhitatra és befeléfordulásra kényszerül a megfélemlített, a gyönyörüségtől meghatott szellem. Palermóban van egy ilyen kis kápolna, merő mozaikból kirakva a mennyezettől a padlóig, még az ablakmélyedések is. Ugy hat, mint a szigorú

szereztesek éjféli imái: itt recitál egy öreg hang, amott felel rá egy ifjabb... Csupa reflex-csillogásai az evangéliumi hő-
cseségnek

Honnét jött ez a mesés anyag?

A mozaik nem való a várótermek sivár fényébe, nem való a bankok előcsarnokában, nem való a plain aire mindent egyfor-
mán megvilágító valóságában. Mint ahogy hiábavaló törekvés volna a kövekből a plain aire színeit válogatni. A mozaik az egyetlen
művészi kifejezőmód, amelyben a valeur törvényei szétesnek, azért nem is kell számításba venni, mert a csillogástól ott is fény-
lik, ahol sötétet alkalmaztunk és ott is sötét foltként szerepelhet, ahova fehérret raktunk

Ha az ötszínes plaketta a festészet hegedűje, akkor a színes
ablakok üvegmozaikja a sok-sok regiszterű orgona. A színlehető-
ségek elképzelhetetlen bősége árad felénk, alig tudjuk összefogni
fantáziával is. A Notre Dame jobboldali rozettája az eonok ma-
gasságából úgy csillog le, mintha az Isten tógáját összefogó gyé-
mántcsat volna, amely leszíporkázza a szivárvány összes színeit.
Amíg palettánk csak korlátolt tónusokban tud, mondjuk, egy
kéket kiszorítani, a kényszer relativitás bőséges igénybevételével,
addig az üvegben szinte korlátlan skálája van a kéknek, pláne,
ha a besütő nap ragyogását is hozzászámítjuk.

Végezetül itt van még az alfresco. Még mindig nem tárták
föl archeologusaink azt a helyet, ahol először használhatták,
avagy a kísérletek nem bírták ki az időket, denique a legrégebb
ismert fresco a Cnossosi Minos király palotájában már a tökéle-
tes recept szerint készült. A Papers of the Society of Mural Deco-
retors egy vegyész tagja megvizsgálta és mind a három réteg szinte
kánonszerűn mutatja az alfresco alapokat. Minos király mytho-
logiai alakja a görög kulturának. Mire egy hős felkerült a
mythosba, gondolom, több idő kellett hozzá, mint a legendák hő-
ségé lenni, avagy szentté avattatni. De lehet az is, hogy nem
Minos király idejében készült, de akkor is vagy négyezer esztendő
jön ki a mi időnkől számítva. Szóval, a legrégebb példánya, amit
ismerünk, e technikának. Teljes színben maradt meg, hirdelve,
hogy minő nagyszerű időálló technika az alfresco

Elsoroltuk a legfőbb, nagyerejű szín-anyagokat, elmondtuk
fővonásaikat és melyik, hol szeret élni. Évszázadok, sőt egyiket-
másikat évezredek is aláírták és láttamozták. A színek akkora
választékában dúskálkodhatunk, amely a legkövetelőbb fantáziát
is kielégítheti, sőt, amint az üvegnél láttuk, még zavarba is hoz-
hatja, hogy mitevő legyen vele. Elmondhatjuk, őseink nagy mun-
kát végeztek, ide tálalták nekünk minden tudásukat, alig ma-

radt titok. Minő hálával kellene ezeket vennünk, ha nem volnánk elkényeztetve. És minő önvizsgálattal kellene és volna szabad belépni a szent berkekbe, ha tudatával bírnánk annak a nagy munkának, mellyel ez az óriási vagyon évezredekken át összegyűlt, eltekintve a műalkotásokiól, amik belőle sarjadtak. Ez az örökség, mint minden könnyen jött vagyon, sok veszedelmet rejtett magában. Volt a nevető örökösöknek könyékig, amiben duskálkodjanak. Így aztán esztelenül mindent összekeverték-házasítottak, olyan hybrid alkotásokat hoztak létre, hogy a laikus szemében szinte valami újnak tűnt föl. A résen álló esztéták eklektikusoknak nevezték el őket nagyhamar, mintha ennek az elnevezésnek valami állandó jellege volna. Az előző korszakokat az utána következők mindig így nevezhették el.

Nincs is benne semmi sértő, mert ma neked, holnap nekem. Az afrikai bazalt-rajzos ősünket is így nevezhették el az utána következők, mert már meglátták bizonyára azokat, akik után fejlődött, ha ugyan használhatom ezt a szót.

Mindenki kénye-kedve szerint költekezhetik az örökségből, anélkül, hogy az fogyna. Legfeljebb átalakul: az aranyból sár lesz, s így állt elő aztán az a korszak, amelyet a sűrített plágium korának neveznék, ha nem volna lesben a hátam mögött következő kor, amely viszont engem nevez annak¹⁾ Isteneki! Bevallom hogy én is, te is, ők is, mindnyájan egy kicsit lecsúszottak vagyunk egy már elért bizonyos nívóhoz képest. Paul Verlaine Gogain szeme közé vágta: „Mit jelentsen voltaképen a szimbolizmus? Semmit sem jelent. Én dekadens vagyok, ez világos beszéd és ti is azok vagytok.“ Még ez a legjobb, ha az ember beismeri. Nem lehet olyan nívót, aminőre Valasquez, vagy Rembrandt elértek, évszázadokon át tartani. Kellene közbe Goyá-k, Renoir-ok, Manetek, sőt Gogain-ek is, sőt (még egy sőt) kellene a kis országokba szétszórni apró Manet-k, Renoir-ok, Gogai-ek is, ezek a szemétdombon kis urak, nem tudom ugyan, hogy miért, de mert világszerte vannak, tehát kellene, hogy legyenek. Hányszor élte már át a műtörténet ezeket a sűrített korszakokat, amikor minden összeért, mint a szerencsétlenség, amely sohase jár egyedül. Azt írja Cennino Cennini, hogy az ő tanítója apjának a mestere volt Giotto.“ Ez a bizonyos Giotto átváltotta a festőművészetet a görögből az olaszra²⁾ s ide, a mai állapotához vezette. Ő jobban értett a művészethez, mint valaha is valaki.“

¹⁾ Bomington-ról írják, hogy egy rész Rubens, egy rész Titian, egy rész Delacroix és egy rész Isabey-ből állította össze festményeit.

²⁾ Itt minket Cennini az a megjegyzése érdekel, hogy a görögből vitte tovább. Annyi görög példa állt még előtte, hogy ezt mondotta? És hova lettek akkor? Ennek érdemes volna utána kutatni.

A későbbi renaissance viszont azt mondhatta, hogy ime Raffael teljesítette ki az olasz művészetet, amelyet a primitív Giotto művelt, (ha mindjárt nem is volt igazuk). Vannak viszont, akik meg Paolo Veronese-ben látják az olasz művészet kiteljesedését.

Alig merem leírni, de Mária-Teréziás magyarjaink a XVIII. század végén alighanem az osztrák Maulpertschekben és Krakke-ekben látták ugyanazt . . . Ha a művészettel hazajövünk, előhúzzuk a cinkotai itcét, mert nem mérték a liter. A relatív és abszolút úgy váltakoznak, mint a vonal és a színfolt. Hol az egyikkel kell számolnunk, hol a másikkal.

Egy bizonyos, hogy a művész egyik főosztónzó erejét az anyaga speciális természetének fölismerése és értékelése szolgáltatja, amiből az következik, hogy a művész feladata kibontakoztatni anyagának specifikus sajátságait. Ez a festő esetében a pigmentre és a médiumokra vonatkozik.

Nem minden festékanyag hajlandó ugyanazzal a médiummal kötni. Megköti magát s olyan renitens pépet produkál, hogy csupa utálat. Bizonyos médiumok csak bizonyos fajta festéket temperálhatnak. Vannak médiumok, amelyek bizonyos festékanyagokkal temperálva a festék kezelését nagyon megnehezítik, ilyen az olajfesték. Más esetben a festék elveszti színét és állóképessége is csökken, lásd a kazeinokat, míg egy másik médiummal való kezelés révén úgy színerejükét, mint tartósságukat még fokozni tudják.

Minden műalkotástól a legkevesebb, amit elvárunk, hogy megtartsa tónusait, valeur-viszonyait, úgy, amint azt a művész alkotta, hiszen azért műalkotás. Sőt elvárhatjuk, hogy e kvalitásokat az idő múltával még fokozza, de természetesen úgy, hogy a tónus és színhatás ne lépjenek ki egymás rovására, hanem a patinásodás egyenletes legyen. Manet Olympiája 40 év alatt tökéletesen beleillik a klasszikusok közé, olyan szépen kiérett. 1865-ben festette, még Lefranc nem boldogította festékeivel a világot, még Manet maga keverte a színeit.

Mostmár minden hozzáértő előtt világos, hogy a médiumok nagyon különböznek egymástól, sőt egyik a másikat meg is ronthatja (lásd az utolsó Lotz-képeken, amiken valami tökéletlen német recept után, temperával festette alá a képeit és olajjal végezte be.) Az alfresco lényegében különbözik a viasz, vagy caustikus falfestő technikától; a tojástempera homlokegyenest más, mint az olajfesték, pedig sok olaj van benne.

Fontos tehát, hogy egy képen belül jól megválasszuk, melyik festéket milyen médiummal temperáljunk, hogy a különböző médiumok azonos tulajdonságokkal rendelkezzenek. Ha a régi mesterekhez fordulunk, azt tapasztaljuk, hogy mennél ré-

gebbi a módszer (egynéhány kivételtől eltekintve), annál jobban ellenállanak a képek az idő pusztításának, anélkül, hogy kvalitásukból, vagy homogenitásukból veszítettek volna. Mintha az a patina-fémjelzés örök időkre eljegyezte volna és mostmár semmi se érheti őket.

Ha nézzük a XIV. és XVI. sz. technikáit, azt találjuk hogy a festékek temperálására szolgáló médiumok száma igen csekély volt és e két századon át, mind igen hasonló sajátságokkal rendelkeztek. A festékeket a nekik megfelelő médiumban törték. Ez a módszer igen egyszerű volt, de olyan régi, mint a világ. Megint csak Cnossost említhetem, ahol is a szarkofágok festésén ugyanaz a gesso-sottile szerepel, mint Botticelli deszkáin. Tehát régen kipróbált receptek után dolgoztak. Hogyan jutottak hozzá, talán Cennino Cennini tudott volna felvilágosítással szolgálni, aki a görög művészekre hivatkozott. És nemcsak hogy használták e recepteket, hanem fokozatosan tökéletesítették is, amikor új ötleteket valósítottak meg bennük, aszerint, amint az idő bebizonyította ezek jóságát és megbízhatóságát. Ezek a mesterek nem igen ismerték a kémia vagy a fizika mai törvényeit, noha helyesen jártak el ennek értelmében is, mert a tradíciókból indultak el, valamint a saját megfigyeléseiknek helyességére támaszkodtak, amit a mai fizikus is követ.

Médiumnak olyan alkatrészeket válogattak össze, amelyek természetüknél fogva a levegő és fény hatására a folyékony állapotból szilárd állapotba helyezkedtek. Bizonyos festékanyagoknak az egyes médiumokkal való temperálása következtében előálló fizikai és kémiai változásokat ki kellett várni s csak idők múltával fődözhatték föl. Nem meglepő tehát, hogy a nehezebb és ragadósabb médiumokat csak sokkal később merték használatba venni.

Olyan alkatrészeket mertek csak felhasználni, amelyek az ecsettel könnyen kezelhetők és eléggé folyékony állapotban vannak, vagy a víz hozzáadásával válnak folyékonyá, de amelyek kötőképességüket még a víz elpárolgása után is megtartják.

Ma a médiumok és alkalmazásuk módját egészen más szempontból világíthatjuk meg és ítéldhetjük meg. Sajnos, a tradíciók teljesen veszendőbe mentek. A ránk maradt információk hézagosságak és legtöbb esetben olyanok közlése révén maradtak fönt, akiknek nem volt mesterségük a festészet. Azonkívül a kémia fejlődése számos új festékanyaggal ismertetett meg bennünket, anélkül azonban, hogy azok tartósságáról kezességet nyújthatna. A helyes technika megalkotásában segítenek bennünket a régi mesterek műveinek analízálói, noha ez se lehet minden esetben biz-

los, segít ezenfelül a modern tudomány a festékanyagok és médiumok megvizsgálásában is.

A festékek készítésénél alapelvünk a következő legyen:

Az összes médiumok tulajdonképpen két célt szolgálnak és mind a kettő alapvetően fontos és lényeges.

Az *első cél*, hogy a médiumok könnyen kezelhetők legyenek, úgy, hogy a speciális médium keretein belül a művész szabadon, minden nehézség nélkül formázhassa és alkotassa meg művét. Ha valamelyik médium természeténél fogva akadályozza a művészt abban, hogy exakt és részletekbe menő nüanszokat és formai finomságokat érjen el, akkor az ilyen médium nem felel meg rendeltetésének, nem is beszélve a tónusok és színek tartósságáról.

A *második cél* a médium kötőképességét illeti, mellyel a festékanyagot az alaphoz köti. Minden médium, amely csak ideiglenesen köt, vagy anyagában változások észlelhetők, célunknak nem megfelelő és így el kell vetnünk.

Minden folyadék vagy szilárd halmazállapotú anyag, amely föloldható, szerepelhet médiumként, ha elpárologás, vagy a nap és levegő hatására megkeményedik és magához köti a benne levő festékanyagokat.

Ezek a tulajdonságok olajokban, nyálkás, ragadós anyagokban találhatóak s főként organikus eredetű növényi nedvekben, tojásban, állati bőrökben és szaruképződményekben.

Mindezeket két csoportba oszthatjuk:

Karbohidrátok: növényi eredetűek, megszámlálhatatlan vegyületben ismeretesek és habár kémiai szerkezetükben csak csekély eltéréseket mutatnak, fizikai tulajdonságaik szerint lényegesen különbözhetnek egymás között.

Albuminek (fehérjék) állati eredetű, nitrogén tartalmú anyagok, amelyek fizikai tulajdonságaikban csak csekély eltérést mutatnak.

Az első csoportba, tehát a karbohidrátok közé tartoznak a tempera festék médiumai közül a füge-tej, a méz, a gummi-arabikum. Ide tartoznak az olajfélénél használt médiumok, a firniszek, a lenmagolaj, mák és egyéb szárító olajok, a kemény és lágy gyanták, balzsamok.

A második csoportba, tehát a fehérnyék közé tartoznak a tempera-médiumok közül a tojás, kazein, zselatinos appretura, enyvek-, pergament-, szaru-, csont-enyvek.

Ezen médiumok használhatósága, vagyis kötőképességük kizárólag szárítótulajdonságuktól függ. E szempontból legelső helyen állnak a száradó olajok, mint pl. a lenmagolaj, a mák-, dió-, a kinaifa-olaj. Ezek között is hasonlíthatatlanul a legjobb a

lenmagolaj. Hátrányuk azonban egyéb alkatrészekkel szemben, hogy nehezen kezelhetők. Azonkívül hosszú és bonyodalmas eljárásra van szükség, hogy megtisztíthassuk őket, inkább megszabadítsuk őket olyan tulajdonságoktól, amelyek a fény hatására a képet szívesen megsötétítik, felhőssé, fátyolossá teszik (beüt).

A festék lényege az, hogy a keverékben egy alkatrész se rontsa le a médium szárító és kötőképességét. Ne késleltesse, de ne siettesse a médium kiszáradását és ne változtassa meg a médiumot a fény hatása. És mit látunk, mit művelnek a festők? Minő átkos gyakorlat alakult ki a műtermekben? Terpentin, petróleumot, szénnaftát használnak az olajfestékhez a célból, hogy könnyebben kezelhessék, holott ezek az anyagok mind oldóhatásúak, éppen az olaj kötőképességét semmisítik meg. Enyhe gyantákkal és balzsamokkal szokták fokozni a színek ragyogását, jóllehet ezzel a felrakott színek elaszticitása megy veszendőbe. Szikativokat, szárítókat alkalmaznak, amelyek a kiszáradást tökéletlen oxidációval siettetik, repedéseket és elporlódást okozva.

Ismételjük, az olajfestés, ha finom anyagokból készül és gondosan, mint hajdan a Blox-festék, nagyon szép anyag, de a kezelése a legeslegnehezebb, ha az olajfesték természetének megfelelően akarunk vele bánni.

Már az is kényelmessé teszi, hogy csak telefonálok és házhoz hozzák a vászonnal együtt. Nincs semmi gondom, munkám vele. A mai életben olyan testhez áll. Ott a vászon, itt a festék, még csak idéznem kell Carolus Durand módján, a muzsákat, hogy libbenjenek segítségül és máris festhetek.

Azonban a technikája ugyanazt a koncentrált eljárást követeli meg, mint az al fresco. Ezt is az első nedvességében kell megfesteni, mert holnapra már száraz s ha rámegysz, elrontod a tegnapit, szappanyos lesz, beüt. A fresconál gondosan elkészített karton és részletrajzokkal már szinte kívülről tudod, amit festesz, itt a modell áll előtted az arckép ezer inkommoditásával. Nem szabad nagyon alárajzolni, azt is csak ecsettel, különben elveszted a spontánitást. És csak akkor szép, ha kilátszik az ecsetjátékod a kezdetétől a végéig, mint a rézkarcon a tűé. Míg az ehez való rutint eléred, nem is marad egyéb, mint ez a rutin. Csak arcképfestésre és tájképre való, akkor lehetőleg egy impresszióra kell dolgoznod. Már tudniillik egy tendenciózusan meghosszabbított impresszióra. Nem mondom, elég csábító célkitűzés, mint a hegedűjáték és buta ember is sikerrel küzdötte le a nehézségeit, de a százalék nagyon kicsi, aki champion lehet: milliókból kettő-három, mint a 400-as gátfutók.

Ezt a nehézséget úgy akarták megkerülni, hogy átmenetet

konstruáltak bele: aláfestették, megmodellirozták egy színnel, aztán eltették száradni, mikor azt hitték, hogy no mostmár száraz, akkor rálazurozták a színeket primán, mintha az egész így készült volna. A XVIII. sz. angoljai elég sikerrel alkalmazták. Csak az a hiba esett ezeken a képeken, hogy ügyetlen restaurátorok leszedték róluk a lazúrszíneket.

Most két festékanyagot választunk az emulziós médiumok bemutatására. *Ólomfehér* az egyik. Ez könnyen temperálható tojásolaj-emulzióval, a másik az *ultramarin-kék*. Ez kapriciózus kis szín, tojásolajjal nem megyünk vele semmire, úgy, hogy védőanyagot kell hozzáadni, pl. kopált, vagy pedig valamely appreturás enyvemulziót, ami viszont a tojásolaj emulzióval egyöntetűen hat és keveredik.

Lássunk hát egy receptet:

I. Tojássárgája és lenmagolaj emulzio.

Alkatrészek: tojássárgája,

levendulaolaj (tiz csöpp egy-egy tojássárgájára)

lenmagolaj (mosott és derített, tojással egyenlő volumenben)

víz (tojássárgája tömegének kétszerese).

Eljárás:

Elválasztjuk a tojássárgáját a fehérjétől. A még hártyában levő tojássárgáját, hogy a rátapadó hártyától megszabadítsuk, egyik tenyerünkről a másikra hengergetjük, s az üres tenyeret újból és újból megtöröljük. A sárgája hártyáját, mikor a nedves részből kitöröltük, óvatosan mutató és hüvelykujjunk közé fogjuk, s tenyerünkről a márványcsésze fölé emeljük. Egy vékony paletta-késsel nyílást szúrunk hirtelen a hártyán, s e nyíláson a sárgáját kifolyatjuk a csészébe. A hártya belsejéhez tapadó sárgáját pedig a nyílással ellentétes irányból jövő nyomással kiszorítjuk a többi sárgájához, hogy ne menjen egy csöpp is veszendőbe. Igen fontos, hogy a fehérjétől mentesen használjuk a sárgáját, mert ez a festmény repedezését és pikkelyeződését idézheti elő. Arra is ügyeljünk, hogy a hártya felszúrásánál a hártya anyagából se kerüljön semmi a sárgájába, mert ezek a foszlányok megrothadnak. Most a folyékony sárgája közepébe cseppentünk egy csöpp levendulaolajat és egy törő segítségével dolgozzuk bele jól, símán és gyorsan, arra figyelvén, hogy a keverő mozdulat lehetőleg kis területet fedjen be. Adjunk egy másik csöpp levendulaolajat a massa közepébe és dolgozzuk bele ismét, de úgy, hogy az első csepp elkeverésénél elkent felületnél többet ne kenjünk be. És a körülötte levő tojássárgájából most még ne dolgozzunk bele semmit. Miután beledolgoztunk ilyenképen 4 cseppet, a massa megsűrűsödik majonéz sűrűsége és mostmár minden

egyedesebb hozzáadásakor fokozatosan vonunk bele a környező sárgájából, úgyhogy a tizedik cseppre már az egész sárgáját igénybe vettük. Ha betartottuk az előírásokat, akkor a massa megszűsödött, világosabb lett s kevésbé áttetsző (vékony majonéz): ha ellenben a tojássárgája vékony és sötét marad, vagy szemcséződés nyomai (granuláció) mutatkoznék, azaz olaj választódott ki a sárgájából, akkor használhatatlanná vált, mert ebben az esetben a levendulaolaj nem hatott a maga teljes hatalmával a tojássárgájára s az utóbbinak egyes szabad részecskéi megrohadnak, miközben kénhidrogént termelnek, azután meg az el nem szappanosított levendulaolaj megakadályozhatja a lenmagolaj szárító hatását, amelyet majd a következő stádiumban adunk ehhez a masszához.

Most ezt a masszát, amit így nyertünk, egy törőcsészébe tesszük és hogy elpárologását megakadályozzuk, egy kicsavart, nedves gyapotdarabbal, vagy flanellal letakarjuk. E masszával egyenlő térfogatú, jól mosott és napon derített lenmagolajat mérünk ki. A tojás-levendula keverékből egy keveset a márványlapra teszünk és egy csöpp lenmagolajat dolgozunk bele, egészen úgy, mint fentebb tettük a levendulaolaj esetében. Ezt így folytatjuk a 4-ik csöppig, amikor is a sárgája masszájából megint hozzáadunk ugyanannyit, mint amennyit az első alkalommal vettünk ki és most már ebbe a masszába dolgozunk bele 4 csöppet. Ezt az eljárást mindaddig ismételjük, míg a „sárgája-levendula“ massa fele el nem fogyott, mert ezután már nagyobb tömegben adogathatjuk a két alkotórészt. Miután az összes lenmagolajat beledolgoztuk a „sárgája-levendula“ masszába, akkor a keverék zselatin konszisztenciát mutató, kemény majonéz-sűrűségét éri el, amely elég kemény arra, hogy a paletta-kést függőlegesen megtartsa. Áttetszősége és színe pedig olyanná lesz, mint az erős zsírtartalmú vajé. Most már készen van az emulziónk a festékekkel való temperálásra. Evvel az emulzióval azonban nem temperálhatjuk sem az ultramarin kéket, kobaltot és ceruleánt, sem a világos, sem a narancsszínű kadmiumot, mert ezekkel való temperáláshoz egy később leírandó kopálfirnisz válik szükségessé.

Ehez a most készült médiumhoz törendő festékanyagot először vízben törjük addig, amíg vízmentesítve egy kemény pasztát nyerünk, amely még éppen megkeverhető az üvegtörővel.

A médiumból is, a festékpasztából is ugyanannyi mennyiséget veszünk a palettakéssel, s ezt ugyancsak e késsel jól összekeverjük, a márványlapon szétkenjük és törővel egészen símára dolgozzuk.

Az ólomfehér, sárga-ocker és a legtöbb földszínek egyenlő

mennyiségű médiumot vesznek igénybe, míg egyéb, retinens festékanyagok több médium hozzáadását követelik meg, a festékanyag természete szerint változó mennyiségben. A cél az lévén, hogy a festékanyagok a temperálás által a kezelhetőség ugyanazt a fokát ériék el, ha retinensek is, mint az ólomfehér esetében, amikor még több médiumot és ennek féltérfogató vízmennyiségét adjuk a festékanyaghoz. Ezt az egész eljárás alatt, különösen meleg időben, többször bespricceljük ujjainkra mártott csepp vízzel, hogy megakadályozzuk a tojássárgájában levő nedvesség időelőtti elpárolgását.

A médiumot, ha nem használtuk föl, akkor ebben az állapotában tesszük el, t. i. víz hozzáadása nélkül, de vagy tubusban, vagy üvegben légmentesen elzárva kell tartanunk.

Amikor ezt az emulziót médiumként használjuk a festésnél az anyagok felhígítására, akkor ugyanolyan volumenű vízmennyiséggel rázzuk össze, vagy az emulziót, s ez a biztosabb eljárás, egy tömegben a márványlapra helyezük, középen benyomjuk, s ebbe a kráterbe gyűszűnyi evőkanállal (függ a médium mennyiségétől és a törő nagyságától) vizet öntünk, s ezt keveréssel beledolgozzuk mindaddig, míg a médiummal egyenlő mennyiségű vizet el nem használtunk és mindaddig keverjük, míg a keverék teljesen síma és vékonyan folyik le a paletta-késről. Azután tégelybe tesszük és a még fennmaradt vizet most keverjük bele.

Az első vízadagot jól bele kell dolgoznunk a tojás-olaj emulzióba, hogy a sárgája jól elszappanosíthassa az olajat és az emulzió el ne bomoljon még több nap múlva se . . .

Ultramarin, kobaltkék, égszínkék (cerulean), sárga és narancsszínű kadmium temperálásához a következő médiumot használjuk:

II. médium.

Alkatrészek: tojássárgája
levendulaolaj
lenmagolaj
kopálfirnisz.

Miután a sárgáját és a levendulaolajat a már ismertetett módon összedolgoztuk, a keveréket 4 egyenlő részre osztjuk. Háromnegyed részében beledolgozunk egyenlő mennyiségű lenmagolajat a fent leírt eljárással, a visszamaradt egynegyed részbe pedig egy rész kopálfirniszt dolgozunk bele (azaz a „kopál-tojás“ emulzióból egyenlő mennyiséget); az így előállott két keveréket egybekeverjük és az így nyert masszát használjuk a kék és sárga festékek temperálására, amely festékeket a fent leírt módon, dolgozzuk bele.

III. Pergament (appretura) enyv és lenmagolaj emulzio.

Alkatrészek: Appretura-enyv kecske v. juh pergament szeletekből, lenmagolaj (jól mosott és napon derített).

Egy rész kecskebőr pergamenthez vegyünk 4—5 rész juhbőr pergamentet. Helyezzük a bőroket fateknőbe, mossuk jól ki 3—4 vízben dagasztva és dörzsölve. A utolsó öblögetés után a vizet leöntjük és a bőrdarabokat vászon ruha között kifacsarjuk. A nedves pergamenttel egyenlő mennyiségű vizet öntünk fateknőbe és ebbe helyezzük a levestésztához hasonló vékony csíkokra metélt pergamentet és 24 óráig ázni hagyjuk. Ezt a vizet a bőrrel együtt nagy glazúrosedénybe öntjük, amelyet még más főzésre nem használtak. Mert a legkisebb mennyiségű zsír tönkre tenné az enyvét. Az edényben levő vízhez félannyi forróvizet öntünk, úgy, hogy most már 1 rész bőrre 1¹/₂ rész víz jut. Élénk tűz fölé helyezzük, de úgy, hogy a lángok közvetlen ne ériék a fazekat. Fakanállal lassan keverjük levesünket, amíg a bőrcsíkok föl nem kunkorodnak, ekkor jólzáró fedőt teszünk az edényre és fölforraljuk és forráson tartjuk vagy 2 óra hosszat, közben megkeverjük, nehogy a fenekéhez vagy oldalához oda süljön a bőr. Mikor a víz egyharmadára leforrott (ezt előre meg kell jelezni a fazékon) dupla muszlinon átszűrjük (vagy egy régi vászon darabon) és lehűtjük. Ami még maradt pergament csík a fazékban, azt mégegyszer éppen úgy felöntjük és ismételten leszűrjük, de ez már nem lesz olyan erős enyv, tehát ne keverjük az első szüredékhez. A következő napra kemény zselévé merevedik és használatra kész. Megszárítva évekig eláll, ha lapos üveg tálakba öntjük ki 2¹/₂ cm. vastagságban és megalvadás után fél cm. vastagságú szeletekre szeljük, s ezeket légvonatos helyen drótrácson vagy szitán kiszárítjuk. Ez az enyv tisztán átlátszó és igen hajlékony, alig lehet törni, oly ruganyos. Ha lenmagolajjal bevonjuk elraktározás előtt, akkor hajlékonyságát sok-sok ideig megtartja. Ha friss állapotban kell használnunk, akkor folytonos keverés között lassú tűzön olvasztjuk meg, s ha úgy tetszik, néhány csepp amóniát keverhetünk bele.

Ha kiszárított alakjában használjuk, akkor az enyvét vízben áztatjuk úgy, hogy egy súlyrész enyvre hét súlyrész vizet veszünk, 12 óráig ázni hagyjuk, lassú tűzön felolvasztjuk, folytonos keverés közben, az elpárolgás pótlására vizet öntünk hozzá és így sikerül friss állapotban való konzisztenciáját ismét elérni. Azután kimérjük és néhány csepp amóniát öntünk bele. A márványlapra, amin dolgozni fogunk, forró vizet öntünk és forró

Jegyzet: Ezt a készítési módot leírta C. Cennini is, de olyan hiányosan, hogy jobbnak láttam P. Tudor-Hart leírását fordítani le, nem az övét.

vízben áztatott kendőkkel melegítjük és időről-időre ismételten forró vizet öntünk és a márvány töröt is percenként forró vízbe mártjuk. A márványlapot meleg ruhadarabbal letöröljük és mielőtt a márványlap kihülhetne, a meleg enyvből egy keveset ráöntünk és ugyanannyi lenmagolajjal jól egybedolgozzuk úgy, amint ezt a tojás-olaj emulziónál már láttuk. Ajánlatos az enyvet valami thermoszerű edényben tartani, hogy abban langyos-melegen maradhasson, de nem forrón!! A helyesen elkészített emulzió kész állapotában sűrű krém-konzisztenciájú, alabástrom színű és az áttetszőségi foka is ehhez hasonló. Ugyanúgy temperálunk vele festékanyagot, mint azt már a tojás-olaj emulziónál láttuk, avval az eltéréssel, hogy a hideg víz helyett forró vízzel kezdjük a festékanyagok egybedolgozását. Ha ezt a médiumot hígításra használjuk, akkor az emulzióhoz meleg vizet öntünk egyenlő mennyiségben, de egyébként az egybedolgozásuk ugyanúgy megy, mint a tojás-olaj emulzió esetében. Hideg állapotban ugyanabban a médiumban temperált festékek hígítására használjuk. Ez a legjobb médium ultramarin, kobalt, égszinkék temperálására, amikor ezeket a festékeket tojás-olaj emulzióval készített más színekkel együtt használjuk. De ebben az esetben a hígításhoz tojás-olaj emulziót kell használnunk. Ezzel a médiummal előállított ultramarin nemcsak hogy könnyen keveredik a tojás-olaj emulzióval készült ólomfehérrel, hanem a kettőnek a keveréke könnyen folyik az ecsetből, ha tiszta vízzel, vagy ha tojás-olaj emulzióval hígítjuk. Pergament enyvvel is, meg tojás-olaj emulzióval egybedolgozott festékanyagok tubusokban sokáig elállnak, de a médium maga, különösen nyáron, nem igen tartható, legföljebb két nap.

Itt elmondtam a legjobb, kipróbált tempera-receptet, amelylyel úgy is festhetünk vászonra, mint az olajfestékekkel, tökéletesen úgy traktálható, viszont úgy is, de már akkor deszkán és gipszalapon, ahogy Van Eyck-ék festettek.

Cennino Cennini nagyon kedvesen ijeszt reá azokra, akik a szentberkekbe óhajtanak bejutni. 104. Cap. írja: Mi módon járulj a pannó-festéshez. „Tudd meg, ezt hamar nem tanulhatod meg: egy évig is eltart, amíg csak azt megtanulod, hogyan rajzolj arra a pannóra. Azután a műhelyben együtt lenni a Mesterrel, míg minden ágát megtanulod, ami a művészettel szoros kapcsolatban van. Aztán a színeket hogyan készíted elő, megtanuld az enyvkészítést, gipszet hogyan törj, azt az eljárást megtanulni, hogyan kell a gipsszel alapozni, ezt tökéletessé tenni, símitani, aranyozni. ezt legalább hat éven át. Aztán magát a festés praxisát elsajátítani, pácolással díszíteni, aranyruhákat festeni, a falrafestést gyakorolni, ehhez megint új hat esztendő, ezalatt úgy a dolognapo-

kon, mint az ünnepnapokon is folyton rajzolni, egy percre se abbahagyni.

Csak így megy át a természetadta tehetséged a sok-sok gyakorlalon keresztül hatalmas ügyességig.

Vághatsz magadnak más utat is, de ne reméld, hogy tökéletességet érhetsz el. Sokan dicsekszenek, hogy mesterek nélkül tanulták ki művészetet, de ne hidd el nekik, vagy olyanok is! Odaadhatom ezt a kis könyvet neked, de ha nem szerzesz praxist hozzá egy mester mellett, sohase mégy semmire se és nem is állhatsz meg becsületes képpel egy mester előtt.“

Szinte látom magam előtt azt a 10—14 éves olasz fiúcskát, aki először ijedt arccal hallgatja ezeket a kemény szavakat, aztán összeszorítja szépraizú szájacskáját és nagy elhatározással neki vág ennek a nehéz 12 esztendőnek. Itt látunk bele, hol szerezték a renaissance-festők nagy készségüket.

Elérkeztünk a pannó készítéséhez, s ezzel közeledünk a képhez is. Ez idő alatt az ecetolaj festő bukfencet hány örömeiben, hogy ennyi vesződséget veszünk a nyakunkba. Mi nem fogunk nevetni, hogy szappanszerű, piszkos képét keni-feni vernikkel és balzsamokkal, hogy felélessze hallottaiból, mert hol itt hunyja szemét, hol amott: beüt a képe. Minket ilyen katasztrófa nem érhet.

C. Cennini töviről-hegyire leírja a pannó készítését, de mivel az akkor általánosan ismert dolgokat csak odaveti, inkább úgy írom le, ahogy most gondolkodunk.

Mielőtt a deszkát beszereznök, egy hónappal előbb szerzünk vagy 10 kg. alabástrom gipszet, ezt faedénybe tesszük és annyi vizet öntünk reá, hogy betakarja az egész felületét. Egy hónapig kell bíz ezt ismételnünk, minden nap friss vizet öntünk rá, előbb a tegnapit kellő megvetéssel leöntjük.

Most a deszkák. Kis feladatok megoldására kapni több réteg funérból összeállított deszkákat, de ha 60 cm.-t meghaladó képre készülünk, jobb asztalossal összeállított többretegű deszkát készíttetni. Mert ennek a nedvességre nem szabad macskahátat görbíteni, se megpedni. A felületét egy nem nagyon mohó reszelővel érdesre csináljuk. Most elővesszük az előbb készített pergamentenyt, felolvasztjuk melegvízzel*), mikor olyan erős, hogy ujjaink összeragadnak tőle, egy ecsettel kenjük át a macska nyelvéhez hasonló érdes felületet háromszor ezzel az enyvvel és hagyjuk egy éjszaka száradni. Készítsünk finom, lehetőleg már használt vásznat, hasítsunk két ujjnyi széles vászoncsíkokat, amik átérnek szélességben a deszkánkat, mártsuk ezeket a meleg enyvbe

*) Lényeges: Teljesen új, mázas edényt használunk, amihez zsír nem fért.

és rakjuk föl egymás mellé a deszkára, de olyan ügyesen hagyva a csíkok közt hézagot, hogy behunyt szemmel ne találjuk meg az összeillesztés vonalát.

Mi lesz a gipsszel? Ma egy hónapja ázik? Oly finomra lugo- zódott, mint a legfinomabb puder. Paletta-késsel szépen kiszedjük, aztán megtörjük és vásznon át, összefogva, kiszorítjuk belőle a vi- zet, amennyire csak lehet, s aztán ezeket a kis cipókat portalan helyen őrizzük. Itt szépen megszáradnak, s amikor szükség lesz re- ájuk, kiszedünk néhányat, amennyi körülbelül majd kell, s ezeket vízbe tesszük egy éjjelre, hogy jól teleszívhassák magukat. Aztán a márványon újra törjük, száraz vászonnal ismét kiszorítjuk a vizet belőle. Most elkészítjük az enyvünket elég hígra, s az enyves edényt betesszük egy másik, félig csaknem forró vízzel telt edénybe és ezt a lassú tűzön hagyjuk, hogy ki ne hülhessen, de fel se forrjon. A gesso-sottilénket, amiből az imént kiszorítottuk a vizet, spachtlival szépen beleszeleteljük az enyvbe, kézzel szét- morzsoljuk, s addig dolgozzuk, míg egy egységes tejfelszerű masszává nem lesz.

Igen ám, de vagy két nappal előbb ilyen meleg enyvvel meg- törünk közönséges alabástrom gipszet, amit nem lugoztunk ki, s a deszkára felhordunk vagy 3—4 réteget, de úgy, hogy kézzel dörzsöljük bele a vászonba. Ezt 2—3 nap száradni engedjük, s csak azután kezdjük a fent leírt gesso sottilével bealapozni, még- pedig úgy, hogy az első réteget megint csak kézzel dörzsöljük bele. Mikor ez megszikkadt, akkor széles ecsettel végig húzzuk ezt a tejfel-masszát a deszka szélességében, azután a deszka hosszá- ban, mindig megvárva, hogy a rétegek először jól átsikkadjanak. Ezt addig festjük, míg nyolc réteget érünk el. Vigyázzunk e köz- ben, hogy a melegvízbe helyezett gipszünk se meg ne hüljön, se fel ne forrjon*). Ezt az eljárást egy napon belül el kell végeznünk, (ha mindjárt az éjszakába kerülne is, mondja C. Cennini). Ezután portalan helyen és nem a napon három napig engedjük száradni az alapot. Ezt három-négy nap után meg kell teljesen vízszintesre gyalulnunk, de nem gyaluval, hanem „citlinggel“. Kis acéllemezzel. Ha megakarunk győződni munkánk egyenletességéről, Cen- nini azt ajánlja, hogy igen finom szénport hintsünk reá, s ha ezt az acéllemezzel végig húzzuk, akkor a gödrökben benne marad a szén, s akkor látjuk, mit kell még legyalulnunk. Olyan lesz most az alapunk, mint az elefántcsont.

Ezen hogyan dolgozzunk, azt már csak a gyakorlat hozza meg. A hatéves inasévek alatt csakugyan meg lehetett tanulni

*) A felfestésnél vigyázzunk, hogy légbuborékok ne keletkezzenek, mert ezektől himlőhelyes lesz a gipszalapunk.

minden csinját-binját az egyszerű technikáknak és a másik hat év, a legényélet elég volt, hogy bevezesse a szent berkek minden rejtelmébe, mire önálló lett, már maga is tehetett hozzá a sajátjából s így lehettek a kiválóbbak egyúttal egyéniek is.

Sohase hozták a tündérek, Cenniniéknek se, ahogy A. Ilg írja, az időknek ellentálló anyagot, hogy ezzel éljenek ájtatos és poétikus hajlamuk szerint. Nekik azonban könnyebb volt, hogy az ő korukban a hit, a poézis és művészet teljes pompában virágzott és felkapták a magasba a mérlegen a gondokat s az élet közönséges szükségletei után való harcot. Ma ez utóbbi súlyosodik a mérlegbe és nincs, ami akárcsak egyensúlyba tartaná is az élet mérlegét.

Szorítsák össze a fogsorukat, álljanak ki a meglazult technikák felújításának és szívleljék meg Georges Hue, a francia Academie des Beaux Art elnökének az elmúlt újévkor adott feleletét, amit egy ujságírónak diktált, aki azt kérdezte tőle, mit kívánna a jövő esztendőre:

„Vigyenek el az ifjak bennünket a művészi rend megújításához, miután elhagyták a túlzásokat, amelyek nem találtak más pillanatnyi igazolást, mint a provizórius divatot, amely olyan snobizmusból táplálkozott, amelyben nincs kultúra, de szerencsére jövője sincs. Ehhez nem kell más, minthogy maradjanak önmagukban és az időben, minden túlzott előítélet nélkül, de viszont törekedjenek egyszerűsége és spontánításra.

Tagadják meg azt a brutálisan hirdetett törvényüket, amelynek etikája azt követelte, hogy a festészet ne legyen más, mint a festékanyagok összehalmozása rajz és forma nélkül, amelyet egyedül a véletlen inspirál.

A szobrászat ne találja ideálját a túlzott elferdítésében a mozdulatoknak, s hogy az építészet ne tartsa magát ahhoz a primitív és monoton elvhez, hogy kockákat halmozzon egymásra és hogy a zene se süllyedjen azon a címen, hogy megújul, oda, hogy a legtriviálisabb zörgéseket imitáljon, szolgálilag.

Egyszóval, találja meg ideálját az egyszerű és komoly szépen (la beauté simple et seraine) és ne áldozza fel az ideált semmi materiális tekintetnek.“

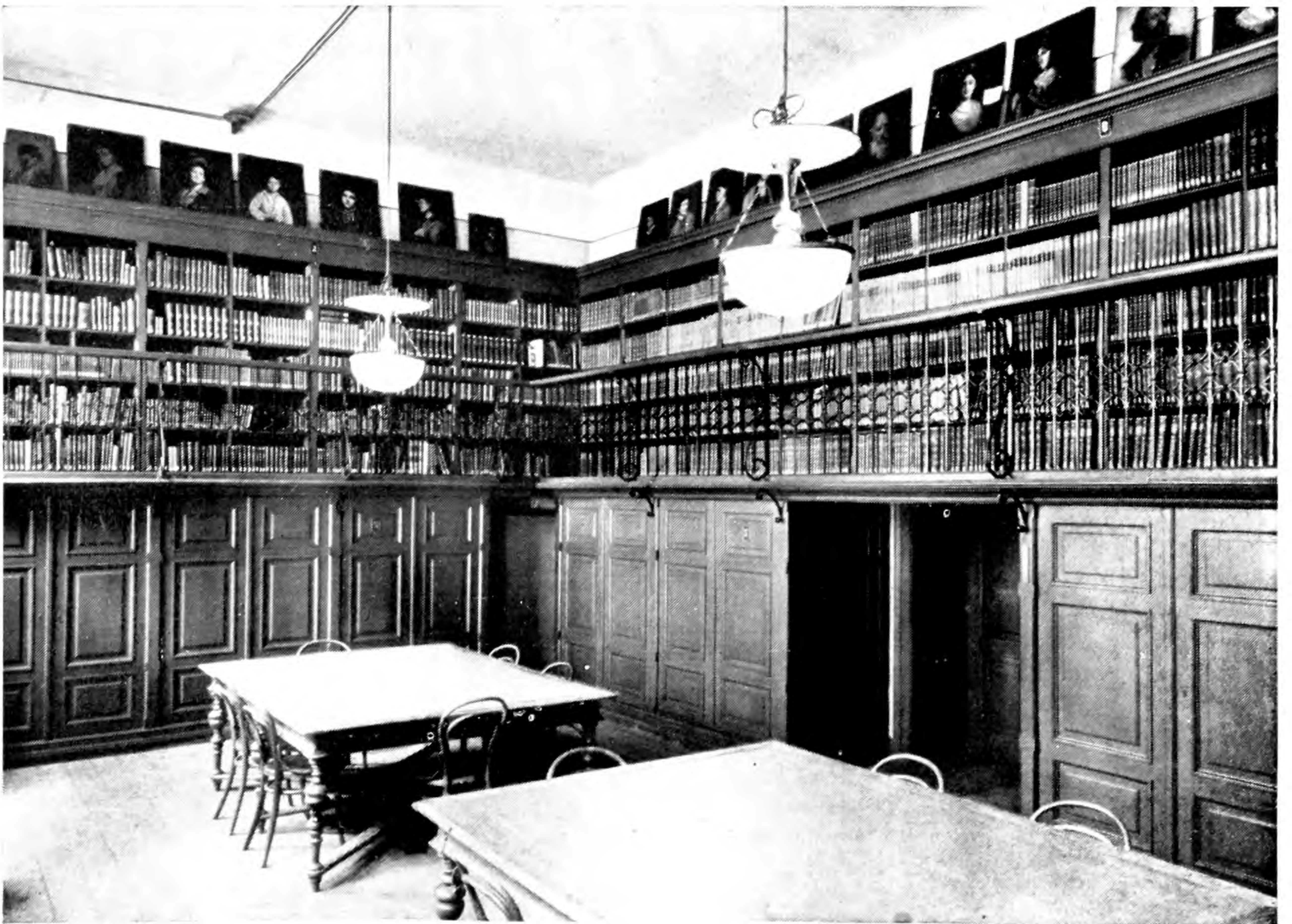
Az alfrescóról és a többi technikákról majd később.

Gödöllő, 1935. őszén.

Nagy Sándor.

Könyvtári olvasóterem a főépületben.

Egyik könyvtárterem.

A FŐISKOLA 1934|35. TANÉVÉNEK ESEMÉNYEI.

I. A Főiskola vezetését érintő ügyek.

A Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumban a Főiskola ügyeit közvetlenül intéző művészeti ügyosztály vezetésében ifj. dr. báró *Wlassits Gyula* h. államtitkár úr a művészeti ügyek magasabb felülvizsgálatára nyervén megbízatást, az ügyosztályfőnökséget 1935. júliusában vitéz dr. *Haász Aladár* min. tanácsos úr vette át.

További működésükhöz a Főiskola vezetősége ezuton is mély tisztelettel fejezi ki őszinte szerencsekívánatait.

* * *

Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter úr Önagyméltósága *Tasnádi Nagy András* államtitkár és vitéz dr. *Haász Aladár* min. tanácsos urak kíséretében 1935. évi június hó 21-én meglátogatta intézetünket, amely alkalomból Őket a Tanári Kar tagjai élén *Réti István* e. i. rektor fogadta.

E látogatás során a miniszter úr megtekintette a Főiskola rajztanár-jelöltjeinek folyamatban volt vizsgálatán készült rajzokat és festményeket, valamint az egész hallgatóság évközi munkájának mutatványműveit is, a szemlét követőleg pedig hosszabb eszmecsere folytatótt a rektorral s a jelenlevő főiskolai tanárokkal a Főiskola szükségleteiről és jövő terveiről.

* * *

A rektort nyári szabadság-ideje alatt a miskolci nyári tanfolyam vezetésével elfoglalt I. protektor *Benkhard Ágost* helyett *Baranski E. László* r. tanár helyettesítette, amit a történt bejelentés nyomán, a V. K. M. 11902/1935. sz. alatt kelt leíratával vett tudomásul.

A Főiskola folyó ügyeinek intézésére az év folyamán a Rektori Tanács 7 rendes és 1 rendkívüli ülést és a Tanári Kar 8 rendes és 1 rektorválasztó ülést tartott.

II. Személyi ügyek.

A rendes tanárok látszáma ezidén csökkeni. A tanév végével ugyanis belöltött törvényes kor címén végelbánás alá vonatott Karlovszky Bertalan, az alakrajz és a festés r. tanára (12.770/1935. vkm. r.) és véglegesen nyugalomba helyezettek Edvi Illés Aladár, a vízfestés r. tanára (12.797/1935. vkm. sz. r.) és Lyka Károly, a művészettörténet stb. r. tanára (12.861/1935. vkm. sz. r.)

A Főiskola Rektori Tanácsa jegyzőkönyvben emlékezett meg a távozó tanárok érdemes pedagógiai működéséről, külön is méltatva Edvi Illés Aladárnak e téren kifejtett több évtizedes érdemes munkásságát, valamint Lyka Károlynak két évtizedes értékes tanári munkásságán kívül azokat a nagy érdemeit, amelyeket a Főiskolának újjászervezése jelen rangjára emelése s az egész oktatás az 1921. évben történt korszerű megreformálása körül szerzett.

E kiváló és melegszívű pedagógus nyugdíjazását a Főiskola a szakfőiskola szempontjából is a legmélyebb sajnálattal vette tudomásul s ezért további — most már megbízott tanári minőségben való működésének biztosítását kérelmezte a v. k. miniszter úrtól.

Horn Antal r. tanár, az 1935 június 28-án kelt kormányzói legmagasabb elhatározással a VI. f. o.-ba lépett elő, Sidló Ferenc r. tanár pedig ugyanekkor a VI. f. o. jellegét kapta (11889/1935. III. vkm. sz. r.).

A rendes tanárok közé 1935 április hó 1-ével visszakerült Andreetti Károly ideiglenesen nyugalomba helyezett r. tanár, akinek orsz. gyűlési képviselői megbízatása lejárt. (10.005/1935 III. vkm. sz. r.)

Folytatólagos felkérés alapján tanítottak ezidén is Dr. Alszeghy Zsolt gyak. gimn. tanár, a Középk. Tanárvizsgáló Bizottság tagja, mint a magyar és világirodalomnak; dr. Prohászka Lajos egyet. m. tanár mint a Bevezetés a filozófiába c. tárgynak, dr. Tóth Géza főiskolai tanár, mint a Nevelés és tanítástannak, végül Andreetti Károly ny. főiskolai r. tanár, mint az Építészeti enciklopédiának megbízott illetve felkért tanárai. (11.114/1934. III. vkm. sz. r.), dr. Broosser Béla szemész főorvos pedig a gyakorló tanárjelöltek számára a tanév II. felében az Iskolaegészségtan c. tárgyat adta elő. (9469/1935 vkm. sz. r.)

A francia és olasz nyelvet fakultatív tárgyként Francois Gachot nyelv-tanár, illetve dr. Paolo Calabro perugiai olasz egyetemi tanár urak tanítottak, akiket a VKM közbenjárására a francia, illetve olasz követség küldött ki és akik immár hetedik esztendeje folytatólagosan működtek lelkesen és eredményesen a Főiskolán.

A Tanári Kar új tagja Nagy Sándor festőművész, aki a 27000/1934. III. vkm. sz. r. alapján tiszteletdíjas tanárként a Festészeti technikák c.

tárgy oktatására nyert megbízást. Megbízott szakelőadóként működtek ezidén is Krocsák Emil okl. középiskolai rajztanár a mértani rajz és építészeti enciklopédia c. tárgyaknál, Jantschi Béla okl. középiskolai rajztanár pedig az iparművészet c. tárgynál (11.284/1934. III. vkm. sz. r.), Takács Andor és Böhmán Frigyesné okl. testnevelő tanárok pedig a kötelező férfi, illetve a fakultatív női testnevelési órákat vezették hasonló minőségben. (81.400/1934. VII. 2. vkm. sz. r.)

A rajztanárjelöltek iparművészeti műhelygyakorlatainál a Székesfevárosi Iparrajziskola több műhelyvezető tanára működött közre, nevezetesen: Fáy Aladár, Lakatos Artur, Legát Albert, Tóth Gyula és Vértes Rezső tanárok. Szives és áldozatkész működésükért a Főiskola ezuttal is őszinte köszönetét fejezi ki.

Helyettesítés is volt ezidén a Tanári Karban. Rudnay Gyula r. tanár ugyanis az 1934. november—1935 január végéig terjedő időben súlyos betegsége miatt tanítani nem tudott s osztályának vezetésére ez időre a Főiskola Rektori Tanácsa Szőnyi István festőművészt kérte fel, (a 11666/1934. és 11957/1934. III. vkm. sz. r. alapján.)

A lefolyt évben a Tanári Kar két tagja részesült kitüntetésben. Így: az 1935 március hó 13-án kelt kormányzói legfelsőbb elhatározással Karlovsky Bertalan r. tanár a Korvin-láncot, Rudnay Gyula r. tanár pedig a Korvin-koszorút nyerték el művészeti téren szerzett érdemeik elismeréséül. (1816/935. eln. vkm. sz. r.).

Az adminisztratív személyzet létszámában változás nem volt.

A Főiskola tanárai, oktató tevékenységük mellett, mint alkotó és kiállító művészek és mint különböző művészeti egyesületek tagjai a magyar művészeti életben is állandóan résztvettek, ezenkívül kiküldött vagy meghívott szakférfiaként szerepeltek különféle hivatalos testületekben.

Réti István e. i. rektor, r. tanár, a Magyar Országgyűlés Felsőházának a Főiskola által az 1926:XXII. t.-c. alapján 1933 évi január hó 1-től számított 10 éves időre kiküldött rendes tagja. Ugyanő az alábbiak szerint több hivatalos szaktanácsban is helyet foglal, ezenkívül tagja a budapesti Horthy Miklós Kollégium Igazgatótanácsának; meghívott az 1935. évi Nemzeti Képzőművészeti Kiállítás rendező bizottságába a 2035/1935. sz. r.-tel s az állami aranyérem odaítélő bizottságba tagul a 11932/1934. III. vkm. sz. r.-tel.

Andreotti Károly felkért tanár a Magyar Országgyűlési Képviselőháznak volt tagja az 1935 márciusában történt ciklus zárásáig. (Felsőházi póttag.) Ugyanő tagja a vall. és közokt. miniszter kinevezés alapján az 1933—1938. évi időszakra szólóan az Országos Ipari és Kereskedelmi Oktatási Tanácsnak, amelyben az 1934—1939-ig terjedő időre történt megbízatással Baranski E. László r. tanár is helyet foglal.

Lyka Károly r. tanár, az alatt megnevezett bizottsági és tanácsi elfoglaltságain kívül a vall.- és közoktatásügyi miniszter kinevezése alapján

rendes tagja a Műemlékek Országos Bizottságának (1932. október 1-től — 1937. szeptember 30-ig terjedő időszakra.)

Az 1934. évi IX. t.-c. alapján szervezett Országos Irodalmi és Művészeti Tanácsnak 1940. évi december hó 31-ig terjedő tartamra szólóan kinevezett tiszteletbeli tagjai: Karlovszky Bertalan és dr. Lechner Jenő; r. tagjai pedig e törvény 2. §-a 2. pontja alapján: Réti István e. i. rektor, és külön kinevezéssel a törvény 2. §-a g) pontja alapján Dr. Alszeghy Zsolt, Glatz Oszkár, Lyka Károly, Meyer Antal, Rudnay Gyula, Sidló Ferenc, Strobl Zsigmond és Szentgyörgyi István tanárok.

Az Országos Ösztöndíjtanács tagjai: Réti István e. i. rektor, r. tanár, mint a Főiskolának kiküldöttje, Strobl Zsigmond és Szentgyörgyi István r. tanárok pedig mint a VKM által meghívott szobrászművészek.

Az Országos Közoktatásügyi Tanácsba az 1931. IX. 1. — az 1936. VIII. 31-ig terjedő időszakra a VKM 510—23/931. sz. alatt kelt rendelete értelmében Réti István rektor, r. tanár, Baranski E. László, Horn Antal és Lyka Károly r. tanárok, mint a vallás- és közoktatásügyi miniszter által kirendelt tanügyi tisztviselők hivattak meg.

A szerzői jogról szóló 1928:LIV. t.-c. 32. §-a alapján Budapesten alakított állandó Szerzői Jogi Szakértő Bizottság tagjai az 1933—1939. évi időszakra szólóan, a vallás és közoktatásügyi miniszter úr kinevezése alapján: Glatz Oszkár, Lyka Károly és Strobl Zsigmond r. tanárok.

Az Orsz. M. Kir. Rajztanárvizsgáló Bizottságban a Tanári Karnak csaknem minden rendes és felkért tagja, mint a vallás- és közoktatásügyi minisztertől kiküldött beltág foglal helyet. (Lásd a jelen Evkönyv megfelelő helyén.)

Meyer Antal r. tanár a Szék. Föv. Iparrajziskolán polgármesteri engedély mellett tanfolyamot rendezett a Magyar Rajztanárok Orsz. Egyesülete tagjainak, amelyen a résztvevő rajztanárok műhelygyakorlatukat fejleszthették a különféle iparművészeti ágakban.

A lefolyt tanévben a Tanári Kar tagjai közül Strobl Zsigmond r. tanár élvezett szabadságot, aki angliai művészeti megbízatásainak lebonyolítására a 11953/1934. III. vkm. sz. r. alapján 1934 október, november hónapokban, majd a 11045/1935. sz. r. alapján az 1935. május 15.—június hó végéig volt távol.

A Főiskola nem főfoglalkozású tiszteletdíjasainak és felkért tanárainak tiszteletdíjai, valamint az óratöbbleti díjak 1934/35. évi megállapítása a 11284/1934. III. vkm. sz. rendelettel történt.

Az ösztöndíjas tanársegédek megbízatása — a Rektori Tanács vonatkozó felterjesztése alapján — 11967/1934. III. vkm. sz. r.-tel vétetett tudomásul.

Az altiszti kar legidősebb érdemes tagja Ur Mihály szakaltiszt ezidén műszaki altisztté lépett elő. (10080/1934. III. vkm. sz. r.).

A Főiskola miskolci művésztelepének felső épülete.

Plain air munka a Főiskola miskolci művésztelepén.

III. Tanulmányi ügyek.

A Rektori Tanács által elfogadott idej tanórarendet a Főiskola 308/1934. szám alatt terjesztette fel a VKM.-hoz.

A Főiskola Tanulmányi Rendje az 1930. évi november hó 11-én kelt államfői elhatározással jóváhagyott Tanulmányi Szabályzaton alapul, azon két elvi elváltoztatás kivételével, amelyek az általános tanítóképzőintézeti tanárképzés reformjából, illetve annak a képzés rajzi szakára történt kihatásaiból folytak, s amelyek felsőbb hatóságunk intézkedésére már két év előtt életbe is léptek.

Ezek egyike az, hogy a tanítóképzőintézeti rajztanárképzés ideje 6 évre emeltetett fel, ami bizonyos tanulmányi bővítésekkel is járt. A másik pedig az, hogy a középiskolai rajztanárjelöltek a Szabályzatban előírt 5 év helyett szintén csak további egy évi külön tanulmánnyal szerezhetik meg a tanítóképzőintézeti tanári képesítést.

E gyakorlati változtatások az említett reform végleges jóváhagyásának elhuzódása miatt a Szabályzatunkban ezidén sem voltak keresztülvethetőek s így azok a Rajztanárvizsgáló Bizottság ezidei működéséről szóló beszámolóban érintett külön államfői illetve miniszteri intézkedéssel továbbá a 17751/1934. IV. vkm. sz. r. alapján nyertek hatóerőt.

Afelvételi vizsgálatok a tanévet megelőzően az 1934. szeptember 9—22. közt tartattak s azokon 122 jelentkező vett részt. E vizsgálaton készült munkákat a Tanári Kar a már 5-ik éve bevált módszer szerint, titkos pályázatok módjára bírálta el s így a jelöltek felvétele minden más szemponttól függetlenül, kizárólag a rajzokból megállapítható alkalmasság alapján történt. A felvételeknél a Tanári Kar a korábbi években előszabott 50-es létszámot vette alapul, mivel azonban ezen felül még több jelentkezőt is érdemesnek talált, előterjesztésére a VKM 11369/1934. III. sz. rendelettel még további 8 utólagos felvételre adott engedélyt.

Az I. félévi beiratások szeptember hó végén és október hó elején, a II. féléviek pedig február hó első napjaiban folytak le oly beosztással, hogy azok az oktatást nem zavarták.

Kollokviumok a II. félévben május hóban voltak. Ezek befejezte után már csak a művészeti főtárgyak: az alakrajz és festés és a szobrászat, továbbá az iparművészeti műhelygyakorlatok és vízfestés oktatása folyt még tovább a tanév végéig.

A hallgatóság ezévi teljesítményeit a Tanári Kar az 1935. évi május hó 29-iki rendes ülésében tekintette át s az eredményt általában kielégítőnek találta. Igen örövendetes, hogy hallgatóságunk nehéz viszonyai ellenére is erős akarással és céltudatosan végezte kötelességét. Ezért a Kar elismerése jeléül dicséretben is részesítette a következő általános kitünő előmenetelt tanúsított hallgatókat: Hódosi Anna I. é., Kiss János IV. é. rtj., Richly Emőke IV. é. rtj., Edvi Illés György IV. é. rtj., Elek Erzsébet V. é. rtj. Gerencsér

Anna V. é. rtj., Öry Emma V. é. rtj., Kostelnik Julia IV. é. rtj., Katona M. Eszter V. é. r., Boleman Magda V. é. rtj., Fábrián Mária V. é. rtj., Fejér Mária V. é. rtj., Rohacsek Anna VI. é. rtj. és Vidéky Brigitta V. é. rk.

* * *

A tanulmányi ügyekkel kapcsolatban sajnós ezidén is kötelességünk megemlíteni, hogy a Főiskola javadalmainak elégtelensége az oktatást hátrányosan befolyásolta. Nehéz helyzetében ugyanis a Főiskola oly tanidő és anyagredukcióra kényszerült ezidén már harmadizben, amelyekhez hasonlók 64 éves fennállása alatt csak a világháború folyamán váltak szükségessé. Nemcsak a taneszközök s a szemléltető oktatás egyéb szükségleteinek beszerzését volt kénytelen felfüggeszteni, hanem a tanidőt is hathetes kényszerszünettel kellett megrövidítenie, sőt a téli hónapokban a délelőtti alakrajzi és szobrászati órákat is egy-egy órával csökkenteni kényszerült. Ilykép a művészeti főtárgyak legfontosabb tényezője: a gyakorlási idő rövidült meg jelentősen, a segítőtárgyaknál pedig a tananyagban hátrányos kényszerű összevonások történtek. A Tanári Kar legnagyobb erőfeszítésére volt tehát szükség, hogy a tanítás elfogadható eredményeket mutasson fel, s örvendetes, hogy ezek elérésében a hallgatóság is igyekvő belátással és komoly akarással működött közre.

Mindezek ellenére is a jelenlegi vegetáló helyzet megváltoztatása elsőrendű érdeke a Főiskolának, mert az oktatás zavartalan és teljes működését és eredményes továbbfejlődését csakis a jelenlegi kényszerredukciók megszüntetése hozhatja meg.

* * *

A nyár folyamán hallgatóinknak több helyt nyílt alkalmuk szabadtéri festői tanulmányokra. Így elsősorban Miskolcon, a Főiskola egyetlen hivatalos telepén, ahol 31 résztvevő tanult Benhard Ágost r. tanár vezetésével a város Közönségének.

E tanfolyam költségeire a VKM. a 10.937/1935. III. sz. rendelettel 712.— P-t engedélyezett, menzáköltségekre pedig Miskolc thjf. város 1.100 P-t adott. Ezen áldozatkészségéért ezuttal is hálás köszönetét fejezi ki a iskola a város Közönségének.

Nyári tanfolyamok voltak még ezidén Mohácson 4, Pécsen 14, Nyiregyházán 5 és Balatonarácson 5 résztvevővel, Glatz Oszkár, Rudnay Gyula, Kandó László r. tanárok irányítása alatt s azok az illető városok vezetőségének és társadalmának segítségével illetve művészpártoló magánosok támogatásával tartattak fent. A nemes adakozók önzetlen segítségével a Főiskola ezúton is hálás köszönettel adózik. A mohácsi nyári telep 10 éves jubileuma alkalmából külön köszönőirat kapcsán üdvözölte a Rektori Tanács Mohács város tanácsát és polgármesterét nemes áldozatkészségükért illetve lelkes támogatásáért.

A tanulmányi eredmények fokozására a fentebb említett tanítást gátló körülmények miatt, különösen súlyt helyezett a Főiskola. Ilykép múzeumok és aktuális kiállítások megtekintése, állandó könyvtárlátogatás, tanulmányi kirándulások, egyes tárgyaknál szemináriumszerű gyakorlatok és megbeszélések s a gyakorlati műhelyoktatás szerepeltek még az oktatásban.

A Főiskola tanprogramjának teljessége szempontjából örömmel üdvözölte a Főiskola a VKM. azon intézkedését, hogy Nagy Sándor festőművész megbízatásával újból megindulhatott a festészeti technikák c. tárgykörnek pár év előtt megszűnt oktatása.

A Főiskola ezévben megkezdte a Tanulmányi Szabályzat 62. §. II. részében említett kiegészítő tanfolyamok gyakorlati keresztülvitelét s ilykép a hallgatóságnak ezúttal módja nyílt arra, hogy egyelőre csak egy tárgykörben, a rendes oktatáson felül kiegészítő ismereteket szerezhessen. A VKM. engedélye alapján 3 jeles műv. szakíró, egyet. m. tanár tartott ilykép hármas elosztásban vetített képes előadásokat a tanév II. felében (9397/1935. és 10606/1935. III. sz. r.). Így: dr. Ybl Ervin min. o. tan. Donatellóról, dr. Pigler Andor múzeumi őr „a XVIII. század szobrászművészete Magyarországon” címen és dr. Genthon István, a MOB. titkára a középkori magyar festészet és szobrászatról.

Az Ifjusági Kör rendezésében Szentgyörgyi Imréné urnő által tartott mozgásművészeti tanfolyam eredményeinek gyakorlati bemutatása kapcsán Lyka Károly r. tanár tartott vetített képekkel ismertető előadást „A mozgás ábrázolása a művészetben” címmel, amelyen a Tanári Kar több tagja s az ifjúság nagy számban vett részt.

Több budapesti és környékbeli tanulmányi kirándulásra vitték növendégeiket Baranski E. László, Edvi Illés Aladár, Pilch Dezső, Meyer Antal és Nagy Sándor tanárok; a húsvéti szünetben 1935. április 10—17-e közt 40 résztvevő tett tanulmányutat Meyer Antal r. tanár vezetése alatt Bécsbe; és ez év szeptember havában Baranski E. László r. tanár 22 növendéket vitt le Tihanyba képtanulmányok folytatására.

Az iparművészeti oktatás ezidén is már csak részben folyt a Székesfővárosi Iparrajziskola helyiségeiben, mert e tárgy rendes órái a tanév elején a Főiskola anya-épületében hozattak át, míg a műhelygyakorlatokat továbbra is az Iparrajziskola helyiségeibe és felszereléseinek igénybevételével végezték növendékeink. A Főiskola ez alkalommal is őszinte köszönetét fejezi ki Budapest Székesfőváros Közönségének és a Székesfővárosi Iparrajziskola igazgatóságának a szives vendéglásért.

A IV—VI. éves tanárjelöltek az előírt iskolalátogatásokat ezidén már a főiskolai tanévet megelőzőleg, 1934. szeptemberétől kezdve több állami és fővárosi közép-, illetve középfokú tanítézetben, továbbá az ág. ev. gimnáziumban teljesítették a vonatkozó 19593/1934. V. K. M. sz. rendelet értelmében és a Székesfőváros polgármesterének 148892/934. VII. sz. átíratában, valamint az ág. ev. gymn. felettes egyházi hatósága által

külön adott engedély alapján. Több tanárjelölt hallgatónő részére ezenkívül a Főiskola azt is kieszközölte, hogy az egyidejű fakultatív női kézimunkatanárnői tanulmányaik befejezése előtt a Bajza-utcai városi polgári iskolában a női kézimunka órákon hospitálhassanak. Gyakorlótanítást, próbatanítást a tanári szak utolsó évfolyamának hallgatói a budapesti VII. ker. állami Szent István reálgimnáziumban, a Középiskolai Tanárképző Intézet VIII. ker. gyakorló gimnáziumában és a budapesti VI. ker. állami Mária Terézia leányliceumban, továbbá a budapesti áll. tanító (nő) képzőintézetekben végezték.

Az említett tanintézetek igazgatóinak és illetékes szaktanárainak ezuton is őszinte köszönetet mond a Főiskola szives támogatásukért.

A rajztanári szak tanítóképzőintézeti tagozatán 2 V. éves és 9 VI. éves rajztanárjelölt nyert felvételt (20617/1934, 23712/1934, IV., 23018/1934. IV. és 23589/1934. IV. vkm. sz. rendeletek), kik a szabályok értelmében a tanítóképzőintézeti rajztanárjelöltekre általában kötelező Apponyi Kollégiumot is látogatták.

Testnevelési oktatásban a törvényes rendelkezések szerint kötelezett hallgatókon kívül számos önként jelentkező is részesült. A rendszeres tornázáson kívül az athlétika különféle ágaiban, sízésben, vívásban és célövészetben gyakorolhatták magukat a résztvevők, akik közül többen nyilvános versenyeken is szerepeltek és kitüntek. Így az 1935. január 12.-iki főiskolai sí-lesikló bajnoki versenyen, továbbá a futó csapatversenyben helyezésekkel szerepeltek: Kováts György, Fülep Gábor és Breznay József, illetve Kováts György, Hámori Imre és Kling György; ez utóbbi versenyen pedig a Főiskola csapata II. helyezést ért el. A Postás S. E. 1935. február 2-iki sí-versenyén a kezdők versenyében az első három helyen végzett Breznay József, Richly Emil és Fülep Gábor s a lesiklásban a 2. és 3-ik helyezést érték el Breznay József és Fülep Gábor. Az 1935. március 30-án tartott BEAC. versenyen Kling György az újonc mezei futóversenyen a 2. helyezett lett. A testnevelési oktatásban a nőhallgatók külön női szakoktató vezetése alatt és külön csoportba osztás mellett vettek részt.

A testnevelési oktatást a Főiskola vezetősége hatékonyan mozdította elő a Testnevelési Alapból adott jelentős anyagi segítséggel.

A zárthelyi testnevelés a József Nádor Műszaki és Gazdasági Egyetem Állatorvosi Kara Dékánjának engedélyével az ottani torna-teremben folyt.

A női és férfi-kézimunka tanárképzés korszerű újjászervezésére irányuló munkálatok még folynak és így e két fontos ügy előreláthatólag a jövő tanév folyamán fog véglegesen eldőlni.

Fegyelmi szempontból, valláserkölcsi és hazafias érzés tekintetében az ifjúság magatartása általában kifogástalan volt, súlyosabb rendszabályok alkalmazására csak 2 ízben került sor.

IV. Ösztöndíjak, jutalom- és pályadíjak.

Szegénysorsú és kiváló előmenetelű hallgatóink a lefolyt tanévben az állam, közhatóságok és magánosok részéről a következő támogatásokban részesültek:

A főiskola részére **állami ösztöndíjjavadalom** címén 2000 P. engedélyezett és folyósított a 24.270/1934. IV., illetve a 25.557/1934. IV. V. K. M. sz. rendeletekkel, amely összeg a Főiskola javaslatára a 11.967/934. III. V. K. M. sz. r. rendelettel történt jóváhagyás után a következőképpen osztott fel: egyenként 180 P. ösztöndíjat kaptak: Gadányi Ferenc V. é., Kerényi Jenő IV. é. és Lengyel Aladár VI. éves ösztöndíjas tanársegédi megbízatást nyert hallgatók; továbbá fejenként 90 P.-s ösztöndíjat kaptak, mint megbízott ösztöndíjas tanársegédek a következő hallgatók: Dénes Jenő VI. é., Domián Árpád VI. é., Döbrentey Gábor VII. é., Eigner Tivadar V. é., Gecső Sándor VII. é., Hámori Imre V. é., Iván Szilárd V. é., Ispánki József VI. é., Lányi Rezső IV. é., Nagy Ferenc V. é., Sinkó Károly VII. é., Schippert Endre VI. é., Szentiványi Lajos V. é. és Szücs István VI. éves növendékek. Ezenkívül az alakrajz és festésben tanúsított kiváló előmenetelükért: Kürz János V. é. és Rézmán Gyula IV. éves növendékek egyenként 45 P. ösztöndíjban részesültek. Végül az állami ösztöndíjjavadalomból kihasított Ferenczy István-féle 110 P.-ös szobrászati díjak a pályamunkái alapján Szücs István VI. éves szobrásznövendék nyerte el.

Az 1927. évi XIV. t.-c. alapján **közszolgálati alkalmazottak gyermekei részére létesített ösztöndíjak** helyett, amelyek kiadása szünetel a jelen tanévben is — immár negyedik éve — csak tanulmányi segélyek adtak ki. A 24.268/1934. IV. V. K. M. sz. alatt kelt rendelettel e címen kiutalványozott 1800 P.-ből a Főiskola Tanári Kara a bemutatott pályamunkák és más érdemességi szempontok mérlegelése alapján fejenként 100 P.-t Balogh Magdolna V. é., Bezzegh Zoltán IV. é., Buday Lajos György V. é., Domján Mária Ilona VII. é., Endrédi György V. é., Fábián Mária V. é., Heil Ferenc VI. é., Katona Mária Eszter V. é., Kiss Zelma III. é., Pomogáts Béla III. é., Pókász Endre V. é., Rohacsek Anna VI. é., Szabados Jenő IV. é., Szerványszky Jenő VI. é., Tóth Géza VI. é. és Villám Rózsa VII. éves növendékeknek, 50—50 P.-t pedig: Fódi Sándor IV. é., Nagy Edit IV. é., Morell Mihály IV. é. és Vöczköndy Raffaella IV. éves növendékeknek ítélte oda.

A Kar vonatkozó határozatát a V. K. M. a 19.350/1935. IV. sz. rendeletével vette tudomásul.

Külföldi állami ösztöndíjban, a rendelkezésre álló költségvetési javadalom csökkentése folytán a multhoz képest ezidén kevesen részesülhettek.

A hirdetett pályázaton 34-en vettek részt. A pályázatok a Főiskolán állítottak ki, s ezek bírálata alapján tette meg a Főiskola Tanári Kara az Orsz. Ösztöndíjtanács felkérésére véleményes javaslatát, amelynek

meghallgatása után, az Ösztöndíjtanács előterjesztésére a V. K. M. az 1934/35. évre állami ösztöndíjban részesítette — a római Kollégium Hungaricumban való kiküldetéssel — Dudosits Jenő és borbereki Kovács Zoltán festőművészeket, továbbá Antal Károly és Grandtner Jenő szobrászművészeket. (19.481/1934. IV. V. K. M. számú rendelet.)

A kiküldött fiatal művészek mindegyike a Főiskolának volt növendéke.

A Főiskola **miskolci művésztelepén rendszeresített négy műtermi ösztöndíjat** Mellinger Dezső, Burány Nándor, Döbröczeni Kálmán és Vietórisz Mária festőművészek élvezték, akik ösztöndíjaikat pályázat alapján és a Rektori Tanács javaslatára az 1933. szeptember hó 1-től 1935. szeptember hó 1-ig terjedő két éves időszakra szólóan kaptak (11.228/1933. III. V. K. M. r.) Ezen ösztöndíjasok közül Meilinger Dezső, mint a művésztelepnek — elsőízben a 169.006/1921. III. V. K. M. sz. rendelettel kötelezett — gondnoka is működik.

Budapest Székesfőváros ösztöndíjai címén ezidén is két 600 P.-ös festészeti és két 600 P.-ös szobrászati ösztöndíj tüzetett ki a Főiskola növendékei részére. Ezen ösztöndíjakra a tanév végén a dr. Liber Endre alpolgármester ur elnöklete alatt működött bíráló bizottság — amelyben meghívás alapján a Főiskola rektora is résztvett — tett javaslatot az egyes művésztanárok által kiválasztott növendékek munkái alapján. E szerint a székesfőváros polgármestere 262.122/1935. XIV. sz. alatt kelt határozatával a két festészeti ösztöndíjat Dienes István IV. é. és Gadányi Ferenc V. é. növendékeknek, a két szobrászati ösztöndíjat pedig Domján Mária Ilona VII. é. és Mahovich Walter VI. é. szobrásznövendékeknek ítélte oda. Egyben pályamunkáik alapján dicsérő elismerésben részesítette Pókász Endre V. é. rtj., Szervánszky Jenő VI. é. festő-, továbbá Kovács Glaser Mária III. é. és Szücs István VI. éves szobrásznövendékeket.

Balló Ede festőművész, a Főiskola ny. tanára által a IV.—V. éves ezidén végző rajztanárjelöltek részére kiírt 1000 P.-ös ösztöndíjat a Tanári Kar bíráló bizottsága — amelyben a nemeslelkű felajánló is meghívást nyert — Pókász Endre V. é. végzett hallgatónak, okl. középiskolai rajztanárnak adományozta azon kikötéssel, hogy annak ellenében külföldi tanulmányutat tenni és arról beszámolni tartozik.

A Főiskola kezelése alatt álló **Korb Erzsébet tanulmányuti alapítvány** kamatai, amelynek az alapítólevél rendelkezése alapján két évenként adandók ki, ezévben kerültek az első adományozástól számítottan negyedízben kiadásra. Ez ösztöndíjat a pályázók műveinek elbírálása után, az alakrajz és festés tanárainak javaslatai alapján a Főiskola rektora Endrédy György V. éves rajztanárjelöltnek adományozta, aki ezen ösztöndíjat olaszországi tanulmányutra tartozik fordítani.

A V. K. M. alapítványi osztálya által kezelt **Jánoshalmi Nemes Marcell-éle alapítvány** jövedelméből, amelyet a nemeslelkű alapító a Főiskola

szegénysorsú növendékeinek támogatására rendelt, ezidén 1000 pengő utalványoztatott a 93.843/1934. V. K. M. sz. rendelettel.

Ezen összeg felosztására nézve a Kar úgy határozott, hogy abból — mint már az előző évben is — jutalomdíjakat ad ki a a szaktanárok által javasolt szegénysorsú, tehetséges növendékeknek, egy részt pedig a rektor rendelkezésére bocsájt érdemes és rászorult hallgatók esetenként való rendkívüli segélyezésére.

Ilykép a szóbanforgó alapítvány jövedelméből az alábbi hallgatók részesültek:

a) jutalomdíjban: 60 pengőt kapott: Balogh Jenő I. é., 50 pengőt kapott: Dénes Jenő VI. é., 30—30 pengőt kaptak: Gadányi Ferenc V. é., Dabóczy Mihály V. é., Iván Szilárd V. é., Szabados Jenő IV. é., Richly Emil III. é., 20—20 pengőt kaptak: Dénes Jenő VI. é., Magyar Ilona V. é., Sinkó Károly VII. é., B. Simon Pál IV. é., Nyíri Sándor III. é., Kiss János III. é., Domián Árpád VI. é., Döbrentey Gábor VII. é., Rosenberg Miklós III. é., Nagy Ferenc V. é., Burián László IV. é., Balogh Jenő I. é., Pospesch Kornélia VI. é., Bak János V. é., Szerványszky Jenő VI. é., Lengyel Aladár VI. é., Forgács István II. é., 15—15 pengőt kaptak: Buday György V. é., Molnár Mária V. é., Andrassy János IV. é., Bancsó Lajos II. é., Konrád Sándor V. é., Csucs Ferenc VII. é., Szücs István V. é., Bánhidi Andor V. é., 10—10 pengőt kaptak: Gerencsér Anna VI. é., Rézmán Gyula V. é., Élesdy István IV. é., Rákossy Zoltán VI. é., Tóth Nándor IV. é., Gadányi Ferenc V. é., 7.50—7.50 pengőt kaptak: Stöckert Károly III. é., Kováts György IV. é. növendékek.

b) rendkívüli segélyben: 30—30 pengőt kaptak: Dénes Jenő VI. é., Sinkó Károly VII. é., 25 pengőt kapott: Geiszler Emil V. é., 20—20 pengőt kaptak: Dénes Jenő VI. é., Bordi Erzsébet IV. é., Heil Ferenc VI. é., Lányi Rezső IV. é., 15—15 pengőt kaptak: Geiszler Emil IV. é., Boda Gábor VI. é., Váradi Lajos IV. é., Bordy Erzsébet IV. é., Irsai Nándor III. é., 12—12 pengőt kaptak: Iván Szilárd V. é., Palatinus Viktória IV. é., 10 pengőt kapott: Rézmán Gyula IV. é., 5 pengőt kapott: Buzi Barnabás VII. é. hallgatók.

A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium adományozása alapján Váradi Lajos IV. é. növendék 30 P. (9.683/1935. III. sz. r.) tanulmányi segélyben részesült.

A M. Kir. Pénzügyminisztérium által kezelt Jövedéki birság alapból 200 pengő ösztöndíjat kapott Dénes Jenő VI. éves rendes növendék.

A M. Kir. Belügyminisztériumtól 80 P hadiárva segélyben részesült Kiss János III. é. rtj. (244.074/934. XIV. B. M. sz. r.)

Sopron szab. kir. Várostól Stöckert Károly IV. é. szobrásznövendék 250.— P, Horváth Dezső V. é. rtjelölt 360.— P, Jaeger Ernő IV. é. rtjelölt pedig 200.— pengő ösztöndíjat kapott.

Győr szab. kir. várostól Tóth István IV. é. művésznövendék 250.— P segélydíjat élvezett.

Miskolc thjf. város közönsége 1181. ki. 1934. közgy. sz. határozatával Czákó Zoltán III. éves művésznövendéknek és Péter Imre IV. é. rtjelöltnek egyenként 140.— P segélydíjat adományozott.

Szombathely rt. város polgármestere 319/935. sz. határozatával Döbröntey Gábor VII. é. művésznövendéket 250.— P, Fódi Sándor IV. é. rtjelöltet pedig 120.— P tanulmányi segélydíjban részesítette.

A Budapesti Thökölyanum nevelőintézet és internátus igazgatósága részéről a **Thököly Száva** alapítványból Markovits Szvetisláv I. éves növendék 600.— pengő ösztöndíjat élvezett.

Debrecen thjv. koronázási jubileumi alapítványából egyenként 174 P ösztöndíjban részesültek Bordi Erzsébet és Tar Zoltán IV. é. rtjelöltek.

A **Szinyei-Merse Pál Társaság** 1935. évi tavaszi ifjúsági kiállításán az első díjat 200.— pengőt Szücs István VI. é. szobrásznövendék nyerte.

A **Magyar Hollandi Bank Rt.** által a csepeli királyerdői és a balatoni telkei parcellázásának propagálására kiírt plakátpályázaton a 100—100 pengős I. díjat Lampert András IV. é. és Geiszler Emil V. é. növendékek; 80—80 P-ös II. díjat Nagy Aladár III. é. rtj, és Percz Jenő I. éves hallgató, 50—50 P-ös III-ik díjat pedig Kürz János IV. é. művésznövendék és Lázár Pál V. é. rtj. nyertek.

A **m. kir. kereskedelemügyi minisztérium** idegenforgalmi osztálya által külföldi magyar propaganda plakátok megtervezésére hirdetett pályázaton a 100 P-s I. díjat Bánhidi Endre V. é. rtj, egy-egy 50 P-s II. díjat Pokász Endre V. é. rtj., Döbrentey Gábor VII. műv. növ. és Lorberer Anna IV. é. rtj. kaptak. Ezenkívül a bíráló bizottság 30—30 P-ért megvette még Duma György IV. é. rtj, Diénes István IV. é. műv. növ., Süle István V. é. rtj., továbbá Benedek Klára IV. é. és Schippert Endre VI. é. műv. növendékek együttes pályatervét.

V. Diákjóléti ügyek.

A mai nehéz megélhetési viszonyok között, amikor a hallgatóság-nak jó része szegénysége miatt önerejéből képtelen volna tanulmányait folytatni, a Főiskola vezetősége az ifjúsági egyesületek közreműködésével minden lehetőt megtett érdemes rászorult növendékei támogatására. Tandíjmentességek, ösztöndíjak, jutalmak, pénz- és természetbeni segélyek adásával, magánmunkák közvetítésével s pályázati alkalmak kieszközlésével igyekezett rajtuk segíteni.

Tandíjmentességben a tanév I. felében 340 beiratkozott hallgató közül 148-an, a tanév II. felében beiratkozott 337 hallgató közül 149-en részesültek. Az ilykép elengedett tandíjak pénzértéke az egész évre számítottan 12.622.50 P-t tett ki.

A jelen tanévben 32 újabb tandíjmentességet engedélyezett a Tanári Kar, amelyre vonatkozó határozatát a V. K. M. 11.968/1934. III. sz. alatt kelt leiratával vette tudomásul.

A Főiskolán 25 év óta fennálló *Diákasztalnál* ez évben napi 42 egészen ingyenes és 8 félingyenes ebédkedvezményt adott ki a Diákasztal Felügyelő Bizottsága s ezenkívül önköltségi áron (1935. január végéig 50 fillérért, azután 40 fillérért) átlag naponta 10 hallgató ebédelt még ott. A Diákasztal — kivéve a karácsonyi és a húsvéti szünetben 3 hetet — az egész tanév folyamán üzemben volt, amely idő alatt összesen 12.139 adag ebéd osztatott ki.

A Diákasztal fenntartásának biztosítására annak rendes fedezeti forrásai elégtelenek lévén, fenntartása az utóbbi években a legnagyobb nehézségek mellett volt biztosítható. Ezért a Főiskola Rektori Tanácsa azon kérést terjesztette elő a V. K. M.-ban, hogy a hallgatóságtól szedett eddigi 5 P-ös fejenkénti járulék 8 pengőre emeltessék, azonban a hallgatóság újabb megterhelésének elkerülése nélkül olykép, hogy egyidejűleg a beíratási díj 15 pengőről 12 pengőre csökkentessék. E javaslatot a V. K. M. 10.172/1934. sz. alatt kelt leiratával jóváhagyta s így a Diákasztal anyagi léte most már a szokásos évi 800 pengős államsegéllyel (ezidén a 10.937/1935. V. K. M. sz. rendelettel engedélyezve) biztosabb alapokra helyeztetett.

A Diákasztal javára ezidén a következő adományok és vegyes rendkívüli bevételek folytak be: a TÉBE adománya 250 P, Ruszt József m. kir. kormányfőtanácsos adománya 200 P, kisebb adományok és bírságpénzek 91.50 P, Jendrasik Albertné ajándéka 10 P.

A házi kezelésben levő Diákasztal üzemi és vagyoni kezelésének 1934—35. évi elszámolása — miként az az eddigiekben is történt — a V. K. M.-ba terjesztetett fel s ott a történt felülvizsgálás során elfogadtatott.

Szegénysorsú hallgatóságunk ellátásában a Diákasztal mellett további hathatós segítséget jelentett *Budapest Székesfőváros polgármesteri hivatalának* ama nemes áldozatkészsége, hogy 25 hallgatónk részére a Dob-utcai elemi iskola közeli épületében működő fővárosi konyhán *ingyenes ebédkedvezményt biztosított*. Ilykép az itteni Diákasztalon a kedvezményes helyek korlátozottsága miatt el nem helyezett szegény növendékeink is létfontartó segítséghez jutottak.

Kormányintézkedés történt ez évben a hallgatóság *szünidei haza- és visszautazásának szabályozása ügyében*, amennyiben ezt a m. kir. kereskedelemügyi miniszter úr a 24.049/1935. I. sz. alatt kelt rendeletével újból szabályozta. Ezen új intézkedést, tekintettel annak fontosságára, a hallgatóság érdekében az alábbiakban egészében közöljük, megjegyezvén azt, hogy az új 50%-os kedvezményt a kereskedelmi miniszter úr az alatt jelzett módok és feltételek mellett már az 1934/35. tanév végén is engedélyezte a főiskolai és egyetemi hallgatóságnak.

„Az 1935/36. tanév kezdetétől az olyan egyetemi és főiskolai hallgatók részére, akiknek családi lakhelye nem az egyetem vagy főiskola székhelyén van, — a szegénység igazolásának mellőzésével — évenként háromszor, időhöz való kötöttség nélkül, egy bizonyos, a hallgató által meg-

jelölendő viszonylatban, a gyors és személyvonatkora távolsági korlátozás nélkül, egyaránt érvényes *50%-os menetkedvezményt ad.*

E kedvezmény az úgynevezett diákutazási igazolvány alapján vehető igénybe, amelynek blankettáját az egyetemek vagy főiskolák székhelyén lévő üzletvezetőségek gyűjtőpénztára az egyetemek és főiskolák quaestori hivatalának igénylésére adja ki, s az itt darabonként egy pengő 10 fillérrért szerezhető be.

Az így beszerzett igazolványokat a hallgatóknak maguknak kell kitölteniök a beutazni szándékolt viszonylat kivételével. (Minta a rektori hivatalban.)

A fényképet a Főiskola rektori hivatala erősíti fel az igazolványra és ezt az igazolvánnyal és fényképpel együtt lebélyegezvé, az igazolvány kiszolgáltatását az illető hallgató származási lapjára és indexébe bejegyzi.

Mindezek megtörténte után a hallgató az igazolványt már e célra megszövegezett helyen szülőinek (árváknál a gyám) lakhelyét az illetékes közigazgatási hatósággal igazoltatja s ezután benyújtja az egyetem vagy főiskola székhelyének illetékes üzletvezetőségéhez, amely az igazolványt száraz bélyegzővel látja el s az igazolvány ellenőrző szelvényét lefejti és megőrzi, ezenkívül a hallgató által bejelentett viszonylatot az igazolványba beírja.

A diákutazási igazolvány alapján a menetjegy úgy az oda, mint a visszautazásnál az igazolványban feltüntetett teljes viszonylatra váltandó meg.

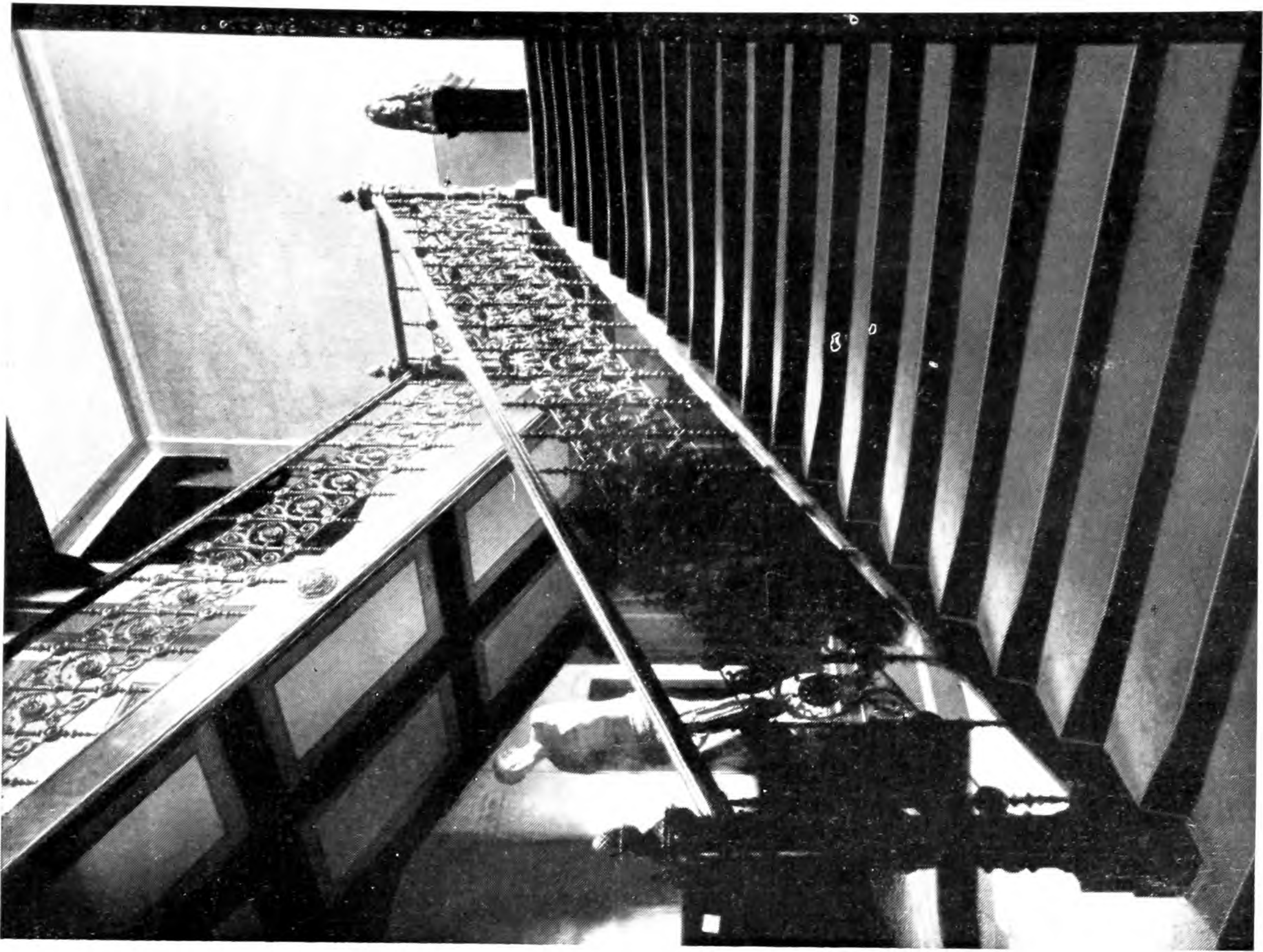
Az igazolvány minden jegyváltás alkalmával az állomási és kelet-bélyegzővel lebélyegeztetendő.

A váltott menetjegy érvénytartamán belül az utazás egyszer megszakítható.

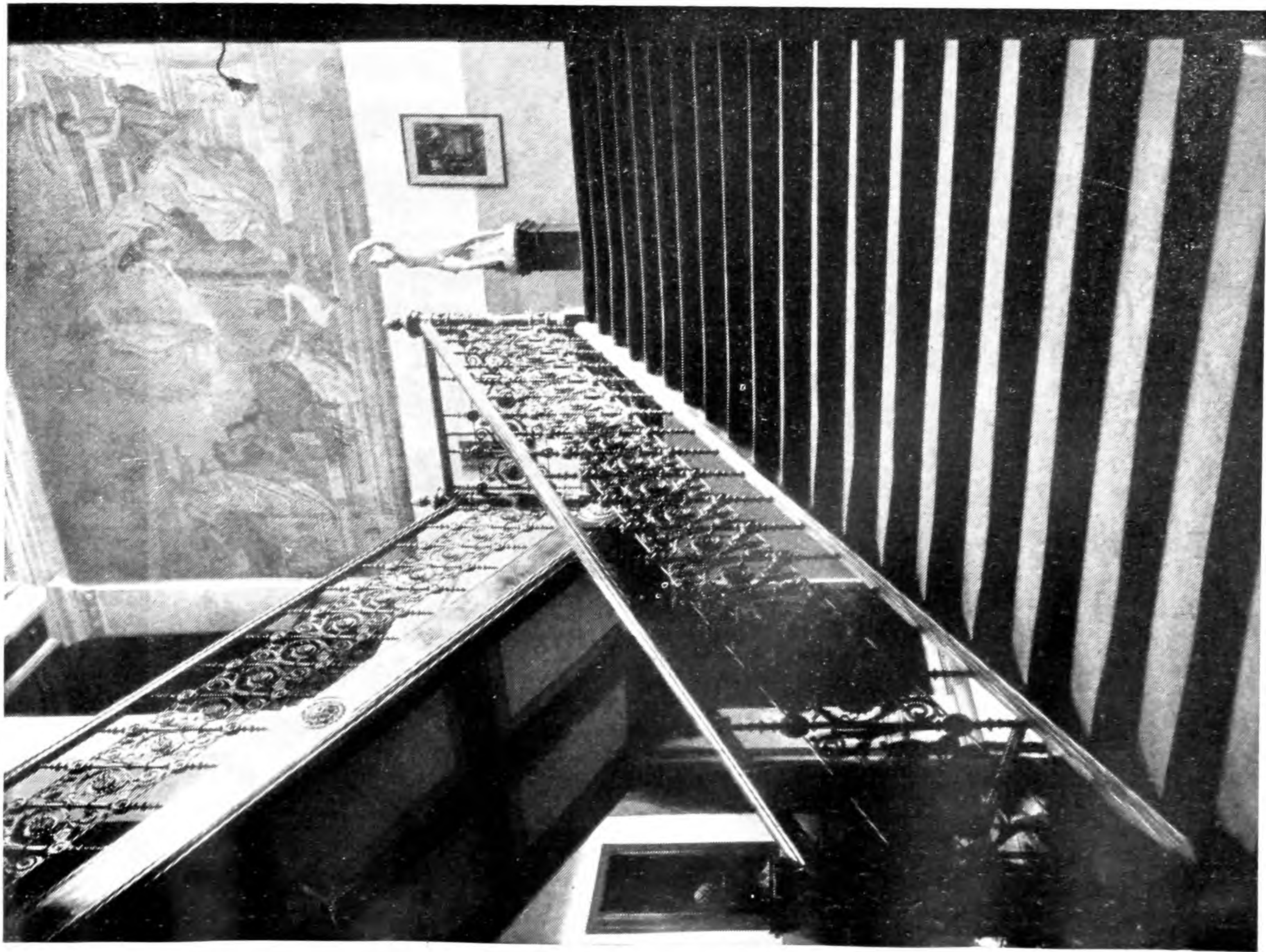
Az igazolvány elvesztése esetén újjal nem pótolható.”

Elrendeli továbbá a kereskedelemügyi miniszter úr azt is, hogy a „Főiskolán beiratkozott azon külföldi, vagy átcsatolt területekről származó rendes hallgatóknál, akiknek szülei nem Magyarországon laknak, a szülők, vagy a gyám lakhelyének a hatóság részéről történő igazolása nem szükséges. Az ily hallgatóknál azt a körülményt, hogy a szülők nem az egyetem vagy főiskola székhelyén laknak, a külföldi útlevel bemutatása mellett, az üzletvezetőség tartozik az igazolvány megfelelő rovatában igazolni és a bejegyzést az üzletigazgatói névbélyegzővel, valamint az üzletvezetőség pecsétjével hitelesíteni.

Azoknál a magyar honos egyetemi és főiskolai hallgatóknál, akiknek szülei, vagy gyámjuk nincsen, vagy pedig akik nősek s a családi kötelekből kiváltak, a hatósági igazolás a „szülei”, illetve „gyám” szavak törölésével történhetik. azonban ebben az esetben a hatóságnak a szöveghez való hozzáírással külön kell igazolnia azt, hogy „szülei”, illetve „gyám”-ja nincsen, vagy pedig, hogy a hallgató nős.”

A főépület lépcsőháza.

A főépület lépcsőháza.

Anyagegélyben ajándékozás révén több esetben részesültek hallgatóink egyesületeik révén s a rektori hivatal útján is. Így köszönetét fejezi ki a főiskola ezúton is Ágoston Ernő vezérigazgató úrnak azért, hogy a Strobl osztály növendékei részére egy fuvar szentet adott, N. N. volt főiskolai növendéknek pedig azért, hogy két használt festékes kazettát ajánlott fel, amelyeket Iván Szilárd VI. é. műv. növ. kapott meg.

A hallgatóság anyagi megsegítésén kívül sor került ezidén az ifjúság egészségügyi viszonyainak rendezésére is. Régi nagyfontosságú szükséglet nyert kielégítést avval, hogy a Rektori Tanács javaslatára ezidén már külön iskolaorvos bízott meg a növendékek orvosi felügyeletével (9469/1935. III. vkm. sz. r.), valamint a testnevelési oktatásban résztvevő növendékek feletti külön orvosi felügyelettel. Az egészségi felügyelet terén máris jelentős javulás mutatkozik, amit a Főiskola vezetősége továbbiakban erőihez mérten még fejleszteni szándékozik. Így tervbe vétetett a házi orvosi rendelő berendezése, a kötelező évelei szemvizsgálat, ingyenes orvosszerek és kórházi költségtérítések adása.

Dr. Tolnai Dénes fogorvos úr ezidén is abban a kedvezményben részesítette növendékeinket, hogy fogorvosi kezelésük munkadíját félárban számította.

A hallgatóság egészségi állapota ezidén általában kielégítő volt, tömeges betegség, vagy haláleset nem fordult elő.

VI. Egyéb események.

A Főiskola épületeinek tatarozására ezidén sem került sor. Ez a körülmény a Főiskola szempontjából annál sajnálatosabb, mert egyrészt ennek hátrányai az oktatásnál is érezhetőek, másrészt pedig a kincstár érdeke is, hogy a további rohamos rongálódások elkerültessenek és az épületek állaga megóvassék. De ezenfelül biztonsági szempontok teszik különösképen szükségessé a tatarozást, mert az épületek lazult falrészei, az folytonosan málló vakolat állandó veszélyt rejtenek magukban.

A Főiskola ezért kötelességszerűen előterjesztést tett ez évben is fellettes hatóságához a szükséges költségeknek költségvetési biztosítása iránt.

*

* *

Ez évben is hatályban maradt a V. K. M. 41680/1933. V. a. 2. ö. szám alatt kiadott rendelete, amely az ország iparostanonciskoláinak felügyelő bizottságait arra utasította, hogy az óraadó tanárok alkalmazására vonatkozó pályázati hirdetményeiket a Főiskolának küldjék meg. E leirat kapcsán adatott ki ezidén a 47924/1935. sz. vkm. rendelet, amely az országban alkalmazható iparostanonciskolai tanerők számát és elhelyezési körülményeit állapítja meg. A Főiskola örömmel vette ezen kor-

mányintézkedéseket, mert ilykép végzett ifjúsága az elhelyezkedési lehetőségekről folyton és hamar értesülést szerezhetett.

*

* *

A Főiskola rendkívüli hallgatóinak karpaszomány viselési jogosultsága ügyében ez évben újabb intézkedés történt. A honvédelmi miniszter úr ugyanis a folytatott tárgyalások eredményeként 123605/16—1934. eln. sz. alatt (lásd 9249/1935. vkm. sz. leiratot) oly értelmű rendeletet adott ki, amely szerint a karpaszomány viselési jogot ezentúl *csak azon rendkívüli hallgató igényelheti, aki 4 középiskolai osztályú előtanulmány mellett azt követőleg 22 éves koráig végezte el a Főiskola I—IV. évfolyamát.*

Ilykép tehát az a rendkívüli hallgató, *aki besoroztatási événél később szerzi meg az előírt iskolai végzettséget, nem részesíthető a szóbanforgó kedvezményben s ennek folytán a kedvezményi jogosultságra vonatkozó előírt „Bizonyítvány” kiadását sem kérheti a rektori hivatalban.*

*

* *

A szokásos iskolai ünnepek ezévből is megtartottak a Főiskolán. Ezenkívül kegyelettel emlékezett meg a Főiskola II. Rákóczi Ferenc halálának 200 éves évfordulójáról s ünnepi megemlékezéssel volt 1934. október 16-án, a Kormányzó Ur Ó Főméltósága bevonulásának 15 éves évfordulóján. Az 1927 : XXXI. t.-c.-ben nemzeti ünneppé nyilvánított március hó 15-ének délelőttjén a Tanári Kar és az ifjúság együttes ünnepi istentiszteleten vett részt, majd délután a Főiskola vezetőségének és Tanári Karának részvételével a Főiskola nagy könyvtártermében az ifjúsági egyesületek közös rendezésében magas színvonalú programmal ünnepély tartott. Ezen a Tanári Kar részéről Meyer Antal r. tanár, az ifjúság részéről pedig Ács Sándor IV. é. rtj. tartott nagyhatású ünnepi beszédet.

*

* *

A középfokú művészeti oktatásnak a szerv. szabályzatban előírt ellenőrzését és irányítását a Főiskola Rektori Tanácsa megbízásából Baranski E. László r. tanár intézte, aki bíráló működésével igen hasznos szolgálatot tett a hazai középfokú iskolák rajzi oktatásának irányításában.

Ugyanő ezidén mint a Főiskola kiküldöttje résztvett az 1935. évi augusztus hó első felében Brüsszelben tartott VII. nemzetközi művészeti és rajzoktatási kongresszuson. (10813/1935. és 11061/1935. III. vkm. rendeletek.) Tapasztalatairól előszóval a Rektori Tanácsban számolt be, a V. K. M.-hez pedig írásban tette meg jelentését.

Ugyancsak Baranski E. László r. tanár képviselte a főiskolát a szadai Népművelési Bizottság által szeptember 1-én a szadai temetőben Székely Bertalan sírjánál tartott centenárium ünnepi megemlékezésen, ahol a nagy mestert és művész-pedagógust méltató emlékbeszédet is tartott.

A Főiskola házipénztárában 1935. március hó 23-án a V. K. M. 10090/1935. III. sz. rendelete alapján Rozsnyai Sándor vkm számv. tanácsos váratlan vizsgálatot tartott, amelynek eredményeként az a legteljesebb rendben találtatott.

* * *

A Főiskola 1934/35. évi tüzelőszerszükségletének szállítására az új közszállítási szabályzat alapján nyilvános versenytárgyalást hirdetett, amelynek során Főiskolánk ily ügyeinél való közreműködésre Kaszó Zoltán meg. A vonatkozó szerződés kötésre a kereskedelemügyi miniszter ur 53650/1934. sz. r.-vel adott engedélyt.

A V. K. M. alá tartozó intézmények tüzelőszer beszerzésének egységesítésére és fűtési eljárásainak felügyeletére fűtőmérnökök jelöltettek ki, amelynek során Főiskolánk ily ügyeinél való közreműködésre Kaszó Lajos okl mérnök nyert megbízatást. Megbízatásaival kapcsolatban a 11.454/1935. III. V. K. M. sz. leíráttal elrendeltetett az is, hogy nevezett a Főiskola vízvezetéki, csatornázási és világítási berendezéseinek szükséges javítások és kisebb épület-tatarozások házi felügyeletére szintén bevonandó.

* * *

Budapest Székesfőváros Iskolánkívüli Népművelési Bizottsága a tanév folyamán két ízben vitte tagjai egy-egy csoportját a Főiskola megtekintésére és pedig 1934. november 19-én és 1935. április 15-én, amely alkalmakkor a Főiskola részéről Baranski E. László r. tanár fogadta és vezette azokat.

A tapasztalt előzékeny fogadtatásért és értékes tanulságokért a Bizottság elnöksége átíratban fejezte ki köszönetét Főiskolánknak.

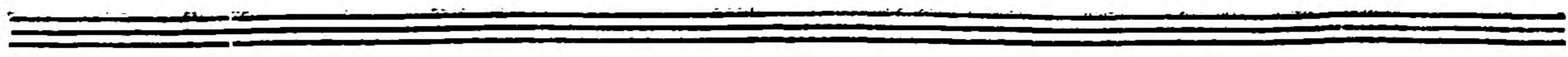
* * *

Az intézet könyvtárát, amelynek itt a szemléltető oktatásban igen fontos szerepe van, a Főiskola — nehéz anyagi helyzete ellenére is — a lehetőséghez képest gyarapította. Állománya az év végén 12630 kötet, 111.177 mőlap, amelyek értéke — az évközi 1.336 P 37 f. értékben történt beszerzési és kötési költségek beszámításával 590.184 P. 71 f.-t tesz ki. A könyvtári berendezés 7973 P. 57 f. értéket képvisel.

A 9902/1933. vkm. sz. leíráttal elrendelt új ingóvagyonleltár egybeállítására, amely Zábrák Dénes quaesturai ellenőr vezetésével a V. K. M. által kiküldött számvevőségi ellenőrző közeg felügyelete alatt eszközöltetett, már befejeződött s az új leltár hivatalos átvétele most van folyamatban.

A Főiskola leltári vagyona ez évben a következő ajándékozások révén gyarapodott: A V. K. M. „Gömbös Gyula élete és politikája” c.

művet (10518/1935. III. sz. r.); Hikisch Rezső az elhunyt kitűnő műépítész örökösei különféle művészeti folyóiratokat; Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatala összes ezévi kiadványait, László Gyula okl. középiskolai rajztanár „Adatok az avarkori műipar ó-keresztény kapcsolataihoz” c. művét; Undi Mária tanítóképzőintézeti tanárnő a „Magyar Népművészet” c. szakműve angol nyelvű példányát; az Orsz. Bibliográfiai Központ pedig az Éber—Gombos Művészeti Lexikon 8 kötetét; Dr. Glück H. Török Művészet c. művét; Heckler Antal: Istenezmény és portraít a görög művészetben c. művét s a V. K. M. kiadásában megjelent Dürer Litteratur in Ungarn 1800—1918. és a Konstantinápolyi Magyar Tudományos Intézet Szervezeti szabályzata c. műveket, végül Edelsheim Gyulay grófnő 4 külföldi gyártmányú festőállványt ajándékozott a Főiskolának. A történet adományozásokért a Főiskola ezúton is őszinte köszönetének ad kifejezést.

TANÁRI KAR AZ 1934/35. TANÉVBEN.

Rendes tanárok:

ANDRETTI KÁROLY

okl. építész. Rendes tanárrá kinevezetett 1923. november 27. Orsz. gyűl. képviselősege alatt id. nyugdíjazva 1932. február — 1935. márc. majd újból a tényleges szolgálatba visszahelyeztetett. A Főiskolán tanít 1915. szeptember óta.

BARANSKI E. LÁSZLÓ,

festőművész, okl. rajztanár. Rendes tanárrá kinevezetett 1922. évi december 21. A Főiskolán tanít 1920. november óta.

BENKHARD AGOST.

festőművész, okl. rajztanár. Rendes tanárrá kinevezetett 1922. évi december 21. A Főiskolán tanít 1920. november óta.

BORY JENŐ,

szobrászművész, okl. műépítész. Rendes tanárrá kinevezetett 1918. évi márc. 9. A Főiskolán tanít 1911. szeptember óta.

BOTTKA MIKLÓS,

festőművész, okl. rajztanár. Rendes tanárrá kinevezetett 1916. évi december 23. A Főiskolán tanít 1909. augusztus óta.

EDVI ILLÉS ALADÁR,

m. kir. kormányfőtanácsos, festőművész, okl. rajztanár. Rendes tanárrá kinevezetett 1906. január 29. A Főiskolán tanít 1903. szept. óta.

GLATZ OSZKÁR,

festőművész. Rendes tanárrá kinevezetett 1923. évi november 27. A Főiskolán tanít 1914. január óta.

HORN ANTAL,

festőművész, okl. rajztanár. Rendes tanárrá kinevezetett 1922. évi december 21. A Főiskolán tanít 1920. november óta.

KANDÓ LÁSZLÓ

festőművész. Rendes tanárrá kinevezetett 1933. évi június 29.

KARLOVSZKY BERTALAN,

m. kir. kormányfőtanácsos, festőművész. Rendes tanárrá kinevezetett 1928. évi július 28. A Főiskolán tanít 1928. július óta.

DR. LECHNER JENŐ,

m. kir. kormányfőtanácsos, okl. műépítész. Rendes tanárrá kinevezetett 1928. évi július 28. A Főiskolán tanít 1928. július óta.

LYKA KÁROLY,

művészeti író. Rendes tanárrá kinevezetett 1920. évi július 16. A Főiskolán tanít 1914. évi október hó óta.

MEYER ANTAL,

iparművész, okl. rajztanár. Rendes tanárrá kinevezetett 1923. évi november 27. A Főiskolán tanít 1920. november óta.

PILCH DEZSŐ,

festőművész, okl. rajztanár. Rendes tanárrá kinevezetett 1918. évi febr. 13. A Főiskolán tanít 1911. szeptember óta.

RÉTI ISTVÁN,

festőművész. Rendes tanárrá kinevezetett 1923. évi november 27. A Főiskolán tanít 1913. szeptember óta.

RUDNAY GYULA,

festőművész. Rendes tanárrá kinevezetett 1923. évi november 27. A Főiskolán tanít 1922. november hó óta.

SIDLÓ FERENC,

magyar kir. kormányfőtanácsos, szobrászművész. Rendes tanárrá kinevezetett 1925. évi június 12. A Főiskolán tanít 1924. január óta.

STROBL ZSIGMOND,

magyar kir. kormányfőtanácsos, szobrászművész. Rendes tanárrá kinevezetett 1925. évi július 12. A Főiskolán tanít 1924. január óta.

SZENTGYÖRGYI ISTVÁN,

magyar kir. kormányfőtanácsos, szobrászművész. Rendes tanárrá kinevezetett 1925. évi június 12. A Főiskolán tanít 1924. január óta.

VARGA NÁNDOR LAJOS,

festő- és grafikusművész. Okl. rajztanár. Rendes tanárrá kinevezetett 1931. évi augusztus hó 7. A Főiskolán tanít 1931. október óta.

Felkért és megbízott tanárok:

DR. ALSZEGHY ZSOLT,
gyakorló főgimn. r. tanár.

ANDRETTI KÁROLY,
okl. műépítész, a Főiskola id. nyug.
r. tanára. 1935 márciusáig, amikor
is a tényleges szolgálatba vissza
helyeztetett.

DR. PAOLO CALABRO,
a perugiai kir. olasz egyetem tanára,
az olasz nyelv tanára.

FRANÇOIS GACHOT,
a francia nyelv tanára.

NAGY SÁNDOR
festőművész

DR. PROHÁSZKA LAJOS,
tud. egyetemi m. tanár, egyetemi
könyvtárőr.

DR. TÓTH GÉZA,
polg. isk. tanárképző int. r. tanára,
középiskolai szakfelügyelő.

Szakelőadók:

BÖHMANN FRIGYESNÉ,
okl. testnevelési tanár.

JANTSCHI BÉLA,
okl. rajztanár, az Iparművészet c.
tárgynál.

KROCSÁK EMIL,
okl. rajztanár, a mért. tárgyak és az
építészeti enciklopédia c. tárgynál.

TAKÁCS ANDOR,
okl. testnevelési tanár.

Hivatalok.
Rectori hivatal:

Főtitkár: **DR. FERENCZY JÓZSEF,**

Beosztva: **MUDRY ERZSÉBET,**
kezelőnő.

DR. BÉNYI LÁSZLÓ,
jogtudor.

Quaestura:

Quaestor: **DR. FERENCZY JÓZSEF,**

Ellenőr: **ZÁBRÁK DÉNES,**
tanügyi s. titkár

Könyvtár:

Könyvtárőr: **HORN ANTAL,**
főiskolai r. tanár.

Beosztva: **SEBESTA L. FERENC,**
okl. rajztanár.

A középfokú iskolák rajzi szakfelügyelete:

Megbízott vezető: **BARANSKI E. LÁSZLÓ,**
főiskolai r. tanár.

Beosztott tisztviselő: **ÖZV. KOMÓCSY JÓZSEFNÉ,**
okl. rajztanárnő, tiszteletdíjas.

Segédszemélyzet.

Ösztöndíjas tanársegédi teendők ellátásával megbízott hallgatók:

EIGNER TIVADAR,
Benkhard Ágost tanár alakrajzi osztályában.

DÖBRENTEY GÁBOR,
Glatz Oszkár tanár alakrajzi osztályában.

LENGYEL ALADÁR,
Kandó László tanár alakrajzi osztályában, s a vízfestés c. tárgynál.

DOMJÁN ÁRPÁD,
Karlovsky Bertalan tanár alakrajzi osztályában.

IVÁN SZILÁRD,
Réti István tanár alakrajzi osztályában.

NAGY FERENC,
Rudnay Gyula tanár alakrajzi osztályában.

KERÉNYI JENŐ,
Bory Jenő tanár szobrász osztályában, és a Művészeti bonctan c. tárgynál.

GECSŐ SÁNDOR,
Strobl Zsigmond tanár szobrász osztályában.

LÁNYI REZSŐ,
a Mértani rajz c. tárgynál.

DÉNES JENŐ,
az Építészeti enciklopédia című tárgynál.

SZENTIVÁNYI LAJOS,
az Iparművészet című tárgynál.

SINKÓ KÁROLY,
a Művészettörténet c. tárgynál.

HÁMORI IMRE,
a Tapasztalati látszattan című tárgynál.

GADÁNYI FERENC,
a Művészeti grafika című tárgynál és a szobrászok alakrajzánál.

SCHIPPERT ENDRE,
a Rajztanítás módszere című tárgynál.

Altisztek és kisegítő szolgák.

Műszaki altiszt:

Ur Mihály.

II. oszt. altisztek:

Kancsár Mátyás,
Merényi József,
Merényi Sándor,

Szabó Kálmán,
Török Győző,
Varga József.

Kisegítő szolgák:

Bencze Sándor,
Lapsánszky József,
Németh Ferenc,

Ravasz Károly,
Szantusz Károly,
Szirom István.

Napszámos—kőműves:

Henk Zsigmond.

Főiskolai egyesületek és diákjóléti intézmények.

1. Az Orsz. M. Kir. Képzőművészeti Főiskola Ifjúsági Köre:

Alakult az 1898. évben, az addigi Társaskör jogutódaként. Jelenlegi alapszabályai a 48.457/1909. V. K. M. r.-tel nyertek jóváhagyást. Alapszabályszerű célja: a Főiskola ifjúságának egyesítése egyrészt szellemi művelődésének, másrészt anyagi jólétének előmozdítására. Egyesületi helyiség: VI., Andrassy-út 71. Alagsor.

Fzidei tisztikara a következő:

Elnök: Benkő Antal V. éves műv. növ.

Titkár: Amtzhauser Sándor I. é. műv. növ

Jegyző: Csabai Kálmán III. é. tanárjel.

Pénztárnok: Polgár Lajos V. é. tanárjel.

Ellenőrök:

Rákosy Zoltán VI. é. r. műv. növ.

Dabóczy Mihály IV. é. műv. növ.

A Kör a folyó tanévben a szegénysorsú hallgatóság érdekében működött főleg. Így a bevételeket jelentő Ismerkedési-estét, valamint a népszerűvé tett Képzőművész-bálat, úgy szintén a Képzőművész-teákat nagy gonddal rendezte meg. Az ilykép befolyt. jövedelmet segélyek, kölcsönök és festőszerek formájában használta fel.

Pénztárkönyv forgalma 955 pengő és 55 f. volt. Az Ifjúsági Kör kintlevő követelése 309 pengő és 40 f.

A vezetőség 37 főiskolai hallgatónak eszközölt ki a Székesfőváros Menzáján igyenes kedvezményt.

Az elnökség 3 kulturális előadást rendezett. Az e téren felépített programját a hosszabb szünet és a korán beköszöntő vizsgák miatt sajnos nem tudta megvalósítani.

Ugyancsak a Főiskola Ifjúsági Körének közreműködésével folyt le a március 15-iki ünnepség fényes keretek között, kiváló művészek közreműködésével.

Szép eredményt mutatott fel Szentgyörgyi Imréné úrnő által vezetett mozgásművészeti tanfolyam is, melyet az Ifjúsági kör rendezett.

2. Az Orsz. M. Kir. Képzőművészeti Főiskola

Székely Bertalan Bajtársi Egyesülete.

Alapított az 1922. évben. Alapszabályai a 64.009/1922. V. K. M. r.-tel hagyattak jóvá. Kitűzött célja: a Főiskola ifjúságát oly szervezetben egyesíteni, amely a választott hivatás kifogástalan betöltéséhez szükséges képességek megszerzését lehetőleg biztosítja a jellem, kötelességérzet, becsületesség és igazságszeretet fejlesztésével. Hivatalos helyiség: VI., Andrássy-út 71. földszint.

Az Egyesület ezidei védőura: Horn Antal főiskolai r. tanár.

Tisztikara pedig a következőkép alakult:

Vezér:	Molnár Emil V. é. műv. növ.,
Alvezér:	Jeney István V. é. rajztanárjelölt,
Állományvezető:	Csabai Kálmán III. é. rajztanárjelölt,
Kincstáros:	Polgár Lajos V. é. rajztanárjelölt,
Főirodeák:	Mohr István III. é. rajztanárjelölt,
Főlövészmaster:	Kőhalmy Henrik II. é. rajztanárjelölt,
Darufő:	Ács Sándor IV. é. rajztanárjelölt,
Gyűlászék:	Laczi István II. é. műv. növ., Endrédi György V. é. rajztanárjelölt R Molnár Lajos VI. é. műv. növ., Geiszler Emil IV. é. műv. növ.
Számvizsgáló Bizottság:	Kisléghi Nagy Aladár III. é. rajztanárjelölt. Koren István II. é. műv. növ., Szepesi Lajos II. é. rajztanárjelölt, Kánya István II. é. rajztanárjelölt.

Az 1934/35. tanév folyamán a „Székely Bertalan” B. E. tizenöt rendes és huszonhárom törzsfői tábort, ezenkívül három kulturális, egy avató, egy tisztujító és Székely Bertalan százéves születési évfordulója alkalmából egy ünnepi dísztábort tartott.

Az egyesület tagszerzeménye 30 fő.

A hivatalos ténykedés folyamán érkezett 67 és kiadatott 90 drb. szolgálati jegy.

A pénztári forgalom 140.— P volt az év folyamán.

Különböző kulturális előadásokat tartottak: Dr. Scheirer István, v. Littkey György, Tscheik Ildikó, Somlai Arthur Gyula, Ács Sándor, Molnár Emil és Geiszler Emil bajtársak összesen 12 alkalommal.

A „Gyulaszék” két tárgyalást tartott és egy esetben hozott ítéletet.

3. Foederatio Emericana Képzőművész Blokkja.

Alakult az 1934. évben mint a Foed. Em. ifjusági szervezkedése az Orsz. M. Kir. Képzőművészeti Főiskolán. Hivatalos helyisége VI. Andrassy-út 71. szám.

Az 1934. október 18-án tartott első egyszersmind tisztikarválasztó gyűlésen a Blokk vezető tanárául Meyer Antal r. tanár kéretett fel. A tisztikar a következő:

Senior:	Fódy Sándor IV. é. rajztanárjelölt,
Consenior és pénztáros:	Duma György IV. é. rajztanárjelölt,
Titkár:	Bezzegh Zoltán IV. é. rajztanárjelölt,
Jegyző:	ifj. Nagy Lajos II. é. rajztanárjelölt.

A Blokk összesen hat rendes és egy rendkívüli gyűlést tartott a hazafias összetartás és a vallásos élet ápolásának jegyében.

Az év folyamán az egyesület rendelkezésére 250 P. állott, mely összeg részben tagdíjakból, részben Bitter Illés clarvauxi Apátnak a Foed. Em. Commendátor urának vizsgadíj segély címén való adományozásából (115 P), továbbá a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszterium segélyéből gyült össze (100 P.)

A Blokk reászorult tagjait szerény anyagi helyzetéhez képest segítette. Így vizsgasegélyben a következők részesültek:

Horváth Géza IV. é. rtj. 25 P-t, Duma György IV. é. rtj. 20: P-t; Bezzeg Zoltán IV. é. rtj. 20 P-t. Sáros András II. é. György Ferenc II. é., ifj. Nagy Lajos II. é. és Kalmár I. é. hallgatók fejenként 10—10 P-t kaptak. Ezenkívül Fódy Sándor IV. é., Lipoviczky László III. é., Sáros András II. é., Olajos Béla II. é. és vitéz Erdey József I. é. hallgatók részére

a Blokk a Foed. Em. Menzáján ingyenes menzát eszközölt ki. A Vallás- és Közokt. Miniszter Ur a Blokk részére 100 P-t folyósított plakátpályázat díjaira. Ez azonban a pályázat elhalasztása miatt kiadásra nem került.

4. Az Orsz. M. Kir. Képzőművészeti Főiskola Diákasztala.

Alapított az 1908. évben. Alapszabályai a 124.223/907. V. K. M. sz. r.-tel hagyattak jóvá. Célja: szegénysorsú tehetséges főiskolai hallgatók ingyenes vagy kedvezményes ebéddel való ellátása. Helyisége: VI. Andrássy-út 71. alagsor.

A Diákasztal ügyeit az alapszabályok értelmében intéző s a kedvezményeket odaitélő Felügyelő Bizottság ezidén a következőkép alakult meg:

Elnök: Réti István e. i. rektor.

Tagok:

Horn Antal főiskolai tanár,
Meyer Antal főiskolai tanár,
Dr. Ferenczy József főiskolai főtitkár,

s az ifjuság részéről:

Benkő Antal V. é. műv. növ., ifj. köri elnök,

Molnár Emil V. é. műv. növ., a Székely Bertalan Bajtársi Egyesület vezére.

A Diákasztal üzemét immár tizennegyedik éve a fiskolai questura házilag kezeli. Ez évi működéséről a jelen Évkönyv történeti részében adunk beszámolót.

AZ ORSZ. M. KIR. KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA HALLGATÓINAK NÉVSORA AZ 1934-35. TANÉV I. ÉS II. FÉLÉVÉBEN.

(A NÉV UTÁN ÁLLÓ RÓMAI SZÁM A FÉLÉVEKET JELENTI, AMELYEKRE A HALLGATÓ
BEIRATKOZOTT).

I. ÉVFOLYAM.

Általános tanfolyam. (Leendő festők és rajztanárok).

Rendes hallgatók.

Alapi Zoltán I. II.	Gergely László I. II.	Markovic Szveticzlav I. II.
Albrecht Mária I. II.	20 Gergey Mihály I. II.	Marsovszky Endre . . . I. II.
Balog Jenő I. II.	Grentzner Antal . . . I. II.	40 Máté Anna I. II.
Bányász Ildikó I. II.	Grélinger Ferenc . . . I. II.	Nagy Paula I. II.
5 Bánóczy Adrienne . . . I. II.	Gortvai Stefánia . . . I. II.	Németh László I. II.
Berényi Piroska I. II.	Görgényi Gertrud . . . I. II.	Párkányi József . . . I. II.
Biczó Judith I. II.	25 Hicke Borbála I. II.	Percz Jenő I. II.
Bodó Aurél I. II.	Horváth Olivér I. II.	45 Perjés András I. II.
Bonda Eugénia I. II.	Hódosi Anna I. II.	Péterfi István I. II.
10 Breznay József I. II.	Kada Katalin I. II.	Szabó Mihály I. II.
Cseh László I. II.	Kalmár János I. II.	Szentgyörgyi Kornél I. II.
Csik Géza I. II.	30 Katona Kis Ferenc I. II.	Szentneményi Béla . . . I. II.
vit. Erdei József . . . I. II.	Kádár Gyula I. II.	50 Sztupkay Lajos I. II.
(Falábu) Vértényi	Keszeg Ilona I. II.	Tatarek Jolán I. II.
Teodora I. II.	Keve Gyula I. II.	Tóth Julianna I. II.
15 Fazzi Hugó I. II.	Köbányai Henrik . . . I. II.	vit. Török János I. II.
Fülep Gábor I. II.	35 Lukácsovits Lajos . . . I.—	Varga László I. II.
Fülöp Gabriella I. II.	Maksay László I. II.	55 Vámosy Borbála . . . I. II.
Garai Julianna I. II.	Marics Zoltán I. II.	56 Zirkelbach László . . . I. II.

Rendkívüli hallgatók.

Amtshauser Sándor I. II.	Kurucz Dezső I. II.	Rudnay Alice I. II.
Bagi Jenő I. II.	5 Markos Lajos I. II.	Sajó Péter I. II.
Ferger Ferenc I. II.	Lukácsovics Lajos . .—II.	10 Shaw Cyrena I.—
	Nagy Ödön I. II.	

(Leendő szobrászok).

Rendes hallgatók.

Matos Lajos I. II.	Rákos Éva I. II.
------------------------------	----------------------------

Rendkívüli hallgatók.

Róka Károly I. II.	Trapli István I. II.
Szabó Iván I. II.	Vass Renata I. II.

II. ÉVFOLYAM.

Festészeti szak.

Barta Éva I. II.
 Chovan Loránt I. —
 Deregnyői Magda .. I. II.
 Gyarmathy Tihamér I. II.

Rendes hallgatók.

5 Habony Endre I. II.
 Kakusz Dalma I. II.
 Károly Gyula I. II.
 Laczi István I. II.

Nyisztor Lajos I. II.
 10 Olajos Béla I. II.
 Pósch Eszter — II.
 Sallay Árpád I. II.

Rendkívüli hallgatók.

Brda Ernő I. II.
 Geróts Sándor I. II.
 Kazinczy János I. II.

Kozák Béla I. II.
 5 Pausz Ilona I. II.

Rosenberg Miklós .. I. II.
 7 Whitney Artur
 Harold I. II.

Szobrászati szak.

Bobóczy Ervin .. I. II.

Rendes hallgatók.

Ivánovics János I. II.

Koren István I. II.

Rendkívüli hallgatók.

Antal A. József I. II.

Bancsó Lajos I. II.
 Molnár Mátyás I. II.

4 Kovács Imre I. II.

Tanári szak.

a) Középiskolai tanárjelöltek.

Férfiak.

Andel Tibor I. II.
 Bodor Aladár I. II.
 Csabai Kálmán I. II.
 Chovan Loránt — II
 5 Diószegi Balás I. II.
 Drazsnyák Imre .. I. II.
 Forgács István I. II.
 György Ferenc I. II.

Kánya István I. II.
 10 Kelle Sándor I. II.
 Kőhalmy Henrik .. I. II.
 Kraumann Erik I. II.
 Mohr István I. II.
 Nagy Lajos I. II.
 15 Nádaskay József .. I. II.
 Polóny Elemér I. II.

Prasszer Miklós .. I. II.
 Sáros András I. II.
 Somlai Gyula I. II.
 20 Szalatnyay József .. I. II.
 Szarka Árpád I. II.
 Szepesi Lajos I. II.
 Tenkács Tibor I. II.
 24 Tóta Gyula I. II.

Nők.

Galgóczy Gizella .. I. II.
 Hajós Veronika I. II.
 Kovácsy Margit I. II.

Pákey Izabella I. II.
 5 Schulz Margit I. II.
 Szalay Kornélia I. II.

Szundy Gizella I. II.
 Turchányi Klára .. I. II.
 9 Vastagh Katalin .. I. II.

b) Polgáriiskolai tanárjelöltek.

Férfiak.

Gábor Béla I. II.

Nők.

Balló Ilona I. II.
 Crezmayer Mária ... I. II.

Hajdu Terézia I. II.
 Kellessy Jolán I. II.
 5 Tscheik Tesza I. II.

Varga Erzsébet I. II.
 7 Zakariás Gizella .. I. II.

III. ÉVFOLYAM.

Festészeti szak.

Borvendég Piroska I. —
Koszorus Márta I. II.

Rendes hallgatók.

Schröder Erzsébet . . I. II.
Sárközy Csaba I. II.

5 Dr. Szilágyi Ervin . . I. II.
6 Szücs Pálma I. II.

Rendkívüli hallgatók.

Berkes Ilona I. II.
Bajnoczy Eszter . . I. II.
Czakó Zoltán I. II.

Fazekas Mária I. II.
5 Guzsik István I. II.
Kutasi Imre I. II.

Follák Oszkár I. II.
Santelli Fiorenza . . I. —
9 Szepesi Edith I. II.

Szobrászati szak.

Rendes hallgatók.

Tóth Tibor I. II.

Rendkívüli hallgatók.

Kovács Gláser
Mária I. II.

Kerényi Jenő I. II.
Strasser István I. II.

Tanári szak.

a) Középiskolai tanárjelöltek.

Férfiak:

Béres Jenő I. II.
Buczko Géza I. II.
Dinkgreve Nándor . I. II.
Fazekas József I. II.
5 Ferkai Loránt I. II.
Horváth Sándor . . I. II.
Irsay Nándor I. II.

Kaposi Klaszok
Ödön I. II.
Kis János I. II.
10 Lizony Ede László I. II.
Máté Lajos I. II.

kisléghi Nagy
Aladár I. II.
Polgár Károly I. II.
Pomogáts Béla I. II.
15 Richly Emil I. II.
Salca János I. II.
17 Tóth Nándor I. II.

Nők.

Benedek Margit . . I. II.
Bibó Eszter I. II.
Borza Gabriella . . I. II.

Fridrich Klára I. II.
5 Kapuvári Zelma . . I. II.

Lencz Anna I. II.
Schivetz Katalin . . I. II.
8 Sztankovits Emilia I. II.

b) Polgáriiskolai tanárjelöltek.

Férfiak.

Lipovniczky László I. II.

Nők.

Böckh Lászlóné . . I. II.

Geszi Katalin I. II.
Siposs Márta I. II.

4 Károly Klára I. II.

IV. ÉVFOLYAM.

Festészeti szak.

Bánó Dezső I. II.
 Bocsák Sándor I. II.

Rendes hallgatók.

Burján László— II.
 Fenyves Edith I. II.
 5 Fleischmann Irma I. II.

Kling György I. II.
 7 Rézman Gyula I. II.

Rendkívüli hallgatók.

Burján László I. —
 Dienes István I. II.
 Geiszler Emil I. II.
 Glück Magdolna .. I. II.
 5 Kató Márta I. II.

Lampert András .. I. II.
 Patai Mihály I. II.
 Schilling János .. I. II.
 Staub József I. II.

10 Stern Szeréna I. II.
 Tatai Györgyné .. I. II.
 Tóth István I. II.
 Uhlik Frigyes I. II.
 14 Virányi Endre I. II.

Szobrászati szak.**Rendes hallgatók.**

Kováts György I. II. Lányi Rezső I. II.

Rendkívüli hallgatók.

Andrássy János .. I. II.

Dabóczy Mihály .. I. II.
 Osváth Imre I. II.

4 Stöckert Károly .. I. II.

Tanári szak.**a) Középiskolai tanárjelöltek.****Férfiak.**

Ács Sándor I. II.
 Bezzegh Zoltán .. I. II.
 Csantavéri Károly I. II.
 Duma György I. II.
 5 Edvi Illés György I. II.
 Élesdy István I. II.

Fódi Sándor I. II.
 Jaeger Ernő I. II.
 Király Róbert I. II.
 10 Leon Henrik I. II.
 Morell Mihály I. II.
 Nyiri Sándor I. II.

Péter Imre I. II.
 B. Simon Pál I. II.
 15 Szabados Jenő I. II.
 Szelczer Béla I. II.
 Tar Zoltán I. II.
 18 Váradi Lajos I. II.

Nők.

Bánrévi Magdolna I. II.
 Bordi Erzsébet I. II.
 Csada Klára I. II.
 Dörre Magdolna .. I. II.

5 Ébner Ilona I. II.
 Lorberer Anna I. II.
 Macassy Magdolna I. II.
 Nagy Edith I. II.

Palatinus Viktória .. I. II.
 10 Patz Katalin I. II.
 Puskás Klára I. II.
 12 Trautmann Anna .. I. II.

b) Polgáriiskolai tanárjelöltek.**Férfiak.**

Horváth Géza I. II.

Nők.

Eöry Emma I. II.
 Ihász Róza I. II.
 Kostelnik Julia I. II.

Lendvay Szabó
 Julia I. II.
 5 Vöczköndy Rafaella I. II.

V. ÉVFOLYAM.

Festészeti szak.

Gadányi Ferenc .. I. II.
 Katona M. Eszter .. I. II.

Rendes hallgatók.

Kürz János I. II.
 Lászlóffy Ágnes .. I. II.
 5 Molnár Emil I. II.

Révai Mária I. II.
 7 Vinkler László I. II.

Rendkívüli hallgatók.

Bak János I. II.
 Benedek Klára I. II.
 Benkő Antal I. II.
 Boros Ilona I. II.
 5 Demjén Erzsébet .. I. II.

Dr. Hegyessy
 Lászlóné I. II.
 Iván Szilárd I. II.
 Kun István I. II.
 Metykó Gyula I. II.

10 R. Molnár Lajos .. I. II.
 Moósz János I. II.
 Takáts Irén I. II.
 Tóth Menyhért I. II.
 14 Vidéki Brigitta I. II.

Szobrászati szak.

Győri Dezső I. II.

Rendes hallgatók.

Záborszky Elly I. II.

Rendkívüli hallgatók.

Konrád Sándor I. —

Kosa Huba Pál .. I. II.

Tanári szak.**a) Középiskolai tanárjelöltek.****Férfiak.**

Bauer Károly I. II.
 Bánhidi Andor I. II.
 Buday Lajos
 György I. II.
 Eigner Tivadar .. I. II.
 5 Endrédy György .. I. II.

Hámori Imre I. II.
 Homér Lajos I. II.
 Horváth Dezső I. II.
 Jeney István I. II.
 10 Lázár Pál I. II.
 Molnár László I. II.
 Nagy Ferenc I. II.

Orosz Béla I. II.
 Polgár Lajos I. II.
 15 Pókász Endre ... I. II.
 Süle Iván I. II.
 Szentiványi Lajos I. II.
 18 Tomory Aladár .. I. II.

Nők.

Balogh Magdolna .. I. II.
 Bolemann Magda .. I. II.
 Dirmayer Marienna I. II.
 Fábián Mária I. II.

5 Festetics Adelgunda I. II.
 Magyar Ilona I. II.
 Toldy Ősz Ilona .. I. II.
 Pataky Mária I. II.

Regdon Irén I. II.
 10 Roskoványi Mária I. II.
 Vitézy Erzsébet .. I. II.
 12 Zalay Margit I. II.

b) Tanító (nő) képzőintézeti tanárjelöltek.**Férfiak.**

Egy sem jelentkezett.

Nők.

Gerencsér Anna .. I. II.

Elek Erzsébet ... I. II.

VI. ÉVFOLYAM.

Rendes hallgatók.

Dénes Jenő I. II.	Kálmán Viktor I. II.	10 Rákosy Zoltán I. II.
Domján Árpád I. II.	Lengyel Aladár I. II.	Simon Ferenc I. II.
Heil Ferenc I. II.	Machovits Walter I. II.	Schippert Endre I. II.
Hunyady László I. II.	Pellérdy Kornélia I. II.	Szervánszky Jenő I. II.
5 Ispánki József I. II.		14 Tóth Géza I. II.

Rendkívüli hallgatók.

Boda Gábor I. II.	Dittert Mária I. II.	4 Tatay Béla I. II.
	Szücs István I. II.	

Tanári szak.

Tanító (nő) képzőintézeti tanárjelöltek.

Férfiak.

Kocsis Lajos I. II.	Rózsa Péter I. II.
-------------------------------	------------------------------

Nők.

Fejér Mária I. II.	Kákonyi Teréz I. II.	Reskovits Jolán I. II.
Jáky Anna I. II.	Molnár Mária I. II.	7 Rohacsek Anna I. II.
	5 Posgay Katalin I. II.	

VII. ÉVFOLYAM.

Rendes hallgatók.

Ábrahám Ilona I. II.	Gecső Sándor I. II.	5 Villám Rózsa I. II.
Domján Mária Ilona I. II.	Sinkó Károly I. II.	6 Wessel Zoltán I. II.

Rendkívüli hallgatók.

Buzi Barnabás I. II.	Csucs Ferenc I. II.	Döbröntey Gábor I. II.
--------------------------------	-------------------------------	----------------------------------

Névsor

az Orsz. M. Kir. Képzőművészeti Főiskola rajztanári szakának azon nőhallgatóról, akik a 61.071 1914. V. K. M. sz. r-tel a Főiskolától függetlenül létesített és ezidőszerint fakultatív kézimunkatanárnői szaktanfolyamon az 1934/35. tanévben résztvettek:

I. évfolyam.

Albrecht Mária
Biczó Judith

Bonda Eugénia
Garai Julianna

Hódosi Anna
Máté Anna

II. évfolyam.

Hajdu Terézia

Tscheik Tessza

Varga Erzsébet

III. évfolyam.

Friedrich Klára

Gesztli Katalin
Károly Klára

Lencz Anna

IV. évfolyam.

Csada Klára
Dörre Magdolna

Óri Emma

Kostelnik Julianna
Trautmann Anna

V. évfolyam.

Elek Erzsébet
Fábián Mária

Gerencsér Anna

Pataky Mária
Zalay Margit

VI. évfolyam.

Jáky Anna

STATISZTIKAI ADATOK

AZ 1934—35. TANÉVRE VONATKOZÓLAG.

Az Orsz. M. Kir. Képzőművészeti Főiskola hallgatóinak megoszlása:

a) Évfolyam és szakok szerint részletezve:

I. ÉVFOLYAM		I. félévben	II. félévben
rendesek	— — — — —	57	55
rendes szobrászok	— — — — —	2	2
rendkívüliek	— — — — —	9	9
rendkívüli szobrászok	— — — — —	4	4
II. ÉVFOLYAM			
rendes festő	— — — — —	10	11
„ szobrász	— — — — —	3	3
középiskolai rajztanárjelölt	— — — — —	33	33
polgári iskolai rajztanárjelölt	— — — — —	8	8
rendkívüli festő	— — — — —	7	7
„ szobrász	— — — — —	4	4
III. ÉVFOLYAM			
rendes festő	— — — — —	6	5
„ szobrász	— — — — —	1	1
középiskolai rajztanárjelölt	— — — — —	25	25
polgári iskolai rajztanárjelölt	— — — — —	5	5
rendkívüli festő	— — — — —	9	8
„ szobrász	— — — — —	3	3
IV. ÉVFOLYAM			
rendes festő	— — — — —	6	7
„ szobrász	— — — — —	2	2
középiskolai rajztanárjelölt	— — — — —	30	30
polgári iskolai rajztanárjelölt	— — — — —	6	6
rendkívüli festő	— — — — —	14	13
„ szobrász	— — — — —	4	4
V. ÉVFOLYAM			
rendes festő	— — — — —	7	7
„ szobrász	— — — — —	2	2
középiskolai rajztanárjelölt	— — — — —	30	30
rendkívüli festő	— — — — —	14	14
„ szobrász	— — — — —	2	1
tanítóképzőintézeti tanárjelölt	— — — — —	2	2
VI. ÉVFOLYAM			
rendesek	— — — — —	14	14
rendkívüliek	— — — — —	4	4
tanítóképzőintézeti tanárjelölt	— — — — —	9	9
VII. ÉVFOLYAM			
rendesek	— — — — —	6	6
rendkívüliek	— — — — —	3	3
Az összes hallgatók száma volt:		341	337

b) Évfolyam és hallgatói minőség szerint:

	Rendes Rendkívüli		Rendes Rendkívüli	
	I. félévben		II. félévben	
I. Évfolyamban	59	13	57	13
II. Évfolyamban	54	11	55	11
III. Évfolyamban	37	12	36	11
IV. Évfolyamban	44	18	45	17
V. Évfolyamban	53	4	53	3
VI. Évfolyamban	22	4	23	4
VII. Évfolyamban	7	3	6	3
Összesen:	276	65	275	62
Együtt:	341		337	

c) Szakok szerint:

		I. félév	II. félév
		Általános tanfolyam	I. évf.
Festészeti szaktanfolyam	II. „	18	18
„	III. „	15	13
„	IV. „	20	20
„	V. „	21	21
Szobrászati szaktanfolyam	II. „	7	7
„	III. „	4	4
„	IV. „	6	6
„	V. „	4	3
Rajztanári szaktanfolyam	II. „	41	41
„	III. „	30	30
„	IV. „	36	36
„	V. „	32	32
„	VI. „	8	9
Továbbképző szaktanfolyam	VI. „	18	18
„	VII. „	11	9
Összesen:		341	337

d) Hitfelekezet szerint:

	I. félév	II. félév
Római kath.	234	230
Görög „	3	3
Görög keleti	2	2
Ágostai evang.	26	26
Református	56	56
Unitárius	2	2
Izraelita	18	18
Egyéb	—	—
Összesen:	341	337

e) Anyanyelv szerint:

	I. félév	II. félév
Magyar	336	334
Német	1	1
Olasz	1	—
Angol	2	1
Szerb	1	1
Egyéb	—	—
Összesen:	341	337

f) Születési év szerint:

(a tanév végén.)

1917	2
1916	13
1915	17
1914	35
1913	47
1912	55
1911	48
1910	39
1909	20
1908	16
1907	9
1906	9
1905	7
1904	6
1903	3
1902	—
1901	2
1900	1
1899	1
1898	2
1897	2
1896	1
1895	1
1894	—
1893	—
1892	—
1891	—
1885	1

Összesen: 337

g) A szülők foglalkozása szerint:

(a tanév végén.)

Östermelés	{	Nagybirtokos . . .	1
		Kisbirtokos . . .	7
		Alkalmazott . . .	9
Ipar	{	Nagyiparos . . .	—
		Kisiparos . . .	22
		Alkalmazott . . .	21
Kereskedelem	{	Nagykereskedő . . .	1
		Kiskereskedő . . .	14
		Alkalmazott . . .	3
Köztisztviselő	157		
Magántisztviselő	44		
Katona	20		
Személyes szolgálat	16		
Magánzó	10		
Nem részletezett	12		
Összesen: 337			

h) Születési hely szerint:

(a tanév végén.)

Budapest	95		
Pest-megye	41		
Egyéb Magyarország	107		
Magyarország	{	Ausztriának	—
		Jugoszláviának	12
		Csehszlovákiának	34
		Romániának	39
Ausztria	3		
Egyéb külföld	6		
Összesen: 337			

i) Tandíjfizetés szerint:

I. félévben II. félévben

Teljes tandíjat fizetett	193	188
Féltandíjat fizetett	—	—
Egész tandíjmentes	148	149
Összesen: 341	337	

A hallgatók és az előadások száma.

A tanfolyam (szak) megnevezése	A II. félév elején az							A hallg. összes száma valamennyi évf.-ban				A hallgatók közül rendkívüli vol				Az előadások száma heti órában						
	évfolyam hallgatója							az I. a II. félévben				az I. a II. félévben				I. félévben						
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI-VII.	férfi		nő		férfi		nő		az I.		a II.		az I.		a II.	
								férfi		nő		férfi		nő		az I.		a II.		az I.		a II.
Általános tanfolyam	70	—	—	—	—	—	47	24	47	23	14	13	7	7	40	40	—	—	—	—	—	—
Művészi szak																						
fest. k	—	18	13	20	21	—	45	28	45	27	44	42	7	7	39	39	—	—	—	—	—	—
szobrászok	—	7	4	6	3	—	19	2	18	2	13	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
középiskolai	—	33	25	30	30	—	77	41	77	41	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tanári szak																						
polgáriiskolai	—	8	5	6	—	—	3	16	3	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
tanító(nö)-képzőintézeti	—	—	—	—	2	9	2	9	2	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Továbbképzősök VI.—VII.	—	—	—	—	—	27	23	5	22	5	7	7	1	1	36	36	—	—	—	—	—	—
Összesen:	70	66	47	61	56	36	216	125	214	123	78	74	102	102	721	721	—	—	—	—	—	—

337

341

337

AZ ORSZ. M. KIR. RAJZTANÁRVIZSGÁLÓ BIZOTTSÁG.

Elnök:

RÉTI ISTVÁN,
az Orsz. M. Kir. Képzőműv. Főisk. e. i. rektora.

Alelnökök:

BENKHARD ÁGOST,
az Országos M. Kir. Képzőművészeti Főiskola
e. i. prorektora.

NÁDLER RÓBERT,
festőművész, a kir. József műegyetem nyug.
r. tanára.

Beltagok:

DR. ALSZEGHY ZSOLT,
gyak. főgimnáz. tanár.

ANDRETTI KÁROLY,
műépítész, főisk. tanár.

BARANSKI E. LÁSZLÓ,
festőművész, főisk. tanár.

BENKHARD ÁGOST,
festőművész, főisk. tanár.

BORY JENŐ,
szobrászművész, főisk. tanár.

EDVI ILLÉS ALADÁR,
festőművész, főisk. tanár.

GLATZ OSZKÁR,
festőművész, főisk. tanár.

HORN ANTAL,
festőművész, főisk. tanár.

KANDÓ LÁSZLÓ,
festőművész, főisk. tanár.

KARLOVSZKY BERTALAN,
festőművész, főisk. tanár.

DR. LECHNER JENŐ,
műépítész, főisk. tanár.

LYKA KÁROLY,
művészeti író, főisk. tanár.

MEYER ANTAL,
iparművész, főisk. tanár.

PILCH DEZSŐ,
festőművész, főisk. tanár.

RÉTI ISTVÁN
festőművész, főisk. tanár.

RUDNAY GYULA,
festőművész, főisk. tanár.

SIDLÓ FERENC,
szobrászművész, főisk. tanár.

STRÓBL ZSIGMOND
szobrászművész, főisk. tanár.

SZENTGYÖRGYI ISTVÁN
szobrászművész, főisk. tanár.

DR. TÓTH GÉZA,
főiskolai tanár.

VARGA N. LAJOS
grafikus-festőművész, főisk. tanár.

Kültagok:

BARKÁSZ LAJOS,
festőművész, reálgimn. tanár.

DR. BRISITS FRIGYES,
ciszt. r. gimn. r. tanár.

FÖRSTNER TIVADAR,
iparoktatási kir. főigazgató.

GULYÁS SÁNDOR
reálgimn. r. tanár.

DR. HECKLER ANTAL,
tud. egyet. ny. r. tanár.

DR. HUSZTI JÓZSEF,
egyet. ny. r. tanár, Apponyi Kol-
legium kormánybizt.

KÖVESDY GÉZA,
áll. felsőipariskolai tanár.

DR. KORNIS GYULA,
tud. egy. nyilv. r. tanár,

NÁDLER RÓBERT,
l. fentebb.

OPPEL IMRE
ág. ev. gimnáziumi r. tanár.

DR. PINTÉR JENŐ,
tanker. kir. főigazgató.

SZABLYA FRISCHAUF FERENC,
festőművész, az Orsz. Iparművé-
szeti Isk. tanára

DR. VIDÉKY EMIL
a szfv. Iparrajziskola igazgatója.

A Bizottság jegyzője:

DR. FERENCZY JÓZSEF,
az Orsz. M. Kir. Képzőművészeti Főiskola főtájkára.

AZ ORSZ. MAGY. KIR. RAJZTANÁR- VIZSGÁLÓ BIZOTTSÁG 1934/35. TANÉVI MŰKÖDÉSE.

A Bizottságnak a 8963/933. III. szám alatt kelt vkm. leirattal adott legutóbbi két éves megbízatása az 1933/34. tanévvel lejárván, az elnökség a vonatkozó Szervezeti Szabályzat 83. §-a alapján az 1934/35—1935/36. évi újabb két éves időszakra szóló megbízatásra nézve előterjesztést tett, amely a 10548/935. V. K. M. sz. leirattal hagyatott jóvá.

Az ilykép újonnan megalakított bizottságba új kültagként Dr. Huszti József tud. egy. ny. r. tanár, az Apponyi Kollégium kormánybiztosa nyert kinevezést, amiáltal abban a más szakos tanítóképzőintézeti és polgáriiskolai tanárképzés nyert képviseltetést. Kivált viszont a bizottságból annak több megbízatási cikluson át lelkesen működött kültagja: Szmetya Ágost ny. c. középiskolai igazgató, aki személyi körülményeire tekintettel teendőit már nem vállalhatta. Egyebekben a Bizottság személyi összetételében az előzővel szemben más változás nem történt.

Az idei ülészak az 1935. május hó 29-én tartott első üléssel kezdődött s június hó 22-ig bezárólag tartott. Ezen ülészak keretén belül az egyes vizsgálatok a következőkép osztattak be:

- 1935. május 31—június 4-ig az egyes alapvizsgálat,
- „ június 5—12-ig a II. alapvizsgálat,
- „ június 13—18-ig a szakvizsgálat,
- „ június 19—22-ig a pedagógiai vizsgálat.

Az iparostanonciskolai rajztanítói vizsgálatra jelntkezett jelöltek 8 különböző szaki tárgyat felölelő, vizsgálati ugyanezen idő alatt más beosztásban tartattak.

Az egyes vizsgálatokat minősítő értekezletek követték, amelyeken az egyes szakcsoportokra nézve alakított albizottságok javaslatai alapján az eredmények összegeztettek.

A Bizottság működési rendjét az 1930. évi november hó 11--ei legmagasabb államfői elhatározással jóváhagyott szabályzat határozza meg, amely egészében az 1932/33. tanévvel lépett hatályba.

E hatálybalépés azonban bizonyos változásokkal történt, amelyek — amint erről az előző Évkönyvekben már részletesen beszámoltunk — a tanítóképzőintézeti tanárképzésnek időközökben 6 évre történt emelésével függték össze, s amelyek folyamányaként hatályon kívül helyezendő volt szabályzatunk azon része is, hogy a középiskolai tanárjelöltek az 5-ik év végén egyidejűleg a tanítóképzőintézeti tanári képesítést is megszerezhetik.

E változtatások a tanítóképzőintézeti tanárjelöltek Apponyi Kollégiumára vonatkozó reform elhuzódása miatt a lefolyt tanévben sem voltak a rajztanárképzésre vonatkozó szabályzatban végleges formában keresztülvihetőek, miért is az idei vizsgálatok szabályszerű lefolytathatása ezidén is külön intézkedések kérdését tette szükségessé.

Ennek folyamányaként a 11390/1935. III. V. K. M. sz. leíráttal értesítést nyert a Bizottság arról, hogy a Kormányzó Ur Ó Főméltóságához javaslat tétetett annak megengedésére nézve, hogy a végzett középiskolai rajztanárjelöltek részére ezidén kiadandó oklevelekben a „tanítóképzőintézetekben” szó kihagyassék; majd az augusztus hó 5-én 11675/1935. sz. leíráttal arról is, hogy a kért magas jóváhagyás június hó 23-ai államfői elhatározással megadatott.

Ugyancsak tudatta a Bizottsággal a V. K. M. a 22301/1935. IV. sz. rendelettel, hogy az Orsz. M. Kir. Képzőművészeti Főiskola előzetes szóbeli engedély alapján történt azon intézkedése, amellyel a tanítóképzőintézeti tanárjelöltek képzését ezévben is már a tervezett új 6 éves rend szerint vezette, tudomásul veszi s egyben felhatalmazást adott arra, hogy egyebekben e jelöltek vizsgálatát az eddigi módozatok mellett folytathassa le a Bizottság.

A fentiektől függetlenül ugyancsak kivételesen még a korábbi szabályzat alapján volt elbírálendő a jelen vizsgaszakban egy középiskolai rajztanárjelölt ügye, aki az 1932. évben az 1921. évi vizsgaszabályzat szerint engedtetett szakvizsgára, de azon egy tárgyból nem felelvén meg, javító vizsgálatra külön engedéllyel ezidén jelentkezett.

A jelen vizsgaszakban történt jelentkezésekről, az egyes vizsgálatok eredményéről a következő oldalakon közölt táblázatos kimutatások adnak közelebbi tájékoztatást.

A pedagógiai vizsgálatra engedett középiskolai tanárjelöltek által a Szabályzat értelmében előzően benyújtott és elfogadott művészettörténeti értekezések cím és szerzők szerinti felsorolása a továbbiakban közölt statisztikai adatok után következik.

*
* * *

A lefolyt év történetével kapcsolatban — sajnós — gyászeseetről is kell beszámolnunk.

Ez év márciusában tragikus hirtelenséggel hunyt el ugyanis Weszely Ödön dr. tud. egy. ny. r. tanár, a Főiskola egykori lelkes tanára és a Bizottságnak az 1902/3—1931/32 évek közti időben volt bel majd kültagja. Az elhunyt kiváló pedagógus nagy ügybuzgósággal és meleg szeretettel szolgálta más irányú elfoglaltsága mellett a hazai rajztanárképzés ügyét.

Emlékét el nem múló kegyelettel őrzik meg a Bizottság.

I. Vizsgálatok.

Vizsgálatok megnevezése		I.		II.		Szak-		Pedagógiai-	
		Alapvizsgálat				vizsgálat			
		Első ízben	Pótvizsga jav. ísm.	Első ízben	Pótvizsga jav. kiegész.*	Első ízben	Pótvizsga jav. ísm.	Első ízben	Pótvizsga jav. ísm.
Középiskolai rajztanári	tartatott	40	2	22	2	30	1	27	2
	elfogadtatott	36	2	20	2	28	1	27	2
Polgári iskolai rajztanári	tartatott	10	—	5	2*	6	1	—	—
	elfogadtatott	9	—	4	2*	6	1	—	—
Tanítóképző intézeti rajztanári	tartatott	—	—	—	—	—	—	9	—
	elfogadtatott	—	—	—	—	—	—	9	—
Iparostanonciskolai rajztanítói	tartatott	—	—	—	—	12	4	—	—
	elfogadtatott	—	—	—	—	7	4	—	—
Összesen	tartatott	50	2	27	4	48	6	36	2
	elfogadtatott	45	2	24	4	41	6	36	2

* Ebből 1—1 kiegészítő.

II. Oklevél és egyéb képesítés.

Az oklevél (képesítés) megnevezése		Oklevelet nyert egyének. ill. azok száma, kik részére hazai oklevél adatott ki		Az 1934/35. tanévben oklevelet nyert összes egyének közül									
				róm. kath.	gör. kath.	ref.	ág. h. ev.	gör. kel.	unit.	izr.	bapt.	egyéb	Magyar honos
				v a l l á s ú									
Középiskolai rajztanári	hazai okl.	18	12	23	—	6	1	—	—	—	—	—	0
	honos „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Polgári iskolai rajztanári	hazai okl.	2	5	7	—	—	—	—	—	—	—	—	7
	honos „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tanítóképző int. rajztanári	hazai okl.	2	7	8	—	—	—	—	—	1	—	—	9
	honos „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Iparostanonc isk. rajztanítói	hazai okl.	6	4	7	—	2	—	1	—	—	—	—	10
	honos „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen :	hazai okl.	28	28	45	—	8	1	1	—	1	—	—	—
	honos „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

III. Kiadott oklevelek száma.

	Férfi	Nő
Középiskolai rajztanári (régí rendszerű)	1	—
„ „ (új rendszerű)	17	12
Tanítóképzőintézeti rajztanári (új rendszerű) . .	2	—
Tanítónőképzőintézeti rajztanárnői (új rendszerű)	—	7
Polgári iskolai rajztanári (új rendszerű)	2	5
Iparostanonciskolai rajztanítói (új rendszerű) . .	6	4
Összesen:	28	28
Együtt:	56	

IV. Statisztika.

Az oklevelet nyert rajztanárjelöltekről és iparostanonciskolai rajztanítói oklevelet nyertekről:

Oklevél	Az oklevelet nyert egyének																	
	összes száma	vallása									anyanyelve							
		róm. kath.	gör. kath.	ev. ref.	ág. h. ev.	gör. kel.	unitárius	izraelita	baptista	egyéb	magyar	német	tót	oláh	ruthén	horváth	szerb	egyéb
Rajztanári	46	38	—	6	1	—	—	1	—	—	45	—	—	—	—	—	—	1
Rajztanítói	10	7	—	2	—	1	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—
Együtt:	56	45	—	8	1	1	—	1	—	—	55	—	—	—	—	—	—	1
		56									56							

Névjegyzéke

az 1934/35. tanév végén oklevelet nyert rajztanárjelölteknek, illetve az iparostanonciskolai rajztanítói vizsgálaton képesítetteknek.

I. Régi rendszerű középiskolai rajztanári oklevelet kaptak: 1.

Németh Béla

II. Új rendszerű középiskolai rajztanári oklevelet kaptak: 29.

a) Férfiak:

1 Bauer Károly	Jeney István	Orosz Béla
Buday Lajos	Lázár Pál	Polgár Lajos
Eigner Tivadar	Molnár László	Pókász Endre
Endrédy György	10 Nagy Ferenc	15 Süle Iván
5 Hámori Imre	Nagy Elemér	Sárközy Zoltán
Horváth Dezső		17 Tomor Aladár

b) Nők:

1 Balogh Magdolna	5 gr Festetics Adelgunda	Regdon Irén
Boleman Magdolna	Magyar Ilona	10 Roskoványi Mária
Dirmayer Marienne	Toldy Ösz Ilona	Vitézy Erzsébet
Fábián Mária	Pataky Mária	12 Zalay Margit

III. Új rendszerű tanító (nő képzőintézeti rajztanári oklevelet kaptak: 9.

a) Férfiak:

Kocsis Lajos	Rózsa Péter
--------------	-------------

b) Nők:

1 Fejér Mária	Kákonyi Teréz	Reskovits Jolán
Jáky Anna	Molnár Mária	7 Rohacsek Anna
	5 Posgay Katalin	

IV. Új rendszerű polgári iskolai rajztanári oklevelet kaptak: 7.

a) Férfiak:

Bauer Károly	Horváth Géza
--------------	--------------

b) Nők:

1 Ihász Rózsa	Lendvay Szabó Julia	Vöczköndy Rafaella
Kostelnik Julia		5 Öry Emma

V. Új rendszerű iparostanonciskolai rajztanítói oklevelet kaptak: 10.

a) Férfiak:

1 Adamovics Vazul	Iván Szilárd	Matolesy László
Benkő Antal	Geiszler Emil	6 Moosz János

b) Nők:

1 Boros Ilona	László Rózsi	4 Vidéky Brigitta
	Parádi Erzsébet	

J E G Y Z É K E

az 1934/35. tanévi képesítő vizsgálatokon a középiskolai rajzi szakos tanári oklevelet nyert jelöltek által benyújtott és elfogadott művészettörténeti értekezéseknek.

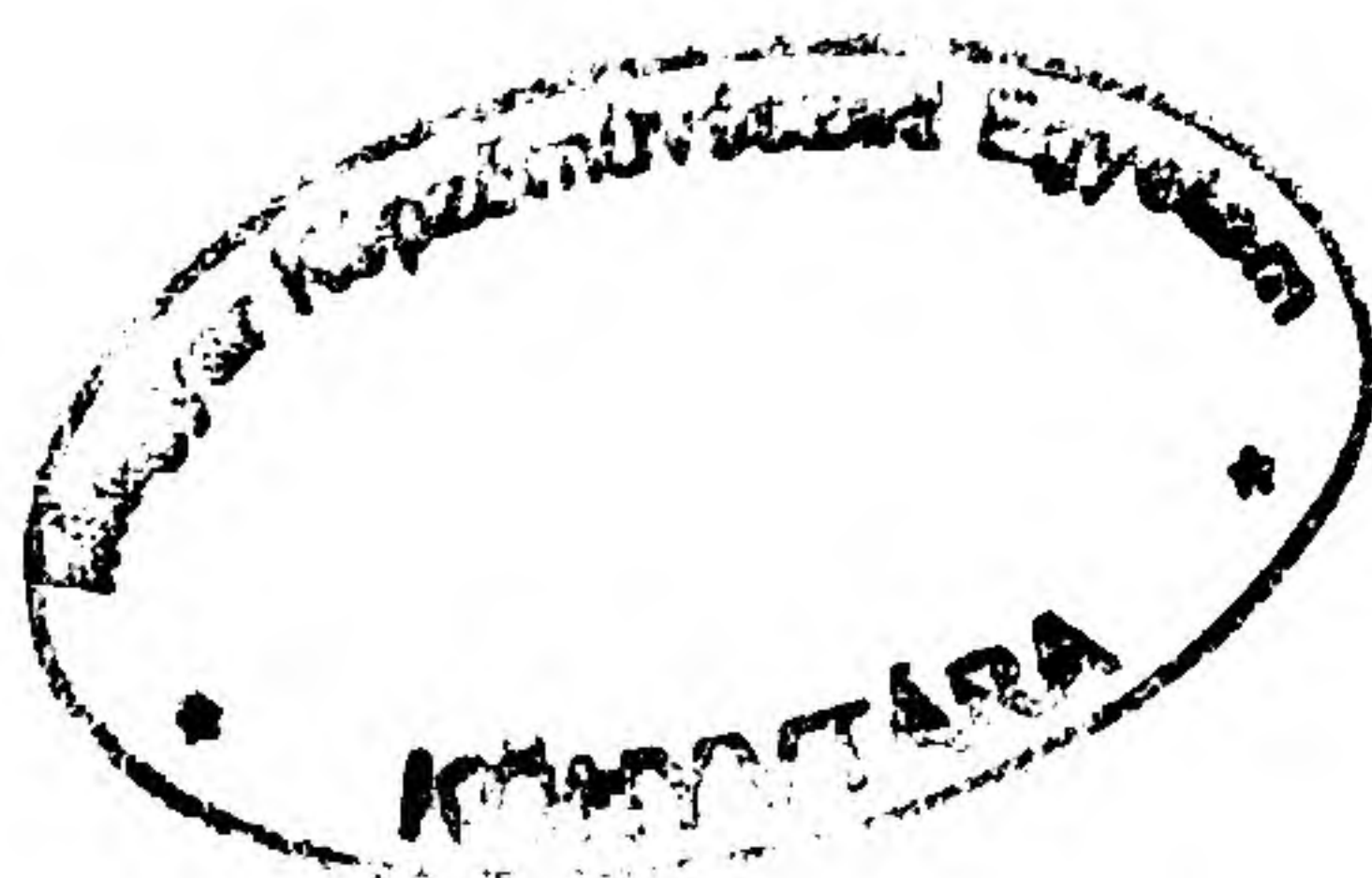
Tétel	S z e r z ő	M i a c í m e ?
1.	Boleman Magdolna	Zichy Mihály és illusztrációi. 8 ^o kötve
2.	Buday Lajos György	Michelangelo. 8 ^o füzve
3.	Bauer Károly	A csúcsíves stílus fejlődése. 4 ^o kötve
4.	Balogh Magdolna	A pécsi dóm freskói. 8 ^o füzve
5.	Dirmayer Marienna	El Greco (Domenico Theotokopuli). 8 ^o füzve
6.	Eigner Tivadar	Giotto. 8 ^o kötve
7.	Endrédy György	A művészet és ember. (A képzőművészet és az ember viszonya.) 8 ^o füzve
8.	Fábián Mária	Dorffmaister István művészi munkássága a szombathelyi egyházmegyében. 8 ^o kötve
9.	Gr. Festetics Adelgunda	A magyar tájképfestészet fejlődése Markó Károlytól Mednyánszky Lászlóig. 8 ^o kötve
10.	Hámori Imre	A művészetek hivatásáról, társadalmunkban. Különböző felolvasások alapján. 8 ^o füzve
11.	Horváth Dezső	A gótikus szobrászat. 4 ^o füzve
12.	Jeney István	Ferenczy Károly. 8 ^o füzve
13.	Lázár Pál	Paál László. 8 ^o füzve
14.	Magyar Ilona	Esztétikai részletkérdések. 8 ^o füzve
15.	Molnár László	Művészet és kritika. 8 ^o füzve
16.	Nagy Elemér	A magyar néplélek és faji karakter Izsó művészetében. 8 ^o kartonban
17.	Nagy Ferenc	Michelangelo és Rodin művészetéről. (Gondolatok két művészet kapcsán.) 8 ^o füzve
18.	Orosz Béla	Fadrusz. 4 ^o füzve

Tétel	S z e r z ő	M i a c í m e ?
19.	Pókász Endre	Csontváry művészetének patológiája. 8 ^o kötve
20.	Pataky Mária	Vallás és művészet. 4 ^o kötve
21.	Polgár Lajos	Kőrösfői Kriesch Aladár a freskó és üvegfestő. 8 ^o füzve
22.	Regdon Irén	A magyar könyvillusztráció fejlődése a XVI. században. 4 ^o kötve
23.	Roskoványi Mária	Rodin. 4 ^o kötve
24.	Sárközy Zoltán	Csontváry. 8 ^o kötve
25.	Süle Iván	Munkácsy lelke, élete és művészete tükrében. 4 ^o kötve
26.	Toldy Ősz Ilona	A középkori filozófia hatása az olasz renaissance egyházi festészetére. 8 ^o kötve
27.	Tomory Aladár	Tanulmány: Fitos Vilmos dr. filozófiai előadá- sainak alapján. 8 ^o füzve
28.	Vitézy Erzsébet	Kupetzky János. 4 ^o kötve
29.	Zalay Margit	Magyar szárnyasoltárok táblaképfestészete. 4 ^o kötve

TARTALOMJEGYZÉK:

Főiskolánk alapításának és fejlődésének főbb mozzanatai	3
A Főiskola felettes hatósága	7
A Főiskolát kormányzó Rektori Tanács	8
A Főiskola volt és jelenlegi tanárainak névsora	11
Réti István: A művészetek rendje és rokonsága	18
Nagy Sándor: A technikákról.	27
A Főiskola 1934/35. tanévének eseményei	47
A Főiskola tanári kara és személyzete	69
Főiskolai egyesületek és diákjóléti intézmények	72
A Főiskola hallgatóinak névsora	76
Statisztikai adatok	83
Az Orsz. M. Kir. Rajztanárvizsgáló Bizottság működése	88
Statisztikai adatok	90

ATTILA-NYOMDA RT
I., SZT. JÁNOS TÉR 1/A.
IGAZGATÓ KULCSÁR R.